

ПРОЄКТ MUGA

ПРОТИДІЯ ІНФОРМАЦІЙНИМ ЗАГРОЗАМ
У МОЛДОВІ, УКРАЇНІ, ГРУЗІЇ ТА ВІРМЕНІЇ

Дослідження інформаційного середовища:

УКРАЇНА

INFO OPS
POLSKA

www.infoops.pl | www.dfrlab.org

Проект MUGA

Дослідження інформаційного середовища:

УКРАЇНА

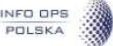
Проект MUGA реалізується Фондом INFO OPS Polska та DFRLab (Atlantic Council).

Публічна дипломатія 2024-2025: європейський вимір та протидія дезінформації

INFO OPS Polska та Лабораторія цифрових судових досліджень (DFRLab) разом протистоять дезінформації

 MUGA: Цифрові розслідування та аналіз операцій впливу на середовище інформаційної безпеки Молдови, України, Грузії та Вірменії

    Ministry of Foreign Affairs
Republic of Poland

 Проект фінансується з державного бюджету в рамках конкурсу Міністра закордонних справ Республіки Польща «Публічна дипломатія 2024-2025 – європейський вимір та протидія дезінформації». Ministry of Foreign Affairs
Republic of Poland

Проект фінансується з державного бюджету в межах конкурсу Міністра закордонних справ Республіки Польща «Публічна дипломатія 2024–2025 – європейський вимір та протидія дезінформації».

Публікація виражає лише погляди авторів і не може бути ототожнена з офіційною позицією Міністерства закордонних справ Республіки Польща.

**Ministerstwo
Spraw Zagranicznych**

Вступ.....	5
1. Інформаційне середовище – характеристика	7
1) Традиційні медіа (телебачення, преса, радіо, вебпортали)	9
i. Державні медіа	9
ii. Приватні медіа	13
iii. Регіональне	26
iv. Пов'язані з певними групами (політичними, релігійними, етнічними)	36
v. Іноземні.....	44
vi. Гібридні ініціативи та надзвичайні медіапроекти	48
2) Нетрадиційні медіа (блогери, інфлюенсери, соціальні мережі, YouTube тощо).....	49
i. Афілійовані	49
ii. Неафілійовані (Анонімні)	52
iii. Пов'язані з певними групами	54
iv. Іноземні.....	56
v. Циклічні події та події держави і регіону.....	58
3) Неурядові та інші недержавні організації, що впливають на громадську думку.....	60
i. Пов'язані з певними групами	60
4) Господарські суб'єкти, які можуть впливати на форму та доступність контенту.....	64
2. Інформаційні звички суспільства.....	65
a) Глядачі та сприйняття державних ЗМІ	65
b) Глядачі та сприйняття недержавних ЗМІ, включаючи партійні та сектантські/релігійні ЗМІ	68
.....	74
c) Популярність інтернет-джерел, включаючи неперевірені.....	74
d) Популярність іноземних ЗМІ	80
e) Схильність до «базарної» інформації, включаючи теорії змови	81
f) Визнання релігійних установ джерелами інформації.....	83
3. Ключові ресурси FIMI.....	85
a) Компанії	85
b) Неурядові організації.....	88
c) Лідери думок.....	90
d) Релігійні лідери	92
e) Політичні лідери.....	95

f) Військові лідери	97
g) Традиційні ЗМІ	99
h) Нетрадиційні медіа	101
i) Академічна та наукова співпраця	103
j) Військова співпраця та недержавні військові формування	105
4. Обрані методи та тактики маніпуляції, лінгвістичні механізми переконання, психологічні дії та ефекти – ідентифікація та аналіз.....	108
5. Пропаганда, маніпуляції та дезінформаційна діяльність, спрямована на сприйняття Заходу та демократичних цінностей	129
a) Зовнішньо мотивовані.....	132
b) Внутрішньо мотивовані	138
6. Пропагандистська, маніпуляційна та дезінформаційна діяльність, спрямована на сприйняття Польщі	144
a) Зовнішньо мотивовані	147
b) Внутрішньо мотивовані	157
7. Тематичне дослідження – аналіз наративу проти Польщі на основі моделі DISARM	165
8. Тематичне дослідження – антиукраїнські наративи	175
9. Рекомендації	184
a) Стратегічний аналіз – вплив ситуації в регіоні на стратегічні цілі Польщі	185
b) Навчання	186
c) Впровадження	188
d) Інформаційна діяльність	189
e) Розвиток досліджень та розробок	191

Вступ

Протягом останніх років Україна стала ареною гострої інформаційної боротьби як через внутрішні умови, так і через зовнішній геополітичний тиск.. Стратегічне розташування країни між Заходом і Росією, а також військові дії, що тривають у східних областях України з 2014 року, сприяли активізації діяльності суб'єктів, які використовують дезінформацію, пропаганду та маніпуляції для формування громадської думки. У цьому контексті як традиційні медіа (державні та приватні), так і сучасні канали комунікації (соціальні медіа, блоги, інтернет-канали) становлять простір для ведення наративів на користь певних груп інтересів чи політичних сил. Масштабність та багатопотоковість цих заходів актуалізують необхідність ретельного аналізу інформаційного середовища України з метою виявлення основних загроз стабільності та інформаційної безпеки країни, а також оцінки схильності суспільства до маніпуляцій.

Тло політичних, соціальних та військових подій в Україні – від Євромайдану (2013–2014), через анексію Криму, до збройного конфлікту на Донбасі та подальшої ескалації – суттєво впливає на функціонування ЗМІ та інформаційні звички громадян. Існують сильні внутрішні розбіжності, спричинені, серед іншого, регіональними, мовними та історичними відмінностями, які змушують різні цільові групи використовувати різні, часто надзвичайно поляризовані джерела інформації. Як наслідок, суттєво зростає роль суб'єктів, які здійснюють активні дії у сфері переконання та впливу, у тому числі третіх країн, політичних сил та неурядових організацій. Цей процес є складним, тому що Україна докладает зусиль для зближення з європейськими інституціями та іншими західними країнами, що є додатковим фактором поляризації медіа-простору та предметом численних маніпуляцій.

У цьому звіті буде представлено детальний аналіз українського інформаційного середовища з урахуванням як традиційних ЗМІ (телебачення, преса, радіо, новинні портали), так і сучасних каналів комунікації (соцмережі, блогери, інфлюенсери, відеоплатформи). По-перше, будуть охарактеризовані державні і приватні організації та ініціативи, створені конкретними політичними, релігійними чи етнічними групами. Також мова піде про вплив іноземних ЗМІ на українську

громадську думку та гібридні медіа-проекти, створені в результаті співпраці різних секторів. У наступних розділах буде представлено інформаційні звички українського суспільства – рівень довіри до державних та комерційних медіа, впливовість онлайн-медіа та неперевічених джерел, а також роль релігійних традицій у формуванні настроїв та думок.

Важливим аспектом дослідження є визначення ключових ресурсів FIMI (компаній, неурядових організацій, лідерів думок, релігійних і політичних лідерів і, нарешті, ЗМІ), які беруть активну участь у створенні висвітлення. Буде проаналізовано їхні цілі, механізми впливу, як вони сприяють зміцненню чи послабленню інформаційної стабільності України. Звіт також містить оцінку вибраних технік і тактик маніпулювання та лінгвістичних інструментів, які використовують суб'єкти, що реалізують пропаганду, дезінформацію та психологічну діяльність. Відстеження конкретних механізмів переконання допомагає зрозуміти процеси, які зазнають українське суспільство та інституції.

Особливу увагу в дослідженні буде виділено виявленим пропагандистським заходам, спрямованим на сприйняття Заходу, демократичних цінностей та Польщі. Наведені приклади ілюструють обсяги та масштаби втручання в інформаційну сферу, а також дозволяють виявити певні закономірності – як у зовнішньо мотивованих наративах, так і в ініційованих зсередини країни. Кейс-стаді спрямовані на те, щоб наблизити реальні загрози та вимоги, з якими стикаються українські інституції та міжнародні партнери, які прагнуть забезпечити стабільність у регіоні.

Метою звіту є багатогранне обговорення характеристики та динаміку українського інформаційного середовища. З одного боку, звіт надає підтримку у розпізнаванні поточних викликів і загроз, пов'язаних із поширенням неправдивого контенту та маніпулятивних наративів. З іншого боку, він інформує про найвпливовіші медіа та інші суб'єкти, які формують суспільні дебати. Висновки та рекомендації, включені до заключної частини дослідження, покликані полегшити планування інформаційних стратегій, навчання та освітніх заходів у сфері протидії дезінформації. Ініціативи, спрямовані на розвиток медіаосвіти, академічного та військового співробітництва, а також посилення компетенції державних

інституцій і неурядових організацій, є ключовими елементами підтримки зусиль із підтримки інформаційної безпеки в Україні.

Беручи до уваги політичні, соціальні, релігійні та економічні фактори, можна краще зрозуміти процеси, що формують українську інфосферу. Комплексні висновки доповіді сприятимуть глибшому осмисленню ролі пропаганди та маніпулювання у формуванні громадської думки, а також вкажуть напрямки дій щодо посилення опору як держави, так і всього суспільства шкідливим зовнішнім впливам. Зрештою, прагнення створити інформованого одержувача інформації безпосередньо перетворюється на можливість більш ефективного захисту від кампаній дезінформації, а отже, на зміцнення стабільності та цілісності України в мінливому міжнародному середовищі.

1. Інформаційне середовище – характеристика

Повномасштабне вторгнення, розпочате Російською Федерацією 24 лютого 2022 року, докорінно змінило суспільно-політичне життя України. Збройний конфлікт висвітлив ключові проблеми національної медіасистеми, особливо в контексті структури власності та впливу олігархів на медіасектор. Інформаційний простір України протягом багатьох років значною мірою контролювався приватними групами, які належать найбагатшим бізнесменам країни — що є винятковим явищем у масштабах Східної Європи. В умовах війни аналіз цих зв'язків набуває особливого значення, оскільки саме приватні медіа відіграли важливу роль у формуванні воєнного наративу та зміцненні громадського спротиву агресії.

Серед найважливіших власників медіа слід згадати Ігоря Коломойського (група 1+1), Дмитра Фірташа (Inter Media Group), Ріната Ахметова (Медіа Група Україна) та Віктора Пінчука (Starlight Media). Їхні медіаімперії формували громадську думку в країні, водночас слугуючи інструментами політичної та економічної експансії. Кожен із цих олігархів, хоч і з різним рівнем залучення, відігравав важливу роль в українській медіасистемі — як до, так і після початку війни.

Структура власності медіа

Український медіаринок характеризується домінуванням приватних мовних груп над державним сектором. Із 1990-х років олігархи контролювали ключові телевізійні канали, часто використовуючи їх для просування власних економічних і політичних інтересів. Ігор Коломойський, відомий своєю активністю у фінансовому та енергетичному секторах, контролює групу 1+1, до якої належать такі канали, як 1+1, 2+2 та 1+1 International. Дмитро Фірташ, власник Inter Media Group, керує каналами INTER, NTN, K1, які транслюють контент як російською, так і українською мовами. Віктор Пінчук, пов'язаний із групою Starlight Media, контролює канали СТБ, ICTV та Новий канал. Рінат Ахметов, донецький олігарх, до нещодавна володів Медіа Групою Україна, яка охоплювала, зокрема, канали Україна та NLO TV.

Кожна з цих медіагруп мала стратегічне значення для своїх власників, будучи водночас платформою для просування їхніх економічних інтересів і політичного впливу. Водночас, останніми роками спостерігається поступове обмеження їхнього домінування, що пов'язано з упровадженням реформ у сфері прозорості власності та зростанням суспільного тиску на незалежність медіа.

Вплив війни на медіасектор

Після 24 лютого 2022 року український медіасектор опинився перед безпрецедентними викликами. Запровадження єдиного інформаційного марафону (Телемарафону), реалізованого в рамках загальнодержавної програми, мало на меті консолідацію інформаційного простору та протидію російській пропаганді. Приватні медіа, які раніше конкурували між собою за аудиторію, були включені до спільної інформаційної мережі. Це, з одного боку, обмежило їхню незалежність, а з іншого — дозволило ефективно інформувати громадян про поточну ситуацію.

Війна також вплинула на фінансове становище олігархів. Рінат Ахметов оголосив про відмову від медіавласності, подавши в липні 2022 року ліцензії своїх каналів, що спричинило широке обговорення майбутнього медіаринку. Віктор Пінчук, попри фінансові втрати, і надалі підтримує гуманітарні ініціативи через свої благодійні

фонди, тоді як Дмитро Фірташ і Ігор Коломойський дотримуються дистанції щодо державної медіаполітики, що викликає питання про їхню майбутню роль.

Український медіасектор тісно пов'язаний із олігархічною структурою власності, яка протягом багатьох років формувала інформаційний простір країни. Однак війна загострила необхідність змін, зокрема посилення ролі суспільного мовлення та обмеження впливу приватних медіагруп. Процес медіатрансформації, що розпочався ще до війни, потребуватиме подальших реформ у напрямку демократизації та прозорості. Подальша доля олігархів як власників медіа залишається відкритою, а їхні рішення у цій сфері матимуть вирішальний вплив на майбутнє української медіасистеми.

Після набуття чинності антиолігархічного закону важко точно сказати, хто фактично є власником окремих медіа, а хто лише де-юре. Дослідження таких зв'язків можливе, наприклад, за допомогою платформи YouControl, однак численні фінансові та власницькі зв'язки залишаються таємницею Полішинеля. У цьому звіті будуть враховані як офіційні, так і ймовірні відносини власності.

1) Традиційні медіа (телебачення, преса, радіо, вебпортали)

і. Державні медіа

Телебачення

Суспільне (Національна суспільна телерадіокомпанія України, НСТУ)

- публічний телерадіомовник, який виконує функцію головного постачальника незалежного медіаконтенту в Україні. Створений у 2017 році в межах медіареформи з метою підтримки свободи слова, незалежної журналістики, а також розвитку української культури й національної ідентичності.

Суспільне управляється Наглядовою радою, до складу якої входять представники громадянського суспільства, медіаексперти, а також делеговані парламентом та іншими державними інституціями члени. Така структура дозволяє компанії працювати незалежно від прямого впливу влади.

Головою правління організації є **Микола Чернотицький**. Суспільне фінансується з державного бюджету на основі закону, що гарантує його незалежність. Бюджет мовника спрямовується на створення контенту, модернізацію інфраструктури й освітню діяльність. Крім того, організація залучає кошти з грантів і міжнародного партнерства.

Суспільне є членом Європейської спілки мовників (**EBU**), що дає змогу співпрацювати з міжнародними партнерами, зокрема брати участь у таких проєктах, як Євробачення.

UA:Перший - український державний телеканал, що виконує роль основного публічного ЗМІ країни. Знаходиться в управлінні Національної суспільної телерадіокомпанії України. Генеральний директор — Микола Чернотицький, який відіграє провідну роль у реформуванні та модернізації державного мовлення. Під час повномасштабного вторгнення Росії канал відіграв критично важливу роль у наданні достовірної інформації, ставши частиною об'єднаного інформаційного проєкту **United News (Єдині новини)**, що об'єднав провідні українські ЗМІ з метою забезпечення узгодженого і правдивого інформування. Веб-сайт: <http://suspilne.media/news/schedule/tv>

Телеканал «Рада» - офіційний телеканал Верховної Ради України. Це державний інформаційний канал, місією якого є надання громадянам достовірної інформації про роботу парламенту, законотворчі процеси та інші політичні події в країні.

Телеканал «Рада» відіграє важливу роль у забезпеченні прозорості парламентської діяльності та зміцненні довіри громадян до демократичних інституцій. Також сприяє

підвищенню політичної грамотності та відкритості в публічному житті. Веб-сайт: <http://tv.rada.gov.ua/>

Радіо

Державні українські радіостанції входять до складу Національної суспільної телерадіокомпанії України „Суспільне” та виконують важливу роль в інформуванні, освіті й популяризації української культури. Система радіомовлення включає кілька основних каналів із різним профілем, орієнтованих на різні аудиторії.

Всі радіостанції Суспільного доступні по всій території України через FM-мережу, а також онлайн — через платформи **ukr.radio** і **suspilne.radio**. Завдяки цьому мовлення охоплює як міста, так і найвіддаленіші села. Під час російської агресії 2022 року радіо Суспільного стало критично важливим джерелом інформації, передаючи новини з фронту, офіційні повідомлення влади, а також підтримуючи моральний дух громадян завдяки патріотичним і просвітницьким програмам.

Українське радіо — найстаріший і головний канал Суспільного. Основна тематика — поточні події, політика, суспільство, культура. Програми включають новини, аналітику, прямі трансляції, освітні та історичні передачі. Веб-сайт: <http://ukr.radio/>

Радіо Промінь — орієнтоване на молодшу, активну аудиторію. Основні теми - сучасна музика, розваги, лайфстайл, а також культурно-освітні програми. Веб-сайт: <http://suspilne.radio/>

Радіо Культура — присвячене культурі, класичній музиці, літературі та мистецтву. У програмі — концерти, інтерв'ю з митцями, обговорення творів. Веб-сайт: <http://suspilne.radio/>

Радіо Україна Міжнародне — канал для закордонної аудиторії. Веде мовлення іноземними мовами (англійською, німецькою, румунською, польською) з метою інформування світу про Україну та її культуру. Веб-сайт: <http://suspilne.radio/>

Преса

Урядовий кур'єр — офіційна урядова газета України, що видається Кабінетом Міністрів України. Його головна мета – розповсюдження офіційних урядових повідомлень, зокрема законодавчих актів, постанов, рішень Президента та постанов парламенту. Газета відіграє ключову роль у забезпеченні громадян інформацією про діяльність державного управління, забезпеченні прозорості законодавчих та державних процесів. Це робить «Урядовий кур'єр» незамінним інструментом комунікації влади та суспільства. Веб-сайт: <https://ukurier.gov.ua/uk/>

Голос України — Офіційне друковане видання Верховної Ради України присвячене висвітленню роботи народних депутатів, зокрема законопроектів, постанов та рішень, прийнятих Верховною Радою. Місія газети, яка видається безпосередньо парламентом, полягає в інформуванні громадськості про законодавчу діяльність та формуванні громадянської обізнаності щодо функціонування демократичних інститутів. «Голос України» відіграє важливу роль у формуванні прозорості діяльності народних депутатів та залученні громадян до процесів прийняття рішень. Веб-сайт: <http://golos.com.ua/>

Найважливіші інтернет-портали

Укрінформ — національна інформаційна агенція України (Докладніше у пункті про інформагентства). Веб-сайт: <http://ukrinform.ua/>

Суспільне — керує державними ЗМІ України (радіо і ТБ). Має також новинний портал з матеріалами про політику, культуру, освіту, міжнародні події. Важливий інструмент боротьби з дезінформацією. Веб-сайт: <http://suspilne.media/>

kmu.gov.ua — офіційний урядовий портал. Інформує про рішення уряду, дії державних органів і найважливіші події в країні. Веб-сайт: <http://kmu.gov.ua/>

ii. Приватні медіа

Телебачення

1+1 – Під час президентських виборів 2004 року телеканал 1+1 різко критикували за маніпулювання інформацією на користь **Віктора Януковича**, тодішнього прем'єр-міністра України. Ці дії відбувалися в умовах широкого тиску на медіа з боку адміністрації президента **Леоніда Кучми**. Критики звинувачували канал у зв'язках із Соціал-демократичною партією України, що ще більше підірвало його довіру. У відповідь на цей тиск наприкінці листопада 2004 року група журналістів залишила канал, а провідні ведучі відмовилися вести новини — це стало символом медійного спротиву під час Помаранчевої революції.

У 2006 році відбулися зміни в структурі власності телеканалу. Олігарх **Ігор Коломойський**, один із найвпливовіших бізнесменів в Україні, отримав 70% акцій компанії після судового спору з Олександром Роднянським, тодішнім генеральним продюсером Студії 1+1. Коломойський, який і досі володіє каналом через групу 1+1 Media, відомий своїми суперечливими діями в бізнесі та політиці.

У новорічну ніч 2014–2015 років в ефірі каналу вийшла програма за участі російського виконавця **Олега Газманова**, відомого своєю публічною підтримкою дій Росії в Криму та на Донбасі у 2014 році. Це викликало обурення в українському суспільстві й стало підставою для розслідування з боку Національної ради з питань телебачення і радіомовлення України щодо можливих порушень мовного законодавства.

Особливо суперечливою була роль каналу під час президентських виборів 2019 року. **Володимир Зеленський** був співзасновником і автором контенту **студії Квартал 95**, яка відповідала за численні популярні програми й комедійні серіали, зокрема «Слуга народу». У цьому серіалі Зеленський грав головну роль, і його транслював саме канал 1+1. Канал регулярно показував програми й серіали студії Квартал 95, що природно пов'язувало Зеленського з телеканалом як актора й продюсера. Під час передвиборчої кампанії 2019 року канал 1+1 звинувачували в підтримці Зеленського, що пов'язували з власником каналу — олігархом Ігорем Коломойським. Наприклад, у новорічну ніч 2018 року в ефірі телеканалу вийшло звернення Зеленського, яке замінило традиційне президентське звернення Петра Порошенка. Критики вказували, що канал 1+1 міг просувати кандидатуру Зеленського, що вважалось прикладом впливу Коломойського на медіа з метою реалізації власних політичних та економічних інтересів. Після обрання президентом Володимир Зеленський неодноразово наголошував на своїй незалежності від Коломойського. Веб-сайт: <https://1plus1.ua/>

Inter TV – один із найбільших і найстаріших телеканалів в Україні. Його первісними власниками були українські бізнесмени, серед яких Валерій Хорошковський, який згодом став значущою фігурою в українському бізнесі та політиці. У 2013 році Хорошковський продав свої частки групі компаній, пов'язаних із Дмитром Фірташем, українським олігархом із широкими політичними та економічними впливами. Нині основним власником каналу є Inter Media Group, що належить Фірташу та керується особами з його найближчого оточення, зокрема Сергієм Львовичем. Протягом багатьох років Inter критикували за зв'язки з українськими олігархами та проросійські впливи.

Канал звинувачують у підтримці наративів, сприятливих для Росії, що особливо проявилось після початку конфлікту на сході України у 2014 році. Під час війни на Донбасі Inter неодноразово звинувачували в трансляції пропагандистських програм, що призводило до численних протестів біля його офісу в Києві. Крім того, у ніч з 31 грудня 2014 року на 1 січня 2015 року, під час святкування Нового року, канал показав програму «Чекай на мене у Новий рік» (рос. «Жди меня в Новый год»)

за участі російських артистів, які публічно підтримували окупацію Криму Росією, таких як Йосип Кобзон, Олег Газманов і Валерія. Веб-сайт: <https://inter.ua/ua>

Україна та Україна 24 – закриті телеканали, які належали до **SCM Group** Ріната Ахметова (у липні 2022 року Ахметов припинив медійну діяльність через набуття чинності закону про деолігархізацію).

ICTV – один із провідних комерційних телеканалів, орієнтований на розважальний та інформаційний контент. Популярні програми – «Факти» (новини) та публіцистика. Канал належить Starlight Media – найбільшій медіагрупі в Україні, заснованій 11 листопада 2009 року. Нині генеральним директором є Володимир Бородянський. Головою Наглядової ради групи є Олена Пінчук, донька колишнього президента України Леоніда Кучми та дружина політика і олігарха Віктора Пінчука. Веб-сайт: <https://ictv.ua/ua/>

STB – приватний телеканал, запущений 2 червня 1997 року, який пропонує різноманітний контент, зокрема розважальні програми, новини та реаліті-шоу. Належить до медіагрупи StarLightMedia, заснованої Віктором Пінчуком, українським бізнесменом і зятем колишнього президента Леоніда Кучми. StarLightMedia є однією з найбільших медіагруп в Україні, що об'єднує кілька популярних телеканалів. STB доступний приблизно на 85% території України, охоплюючи всі обласні центри та міста з населенням понад 50 тисяч мешканців. Раніше STB контролював Володимир Сівкович, український бізнесмен і політик, який відіграв ключову роль у створенні каналу. У 2004 році канал перейшов у власність групи StarLightMedia. Нині STB – один із найпопулярніших каналів в Україні, який пропонує широкий спектр розважальних і інформаційних програм. Веб-сайт: <https://www.stb.ua/ua/>

My-Ukraine – інформаційний телеканал, який у загальній думці належить Ігорю Петренку (де-юре) та Андрію Єрмаку (де-факто). Канал був створений у жовтні

2022 року і обслуговується командою колишнього телеканалу Україна (який належав SCM Group Ріната Ахметова). Після закриття каналу Україна, що працював на ринку з 1993 року до липня 2022 року, коли Ахметов повернув державі ліцензії на всі медіаактиви своєї групи. Веб-сайт: <https://weukraine.tv/>

5 Канал – довгий час власником був Петро Порошенко, колишній президент України (2014–2019). Канал відомий як джерело незалежної інформації під час Помаранчевої революції 2004 року та Євромайдану 2013–2014 років, коли він відіграв ключову роль у інформуванні суспільства про актуальні події. У 2021 році Петро Порошенко продав свої акції в каналі, щоб відповідати українському антиолігархічному законодавству, яке забороняло поєднання політичної діяльності з медіа-власністю. Наразі канал працює незалежно від Порошенка, хоча сприймається як платформа, що підтримує його партію «Європейська Солідарність» і подає критичні оцінки чинного уряду України. Веб-сайт: <https://www.5.ua/>

Прямий – назва «Прямий» вказує на формат каналу, який вирізняється простим і відкритим стилем подачі новин. «Прямий» транслює свій контент через супутникове, кабельне телебачення та онлайн, що дозволяє охопити широку аудиторію, включно з українською діаспорою. Онлайн-активність каналу включає трансляції на офіційному сайті, а також активність у соцмережах і на YouTube. Офіційно **Петро Порошенко** не є власником каналу, але «Прямий» часто підтримує його політичну силу — **«Європейську Солідарність»**. Канал відіграє важливу роль у інформуванні суспільства, особливо в контексті війни з Росією, висвітлюючи події на фронті, політичні аналітики та програми з боротьби з дезінформацією та пропагандою. Водночас, у медіа просторі України, де багато інформаційних каналів працюють у межах спільної платформи «Єдині новини», «Прямий» зберігає незалежність від цього проекту, підкреслюючи свій критичний погляд на владу. Веб-сайт: <https://prm.ua/i>

Espresso TV – телеканал інформаційно-публіцистичного профілю. Канал співзаснований **Міхалом Бронятовським**. Набув популярності завдяки прямим трансляціям, що висвітлювали протести Євромайдану у 2013–2014 роках. Espresso TV став символом боротьби за свободу слова та незалежну журналістику в період політичної кризи. Espresso TV іноді сприймають як ЗМІ, що підтримує опозицію до влади Володимира Зеленського. Його редакційна лінія часто критикує дії влади і підкреслює важливість свободи слова та прозорості у публічному житті. Спочатку власником Espresso TV була компанія Goldberry LLC, у якій 99% акцій належало Ларисі Княжицькій, дружині Миколи Княжицького, українського політика і депутата. У серпні 2017 року відбулися зміни у структурі власності – Інна Авакова, дружина тодішнього міністра внутрішніх справ Арсена Авакова, придбала 40% акцій компанії, Арсеній Яценюк, колишній прем'єр-міністр України, отримав 30%, а решта 30% залишилася у руках Лариси Княжицької. У грудні 2017 року американська компанія Atmosphere Entertainment Inc. придбала 77,5% акцій Goldberry LLC, ставши мажоритарним акціонером, тоді як Лариса Княжицька зберегла 22,5% акцій. За доступною інформацією, кінцевим бенефіціаром Atmosphere Entertainment Inc. є Іван Жеваго, брат українського олігарха Костянтина Жеваго. Веб-сайт: <https://espresso.tv/>

24 Канал – інформаційний телеканал. Один із найважливіших незалежних мовників в Україні, зосереджений на подачі новин з країни і світу, а також політичних, суспільних і економічних аналітик. Канал заснований компанією Lux Company, власниками якої є бізнесмени Андрій Садовий, чинний мер Львова, та його дружина Катерина Кіт-Садова. Штаб-квартира знаходиться у Львові, що підкреслює зв'язок із Західною Україною і специфікою регіону. Через те, що власником каналу є Андрій Садовий, його іноді пов'язують із політичною партією «Самопоміч», яку він заснував і якою керував. Під час російської агресії в Україні 24 Канал відіграє важливу роль у наданні достовірної інформації про війну, висвітлюючи події на фронті та аналізуючи політичну і економічну ситуацію. Канал також активно бореться з дезінформацією, просуваючи освітні ініціативи щодо медіаманіпуляцій. Веб-сайт: <https://24tv.ua/>

112 Україна – закритий інформаційний телеканал. Був відомий широким охопленням і активним висвітленням політичних подій, але з самого початку викликав суперечки. Його власником був Тарас Козак, тісно пов'язаний з проросійським політиком Віктором Медведчуком. Медведчук, який є кумом Володимира Путіна, мав широкі бізнес-зв'язки з Росією, зокрема в енергетичному секторі, що додатково викликало підозри у проросійських впливах на діяльність каналу. Українська влада звинуватила 112 Україна у поширенні дезінформації та просуванні російської пропаганди, що, за версією влади, підтримувало інтереси Кремля в Україні. У лютому 2021 року в рамках санкцій Ради національної безпеки і оборони України канал було закрито, а ліцензію анульовано. Блокування торкнулося також інших каналів, контрольованих Козаком, таких як ZIK і NewsOne.

Архівний сайт: <https://web.archive.org/web/20210204130619/http://112ua.tv/>

Наш – закритий телеканал, який почав мовлення у листопаді 2018 року. Власником був Євгеній Мураєв, український політик і колишній депутат, відомий проросійськими поглядами. Канал швидко здобув репутацію медіа, що підтримує наративи, вигідні Росії. З початку своєї діяльності «Наш» звинувачували у просуванні проросійських меседжів, зокрема у виправданні дій Росії щодо України, таких як анексія Криму і конфлікт на Донбасі. Канал часто транслював програми, критичні до українського уряду і Заходу, що сприймалося як дії у руслі російської пропаганди. Євгеній Мураєв, власник каналу, раніше був пов'язаний з проросійською Партією регіонів та її політичним спадкоємцем — Опозиційним блоком. У лютому 2022 року Рада національної безпеки і оборони України ухвалила рішення про блокування каналу.

«Новий канал» – один із найвідоміших розважальних каналів в Україні, що спеціалізується на розважальних програмах, реаліті-шоу, серіалах, фільмах та контенті, орієнтованому на молодшу аудиторію. Канал є частиною медіаконгломерату StarLightMedia, одного з найбільших мовників в Україні. StarLightMedia належить до групи компаній, пов'язаних з українськими

бізнесменами Віктором та Іриною Пінчук. Віктор Пінчук, відомий як один із найбагатших людей в Україні, також є зятем колишнього президента України Леоніда Кучми. Канал продовжить мовлення після 2022 року. Згідно з офіційним веб-сайтом каналу, у 2024 році вийшли нові епізоди таких програм, як «Незвичайні дуети» та серіал «Голова». Веб-сайт: <https://novy.tv/ua/>

Радіостанції

Радіо НВ – одна з найбільших радіостанцій інформаційно-громадського профілю в Україні. Станція пропонує програми, присвячені політиці, економіці, культурі та суспільству. Щодня виходить аналітика, інтерв'ю з експертами, новини та дискусійні програми. Веб-сайт: <https://radio.nv.ua/>

Хіт FM - найпопулярніша радіостанція в Україні, яка, як і RMF FM у Польщі, поєднує музику з короткими новинними службами. Станція пропонує переважно найпопулярніші музичні хіти, які перемежуються новинами з країни та світу та прогнозом погоди. Веб-сайт: <https://www.hitfm.ua/>

Люкс ФМ - радіостанція, яка поєднує поп-музику з легкими новинами та лайфстайл-програмами. Веб-сайт: <https://lux.fm/>

Радіо Ера - одна з провідних радіостанцій, що надають новини, політичну та економічну аналітику. Незважаючи на те, що станція на деякий час змінила свій формат, вона все ще зосереджена на інформуванні громадськості. Веб-сайт: <https://radioera.com.ua/>

Громадське радіо - незалежна українська радіостанція інформаційно-публіцистичного профілю, заснована в 2013 році. Випускає інформаційні, аналітичні та публіцистичні програми. Його зміст зосереджений на актуальних

політичних, соціальних та економічних подіях в Україні та світі. Телеканал відомий своєю глибокою аналітикою, експертними інтерв'ю та прямими трансляціями важливих подій. Завдяки незалежній моделі роботи радіо уникає політичного та комерційного впливу, що дозволяє публікувати контент, який відповідає високим журналістським стандартам. У 2016-2018 роках станцію підтримав Фондація «Освіта для демократії» з коштів Польсько-Канадської Програми Підтримки Демократії та Фондації Міжнародної Солідарності. Завдяки цій підтримці вдалося профінансувати такі програми, як «Київ-Донбас» та «Громадянська хвиля». У 2016 році Громадське радіо розпочало співпрацю з Українською секцією Польського радіо для закордону. Веб-сайт: <https://hromadske.radio/>

Radio Svoboda — українська секція Радіо Вільна Європа/Радіо Свобода, що пропонує інформаційні програми, аналітику та репортажі про актуальні події в Україні та світі. Доступне переважно онлайн, а також через ретрансляції на FM-хвилях. Веб-сайт: <https://www.radiosvoboda.org/>

Преса

Ділова столиця (DS News) — бізнесово-політична газета, заснована у 2001 році. Орієнтована переважно на аудиторію, пов'язану з бізнесом, фінансами та політикою, і є одним із провідних джерел економічної інформації в Україні. Видання також надає глибокі політичні аналітичні матеріали, що мають значення для керівників і підприємців.

Газета та портал належать до української медіагрупи Media-DK. Після початку російського вторгнення в Україну в лютому 2022 року Ділова Столиця зосередилася на висвітленні наслідків війни для економіки, бізнесу та інфраструктури країни. Веб-сайт: <https://www.dsnews.ua/ukr>

Gazeta.ua, також відома як **Газета по-українськи** — щоденна газета інформаційно-публіцистичного спрямування, заснована у 2005 році. Видається українською

мовою та зосереджується на висвітленні актуальних новин у сферах політики, економіки, культури, спорту та суспільного життя.

Газета є приватною власністю, її видає **Видавничий дім «Нова інформація»**. Одним із засновників і власників є Руслан Нижник, який відіграє ключову роль у керуванні та розвитку видавничої діяльності. Видання є одним із важливих гравців на українському ринку преси, особливо в сегменті щоденних газет.

Серед журналістів та публіцистів видання - відомі постаті української журналістики, зокрема: **Віталій Портников** - відомий журналіст і політичний коментатор, знаний глибокими аналітичними матеріалами про українську політику й суспільство; **Олена Притула** - досвідчена журналістка, співзасновниця та головна редакторка інтернет-видання **Українська правда**, її статті часто публікуються на сторінках Газети по-українськи; **Сергій Рахманін** - журналіст і політичний аналітик, знаний за глибокі огляди політичної ситуації в Україні. Веб-сайт: <https://gazeta.ua/>

Focus - всеукраїнський щотижневий друкований журнал, який є одним із найвідоміших і найавторитетніших періодичних видань в Україні. Середній наклад становить 32 000 примірників. Заснований у 2006 році, входить до складу видавництва **Focus Media**. Уже багато років видання надає своїм читачам якісний аналітичний контент, репортажі з актуальних подій та ексклюзивні інтерв'ю з представниками політики, економіки та культури. Журнал відіграє важливу роль у формуванні глибокого розуміння політичних, соціальних та економічних подій як в Україні, так і у світі. Веб-сайт: <https://focus.ua/>

Український Тиждень — україномовний суспільно-політичний щотижневик, який із 2007 року надає читачам аналітику ключових подій в Україні та за її межами. Це одне з найбільших незалежних україномовних видань, яке випускається як у друкованій версії, так і в інтернет-форматі з регулярним оновленням новин.

Онлайн-версія журналу пропонує широкий спектр контенту: статті, колонки, інтерв'ю та аналітику з таких сфер, як політика, суспільство, культура, наука

й економіка. Портал регулярно оновлюється, надаючи свіжі новини і глибокі аналітичні матеріали. Веб-сайт: <https://tyzhden.ua/>

Основні інформаційні портали

Українська правда — один із найвідоміших і найвпливовіших інформаційних порталів в Україні. Спеціалізується на висвітленні політики, економіки, суспільних процесів, а також тем, пов'язаних із корупцією та правами людини. Цей портал має ключове значення в українському медіаландшафті, насамперед через свою незалежність і сміливість у висвітленні складних тем. Портал був заснований 16 квітня 2000 року журналістом **Георгієм Гонгадзе** та його колегою **Оленою Притулою**. Від самого початку Українська правда зосередилася на викритті корупції та зловживань владою, що зробило її одним із найбільш незалежних джерел інформації в країні. У 2000 році Георгія Гонгадзе було викрадено та вбито. Його тіло знайшли через кілька тижнів у лісі під Києвом. Ця трагедія викликала міжнародне обурення і стала символом боротьби за свободу слова в Україні. Нині портал належить компанії **Dragon Capital**, одному з найбільших фінансових інвесторів в Україні, яку очолює чесько-український бізнесмен **Томаш Фіала**. Веб-сайт: <https://www.pravda.com.ua/>

РБК-Україна – український новинний портал, що спеціалізується на фінансових, економічних та політичних новинах щодо України та світу. Він був заснований у 2006 році як українське відділення російського інформаційного агентства «РосБізнесКонсалтинг» (РБК). Власником українського відділення є **Йосип Пінтус**. Після початку повномасштабного російського вторгнення в Україну у лютому 2022 року РБК-Україна продовжив свою діяльність, надаючи актуальну інформацію про конфлікт, політичну та економічну ситуацію в країні. Портал став одним із ключових джерел новин для української аудиторії, висвітлюючи події з фронту, рішення уряду та міжнародну реакцію на агресію Росії. **Незалежність від Росії:** У 2010 році агентство вийшло зі структур російського холдингу, а у 2015 році повністю перейшло під контроль українського підприємця **Йосипа Пінтуса**. З квітня

2014 року РБК-Україна оголосило про повну незалежність від російських структур. У січні 2016 року російський холдинг РБК спробував юридично оскаржити використання бренду РБК українським агентством, але справа закінчилася невдачею для російської сторони. Того ж місяця російський регулятор ЗМІ **Роскомнагляд** заблокував доступ до веб-сайту РБК-Україна в Росії, звинувативши його в публікації «**екстремістських матеріалів**». Веб-сайт: <https://www.rbc.ua/>

Delo.ua – український бізнес-орієнтований інтернет-портал, заснований у 2005 році як перша незалежна щоденна ділова газета в Україні. Спочатку він працював як друкована газета, але з часом повністю переніс свою діяльність в Інтернет, ставши одним із провідних джерел економічної інформації в країні. У грудні 2022 року власницею Delo.ua стала **Тетяна Снопко**, українська підприємниця, раніше пов'язана з Noosphere **Максима Полякова**. Це придбання було частиною ширшої інвестиційної стратегії Снопко в українські онлайн-ЗМІ. Delo.ua зосереджується на наданні актуальної інформації з економіки, фінансів, бізнесу та політики. Він публікує аналіз ринку, економічні звіти, інтерв'ю з ключовими фігурами у світі бізнесу та коментарі експертів. Веб-сайт: <https://delo.ua/>

LigaBusinessInform – український портал, заснований у 2005 році **Алесею Чемерис**. Фінансується Інвестиційним фондом розвитку медіа (MDIF), некомерційною організацією, яка підтримує незалежні ЗМІ в усьому світі. Він надає актуальні новини з бізнесу, політики, технологій та інших тем. З огляду на триваючий конфлікт з Росією, LigaBusinessInform адаптувала свій контент, зосередившись на достовірному висвітленні ситуації в країні, військових операцій та впливу конфлікту на економіку та суспільство. Веб-сайт: <https://www.liga.net/ua>

Новинарня - український незалежний новинний портал, заснований у січні 2016 року **Дмитром Лиховим**, який обіймав посаду головного редактора. Портал зосереджується на темах, пов'язаних з війною з російськими окупантами, Збройними Силами України, ветеранами, життям на передовій та ключовими

питаннями політики, безпеки, культури та національної ідентичності. У листопаді 2023 року Дмитра Лихового було мобілізовано до Збройних Сил України, а Леся Шовкун обійняла посаду головного редактора. Новинарня веде власний канал на YouTube, де публікує матеріали, пов'язані з темами, що обговорюються на порталі. Веб-сайт: <https://novynarnia.com/>

Цензор.НЕТ – суспільно-політичний новинний портал, заснований у 2004 році журналістом **Юрієм Бутусовим**, який є головним редактором і вважається ймовірним власником portalу. З початку російської агресії проти України у 2014 році, і особливо після повномасштабного вторгнення у 2022 році, Цензор.НЕТ займає однозначно критичну позицію щодо дій Росії. Портал активно висвітлює перебіг конфлікту, викриває воєнні злочини, скоєні російськими військами, та підтримує зусилля України щодо захисту суверенітету та територіальної цілісності. Публікації на порталі часто підкреслюють героїзм українських солдатів та суспільства перед обличчям російської агресії. Цензор.НЕТ – один з найпопулярніших українських новинних порталів, який відіграє важливу роль у формуванні громадської думки та наданні достовірної інформації під час війни. Веб-сайт: <https://censor.net/>

Главком – новинний портал, що надає новини з сфери політики, економіки, суспільства та культури. Він був заснований у 2008 році та з того часу став одним з найшанованіших джерел інформації в Україні. Він належить українській медіакомпанії, власником якої є **Віктор Шлинчак**. Шлинчак — відомий український журналіст і громадський діяч, який займається просуванням свободи слова та незалежності ЗМІ в Україні. Glavcom займає позицію підтримки суверенітету та територіальної цілісності України. Портал публікує контент, що критикує дії Росії, повідомляє про порушення прав людини, воєнні злочини та інші аспекти російської агресії. Він працює над інформуванням громадськості про реалії війни, підтримуючи українські збройні сили та підкреслюючи важливість національної єдності перед обличчям загроз. Веб-сайт: <https://glavcom.ua/>

«**Дзеркало тижня**» — одне з найвпливовіших українських аналітичних ЗМІ, яке відіграє ключову роль у формуванні громадської думки. Засноване в 1994 році журналістом Володимиром Мостовим та його соратниками, спочатку функціонувало як друкована газета. У 2020 році засіб масової інформації переніс свою діяльність в Інтернет, повністю відмовившись від паперової версії та ставши онлайн-порталом. Портал спеціалізується на публікації новин, аналітики та коментарів щодо внутрішньої та міжнародної політики, економіки, соціальних реформ та боротьби з корупцією. Його місія полягає у сприянні прозорості у суспільному житті та наданні глибокої інформації, яка допомагає зрозуміти ключові події в Україні та світі. «**Дзеркало тижня**» має репутацію незалежного засобу масової інформації, що дозволяє редакції критикувати як українську владу, так і міжнародну політику, зберігаючи при цьому об'єктивність в аналізі. Портал співпрацює з видатними журналістами та експертами, які своєю роботою збагачують суспільні дебати в Україні. Веб-сайт: <https://zn.ua/>

«**Kyiv Post**» – найстаріша англomовна газета в Україні. Спочатку вона слугувала засобом масової інформації, орієнтованим переважно на міжнародну спільноту в Києві, пропонуючи новини з політики, бізнесу та культури. У листопаді 2021 року діяльність газети була тимчасово призупинена, а команда з 50 журналістів втратила роботу через суперечку щодо незалежності та автономії редакції. Деякі з них заснували нове видання – **The Kyiv Independent**. Після короткої перерви «Kyiv Post» відновила свою діяльність під керівництвом нової редакційної команди на чолі з **Богданом Нагайлом** на посаді головного редактора. Наразі вона працює виключно як цифровий засіб масової інформації, надаючи новини та аналітику через свій вебсайт. Після початку російського вторгнення в Україну в лютому 2022 року «Kyiv Post» відіграла ключову роль в інформуванні міжнародної спільноти про події в Україні. Завдяки своїм публікаціям англійською мовою портал став важливим джерелом інформації для іноземних читачів, надаючи актуальні новини, аналітику та репортажі з фронту. Веб-сайт: <https://www.kyivpost.com/>

The Kyiv Independent – це англomовний український новинний портал, заснований у листопаді 2021 року колишніми співробітниками **Kyiv Post**, які залишили редакцію на тлі суперечок щодо редакційної незалежності. Портал зосереджується на наданні достовірної інформації з питань політики, економіки, культури та безпеки в Україні та Східноєвропейському регіоні. Завдяки своїм англomовним публікаціям The Kyiv Independent служить інформаційним мостом між Україною та міжнародною спільнотою, сприяючи кращому розумінню ситуації в регіоні. Після вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 року The Kyiv Independent став ключовим джерелом інформації для світової аудиторії, надаючи актуальні новини, аналітику та репортажі з передової. Його редакційна незалежність та відданість надійній журналістиці принесли йому визнання як вдома, так і за кордоном. Головний редактор порталу **Ольга Руденко** була представлена на обкладинці журналу **Time** у травні 2022 року, що підкреслило важливість The Kyiv Independent у міжнародному медіаландшафті. Веб-сайт: <https://kyivindependent.com/>

iii. Регіональне

Телебачення

Громадські телевізійні станції

Вони працюють у складі **Суспільного** (Української суспільної телерадіомовної корпорації) та включають регіональні філії громадського телебачення в кожному регіоні. Кожна філія створює контент, адаптований до специфіки регіону, враховуючи місцеві події, соціальні ініціативи та культурні питання. З огляду на триваючий збройний конфлікт та пов'язані з ним виклики, деякі з цих філій були змушені адаптувати свою діяльність до нових умов.

Суспільне Київ: <https://suspilne.media/kyiv/>

Суспільне Львів: <https://suspilne.media/lviv/>

Суспільне Дніпро: <https://suspilne.media/dnipro/>

Суспільне Харків: <https://suspilne.media/kharkiv/>

Суспільне Луцьк: <https://suspilne.media/lutsk/>

Суспільне Рівне: <https://suspilne.media/rivne/>

Суспільне Івано-Франківськ: <https://suspilne.media/ivano-frankivsk/>

Суспільне Чернівці: <https://suspilne.media/chernivtsi/>

Суспільне Ужгород (Закарпаття): <https://suspilne.media/uzhhorod/>

Суспільне Вінниця: <https://suspilne.media/vinnytsia/>

Суспільне Житомир: <https://suspilne.media/zhytomyr/>

Суспільне Кропивницький: вул. <https://suspilne.media/kropyvnytskiy/>

Суспільне Миколаїв: <https://suspilne.media/mykolaiv/>

Суспільне Одеса: <https://suspilne.media/odesa/>

Суспільне Херсон: <https://suspilne.media/kherson/>

Суспільне Запоріжжя: <https://suspilne.media/zaporizhzhia/>

Суспільне Донбас: <https://suspilne.media/donbas/>

«Суспільне Крим» – це український суспільний телеканал, який веде мовлення 24 години на добу українською, російською та кримськотатарською мовами. Його місія – надавати достовірну інформацію та просувати культуру й національну ідентичність, особливо в контексті ситуації в Криму. «Суспільне Крим» є ключовим інструментом у протидії російській пропаганді та підтримці зв'язку з народом Криму, але він працює в обмеженому форматі через втрату контролю над місцевою медіаінфраструктурою. Підтримка онлайн та супутникової діяльності залишається

пріоритетом для забезпечення доступу до достовірної інформації. Веб-сайт: <https://suspilne.media/crimea/>

Суспільне Полтава: <https://suspilne.media/poltava/>

Суспільне Суми: <https://suspilne.media/sumy/>

Суспільне Тернопіль: <https://suspilne.media/ternopil/>

Суспільне Хмельницький: <https://suspilne.media/khmelnyskiy/>

Суспільне Черкаси: <https://suspilne.media/cherkasy/>

Суспільне Чернігів: <https://suspilne.media/chernihiv/>

Суспільне Луганськ: <https://suspilne.media/regions/luhansk-region/>

Приватні телевізійні станції

12 канал – регіональна телевізійна станція, що базується в Луцьку (Волинь), Україна.

Веб-сайт: <https://12kanal.com/pro-nas/>

7 канал – регіональна телевізійна станція, що базується в Одесі, Україна. Веб-сайт:

<https://7kanal.com.ua/>

ТВ-4 – регіональна телевізійна станція, що базується в Тернополі. Веб-сайт:

<https://tv4.te.ua/>

Чернівське телебачення – місцева телевізійна станція, що базується в Чернівцях, спеціалізується на наданні новин, актуальних програм та висвітленні культурних та соціальних подій у регіоні. Веб-сайт: <https://www.youtube.com/@ChernivtsiLive>

Вікка ТВ – регіональна телевізійна станція, що базується в Черкасах. Веб-сайт: <https://www.vikka.ua/>

Дніпро ТВ – міська та регіональна телевізійна станція, що базується в Дніпрі. Веб-сайт: <https://dnipro.tv/>

Радіостанції

УН Radio – місцева радіостанція, що веде мовлення з Тернополя на частоті 101.1 FM. Заснована 20 грудня 1998 року, вона стала першою місцевою радіостанцією в місті. Веб-сайт: <https://uhradio.ua/>

Радіо Вежа - радіостанція в Івано-Франківську, що веде мовлення на частоті 107.0 FM. Станція пропонує різноманітні інформаційні, культурні та музичні програми, орієнтовані на дорослу, інтелектуальну та проєвропейськи налаштовану аудиторію. Веб-сайт: <https://www.vezha.org/radio2/>

Світ FM - місцева радіостанція, що веде мовлення з Ужгорода на частоті 104.7 FM. Вона почала регулярно мовлення 10 червня 2002 року та стала однією з перших радіостанцій у Закарпатській області.

Профіль у FB: <https://www.facebook.com/radiosvitfm>

Регіональна преса

«Прикарпатська правда» - приклад регіональної державної газети, що видається в західній частині України. Видання зосереджене на місцевих подіях, інформуючи мешканців про діяльність обласної адміністрації, соціальні ініціативи, культурні та політичні події в регіоні. Газета слугує засобом зв'язку між місцевими громадами

та адміністрацією, сприяючи співпраці між владою та громадянами. Веб-сайт: <https://pravda.if.ua/>

«Високий Замок» – українська щоденна газета з інформаційно-публіцистичним профілем, історія якої сягає 1991 року. Її назва відсилає до Високого Замку, історичної фортифікаційної споруди у Львові, що підкреслює її регіональне коріння та зв'язок із західною Україною. Це одне з найпопулярніших ЗМІ у Львівській області, відоме різноманітністю висвітлюваних тем та якістю контенту. Працює як у друкованому, так і в онлайн-форматі. Після початку російського вторгнення в Україну в лютому 2022 року «Високий Замок» зосередив свою увагу на висвітленні подій, пов'язаних з війною, впливу конфлікту на повсякденне життя громадян та міжнародної діяльності на підтримку України. Газета відіграє важливу роль у протидії дезінформації та просуванні патріотичних цінностей, надаючи достовірну інформацію та пропагуючи українську національну ідентичність. Веб-сайт: <https://wz.lviv.ua/>

«Збруч» – інформаційно-культурний веб-сайт, що зосереджений на політичних, соціальних та культурних подіях у Західній Україні. Веб-сайт відомий своєю глибокою відданістю просуванню української культури та аналізу актуальних соціально-політичних подій. Серед авторів, які співпрацюють з веб-сайтом **«Збруч»** та зробили значний внесок в українську культуру: **Юрій Андрухович, Софія Андрухович, Юрій Винничук, Тарас Прохашко та Ярослав Грицак**. Під час війни веб-сайт зосереджується на документуванні діяльності місцевих громад у Західній Україні, які відігравали важливу роль у прийнятті біженців та організації гуманітарної допомоги. Веб-сайт: <https://zbruc.eu/>

«Експрес» – українська щоденна газета з інформаційно-публіцистичним профілем, заснована в 1992 році та видається українською мовою. Її штаб-квартира розташована у Львові, а видання охоплюють переважно Західну Україну, хоча вона також доступна в інших регіонах країни. Вона є приватною власністю, а її головним

редактором є **Ігор Почінок**. «Експрес» має власний видавничий комплекс «Мандарин», розташований поблизу Львова, що дозволяє їй бути незалежною у процесі друку та розповсюдження. У 2010-2013 роках «Експрес» зазнавав залякувань з боку української судової системи та поліції, про що повідомляли як співробітники газети, так і Міжнародна мережа свободи слова (**IFEX**). У лютому 2012 року Міжнародний інститут преси публічно засудив ймовірні спроби місцевих чиновників «змусити замовкнути» редакцію «Експресу». Ці звинувачення включали дії, спрямовані на обмеження незалежності газети, зокрема адміністративний тиск та можливе використання судової системи для здійснення тиску. У серпні 2013 року Міністерство доходів і митниці офіційно спростувало ці звинувачення, що не поклало край суперечкам навколо ймовірних спроб обмежити діяльність газети. Ситуація була особливо напруженою у 2009 році, коли по редакції «Експресу» було зроблено три постріли, що викликало занепокоєння щодо безпеки журналістів та посилило звинувачення у спробі залякати незалежні ЗМІ. Ці події зміцнили імідж газети як засобу масової інформації, що протистоїть політичному впливу та корупції. Газета розповсюджується в різних регіонах України з регіональними вкладками. Веб-сайт: <https://expres.online/>

«Хрещатик» (українською: Хрещатик) – регіональна газета та новинний портал, офіційне видання Київської міської ради. Видання зосереджене на подіях та темах, пов'язаних із життям столиці України, таких як діяльність міської влади, соціальні проекти, культурні заходи та інші аспекти функціонування Києва. Веб-сайт: <https://khreshchatyk.kyiv.ua/>

Примітка: існує аналогічний портал, який не пов'язаний з міською радою та не видає газету: <https://kreschatic.kiev.ua/>

«Україна-Центр» – щотижнева газета, що видається в Кропивницькому, столиці Кіровоградської області України. Газета існує з 24 грудня 1993 року та зосереджена на висвітленні подій у регіоні, але також доступна по всій Україні за передплатою. У 2010 році Європейський суд з прав людини виніс рішення на користь газети

у справі щодо статті, в якій кандидата в мери Кропивницького звинувачували у замовленні вбивства журналіста. У рішенні було наголошено на праві ЗМІ висвітлювати суспільні справи. Портал газети містить інформацію про воєнні дії, допомогу учасникам бойових дій та ветеранам, а також матеріали з мобілізації. Веб-сайт: <https://uc.kr.ua/>

«**Перемога**» – незалежна газета (тижневик), що видається в Краснопіллі, Сумська область, Україна. Заснована 23 лютого 1932 року, вона відіграє важливу роль в інформуванні місцевої громади, особливо в контексті триваючого конфлікту з Росією. Газета виходить раз на тиждень, зазвичай має близько восьми сторінок. У травні 2024 року редакційний колектив складався з чотирьох осіб на чолі з головним редактором **Олександром Моцним**, який приєднався до колективу в 1995 році та є головним редактором з 2017 року. 24 лютого 2022 року, за день до запланованого 90-річчя, Росія розпочала повномасштабне вторгнення в Україну. Краснопілля, розташоване за 15 км від російського кордону, було окуповано. Протягом цього часу видання газети було призупинено, а її співробітники приховували важливі документи від мародерів-російських солдатів. Після звільнення регіону українськими військами у квітні 2022 року, «Перемога» відновила свою діяльність у меншому форматі та чорно-білому кольорі, зосередившись на висвітленні війни та долі місцевих солдатів. «Перемога» відіграє ключову роль у документуванні повернення українських військовополонених через єдиний відкритий прикордонний перехід з Росією, розташований поблизу Краснопілля. Газета публікує їхні імена та історії, гарантуючи, що їх не забудуть. Журналісти часто займаються громадською діяльністю, віддаючи перевагу цьому, а не негайному висвітленню подій.

Приклади новинних порталів

The Odessa Journal – англomовний онлайн-портал, заснований на початку 2020 року італійським підприємцем Уго Полетті. Спочатку він був зосереджений на культурі, економіці та історичних пам'ятках Одеси, орієнтований переважно на англomовну

аудиторію. Після вторгнення Росії в Україну у 2022 році портал зосередився на глибокому висвітленні конфлікту, надаючи актуальну інформацію про війну, дипломатію, економіку, культуру та суспільство України. Веб-сайт: <https://odessa-journal.com/>

Intent Press (Одеса) – спеціалізується на журналістських розслідуваннях щодо корупції та рішень місцевої влади. Редакція, за підтримки MediaFit, розширила свою діяльність на **Миколаївську та Херсонську** області, також документуючи вплив війни на організовану злочинність. За міжнародної підтримки Intent Press впроваджує стратегії для збільшення охоплення та ефективності своєї діяльності, зосереджуючись на ключових питаннях регіону. Веб-сайт: <https://intent.press/>

Lyuk Media – медіа-видання з Харкова, яке зосереджується на розповіді людських історій та протидії культурній колонізації в охопленому війною регіоні. За підтримки міжнародних організацій, таких як MediaFit, Lyuk Media реалізує проекти, пов'язані з декомунізацією та змінами топоніміки міста, пропагуючи українську ідентичність. Команда, очолювана **Катериною Переверзєвою**, також реалізує ініціативи на підтримку культури та громадянського суспільства. Веб-сайт: <https://lyuk.media/>

Вгору (Херсон) – відіграв значну роль у наданні інформації мешканцям Херсона під час російської окупації. Журналісти порталу працювали анонімно, щоб уникнути репресій з боку окупаційної влади, водночас надаючи ключові новини та репортажі про життя в місті. Після звільнення Херсона Вгору продовжив свою діяльність, публікуючи детальні аналітичні матеріали та документальні фільми, такі як фільм «Нескорений Херсон». Портал працює завдяки підтримці міжнародних проектів, таких як USAID, що дозволяє розвивати інфраструктуру та створювати контент для місцевої громади. Веб-сайт: <https://vgoru.org/>

Час Чернігівський – одне з основних ЗМІ, що працює в Чернігівській області. За підтримки **DW Akademie** реалізує проєкт «**Час війни**», який зосереджений на висвітленні бомбардувань та документуванні повсякденного життя мешканців. Портал активно працює в соціальних мережах, надаючи актуальні новини та політичну аналітику, іноді з критикою місцевої влади. Співпраця з міжнародними організаціями, такими як DW Akademie та Internews, дозволяє подальший розвиток та охоплення ширшої аудиторії. Веб-сайт: <https://cntime.cn.ua/>

Zaxid.net – один із найпопулярніших новинних порталів у Львові, що пропонує новини з міста та регіону. Веб-сайт: <https://zaxid.net/>

057.ua – місцевий новинний портал, що надає новини з Харкова та околиць. Веб-сайт: <https://www.057.ua/>

Dumskaya.net – новинний портал, що зосереджується на подіях в Одесі та Одеській області. Веб-сайт: <https://dumskaya.net/>

Dnepr.info: новинна служба, що надає останні новини з Дніпра та Дніпропетровської області. Веб-сайт: <https://dnepr.info/uk>

061.ua: місцевий новинний портал з новинами із Запоріжжя та околиць. Веб-сайт: <https://www.061.ua/>

Galka.if.ua: новинний портал, що надає новини з Івано-Франківська та регіону. Веб-сайт: <https://galka.if.ua/>

Rivnepost.rv.ua: новинний портал, що пропонує новини з Рівного та Рівненської області. Веб-сайт: <https://rivnepost.rv.ua/>

0542.ua: Місцева новинна служба з новинами з Сум та Сумської області. Веб-сайт: <https://www.0542.ua/>

Vinnitsa.info: Новинний портал, що надає новини з Вінниці та Вінницької області. Веб-сайт: <https://vinnitsa.info/>

Дуже важливою категорією є місцеві портали та медіаініціативи, пов'язані з територіями, окупованими Росією. Війна в Україні особливо підкреслила роль місцевих ЗМІ у прифронтових регіонах у наданні інформації громадам, постраждалим від конфлікту. Ці ЗМІ не лише висвітлюють воєнні події, але й документують повсякденне життя в зонах конфлікту, підтримують мешканців інформацією про гуманітарну допомогу та виступають інструментами протидії російській пропаганді.

«Вчасно» (Донецьк): ключове новинне видання, що працює на Донбасі та вижило, незважаючи на інтенсивні бойові дії та російську окупацію деяких частин регіону. За підтримки таких ініціатив, як MediaFit, вебсайт надає інформацію з передової, публікуючи історії місцевих жителів та розповіді про повсякденне життя в регіоні. Редакційній команді на чолі з Марією Давиденко вдалося перенести частину своєї діяльності на захід України, зберігаючи при цьому присутність на Донбасі. Журналісти стикаються з кібератаками та фінансовими обмеженнями, але завдяки міжнародній підтримці вони покращили свою технічну інфраструктуру та розширюють свою діяльність у соціальних мережах, таких як Telegram (<https://t.me/vchasnoua>) та Facebook (<https://www.facebook.com/watch/iavchasno/>). Веб-сайт: <https://vchasnoua.com/>

«Реальна газета» (Луганськ): незалежний вебсайт з Луганська, який переніс свою діяльність в Інтернет після російської окупації. Редакція, яку очолює Андрій Діхтяренко, документує ситуацію на окупованих територіях та викриває пропагандистські механізми проросійських ЗМІ. За підтримки MediaFit портал розвинув свої онлайн-канали, зокрема YouTube, та проводить освітню діяльність у сфері медіаграмотності. «Реальна газета» також бере участь у проєкті Occupied.media, який надає незалежну інформацію про життя на окупованих територіях. Веб-сайт: <https://realgazeta.com.ua/>

Occupied.media: незалежна медіаплатформа, заснована у 2024 році, орієнтована на надання інформації з територій, окупованих Росією. Ініціатива була створена за участю головного редактора «Реальної газети» Андрія Діхтяренка, і має на меті документувати ситуацію на цих територіях, викривати російську пропаганду та забезпечити незалежне висвітлення життя місцевих жителів. Завдяки підтримці міжнародних фондів та співпраці з іншими ЗМІ, платформа стала важливим джерелом інформації про дії окупаційної влади та повсякденне життя в зонах конфлікту. Occupied.media використовує сучасні технології, включаючи інтерактивні репортажі та мультимедіа, для охоплення аудиторії як в Україні, так і за кордоном. Платформа також зосереджується на питаннях прав людини, документуючи порушення на окупованих територіях. Веб-сайт: <https://occupied.media/>

iv. Пов'язані з певними групами (політичними, релігійними, етнічними)

Політичні

Українська медіа-сцена характеризується значним впливом олігархів, які володіють або контролюють численні ЗМІ, що часто використовуються для просування певних політичних груп. Телевізійні станції описані в розділі про приватне телебачення, а також там наведено інформацію про політичну приналежність. Варто зазначити,

що у 2021 році президент Зеленський запровадив санкції проти деяких ЗМІ, пов'язаних з проросійськими політиками, що призвело до закриття каналів 112 Україна, NewsOne та ZIK, контрольованих Віктором Медведчуком. Слід наголосити, що ситуація в українському медіаландшафті є динамічною, і зв'язки між ЗМІ та політичними групами можуть змінюватися залежно від поточної політичної та економічної ситуації.

Наш - створений **Євгеном Мураєвим**, колишнім політиком з проросійськими поглядами. Окрім своєї телевізійної діяльності, він розміщував онлайн-контент, що пропагував проросійські наративи. В результаті санкцій його діяльність була обмежена.

Obozrevatel.com – портал, пов'язаний з **Миколою Княжицьким**, політиком «Європейської солідарності» (**партія Петра Порошенка**). Obozrevatel часто публікує контент на підтримку групи Порошенка та критику чинної влади. Веб-сайт: <https://www.obozrevatel.com/>

Vesti.ua – портал пов'язували з особами та організаціями, які могли мати політичні зв'язки. ЗМІ часто вказували на його ймовірні зв'язки з певними олігархами, зокрема з **Віктором Медведчуком**, якого вважають політиком, тісно пов'язаним з Росією. Тому фінансова незалежність portalу може викликати сумніви. Портал часто публікує матеріали з критикою українського уряду та прозахідного курсу політики Києва. Водночас з'являлися публікації, які трактувалися як сприятливі для проросійського наративу, що призводило до звинувачень у відсутності об'єктивності.

Етнічні

Zorile Bucovinei («Ранкова зірка Буковини») — румуномовна газета, що виходить у Чернівцях. Називає себе «Газета румунів України». Це одне з найстаріших румунських видань Чернівецької області. 15 лютого 1941 року вийшов перший номер газети українською мовою. Перше видання румунською мовою вийшло 1 квітня 1967 року. Zorile Bucovinei відіграє ключову роль у збереженні та популяризації румунської культури та мови на Буковині, будучи важливим джерелом інформації для румуномовної спільноти в Україні. Газета подає найсвіжіші новини про події на Буковині, в Україні та світі. Публікує статті про культурну спадщину, традиції та мистецькі події, пов'язані з румунською громадою в регіоні. Веб-сайт: <http://zorilebucovinei.com/>

BucPress - румуномовний новинний портал, що працює в Україні, розташований у Чернівцях. Його проводить **Centrul Media BucPress**, асоціація румунських журналістів в Україні, метою якої є надання актуальної інформації та популяризація румунської культури та мови серед румуномовної громади в регіоні. Centrul Media BucPress реалізує кілька медіа-проектів, які доповнюють діяльність portalу: **Radio Cernăuți**: єдина радіостанція в Україні, яка 24 години на добу веде мовлення румунською мовою, пропонує музику, новини та культурні програми; BucPress TV: телевізійна платформа, яка створює репортажі, інтерв'ю та документальні фільми про життя румунської громади в Україні. Портал відіграє ключову роль в інформуванні та інтеграції румуномовної спільноти в Україні, наданні достовірної інформації та просуванні румунської мови та культури в регіоні. Веб-сайт: <https://bucpress.eu/>

ATR (Крим) - перший кримськотатарський телеканал, який зараз веде мовлення з підконтрольної Україні території. Заснований у 2006 році, канал став важливим інформаційним та культурним засобом для кримських татар, а також для широкого кола глядачів, які цікавляться ситуацією в Криму. Після російської анексії Криму в 2014 році ATR був змушений перенести свою діяльність на підконтрольну Україні

територію, що суттєво вплинуло на його функціонування та масштаби впливу. Зараз ATR веде мовлення з Києва, звідки продовжує свою інформаційну та культурну місію. Телепрограми ведуться трьома мовами: кримськотатарською, українською та російською, що дозволяє охопити різноманітну аудиторію. Фінансування ATR базується переважно на грантах від українського уряду та підтримці міжнародних організацій і партнерів. Веб-сайт: <https://www.atr.ua/>

Radio Lwów - польська радіостанція, що працює у Львові. Це медіа, орієнтоване на польську спільноту, яка проживає в цьому регіоні, та на популяризацію польської культури, історії та мови в Україні. Веб-сайт: <https://radiolwow.org/>

Kurier Galicyjski - двотижневик, що виходить у Львові, орієнтований на польську спільноту в Україні, висвітлює культурні, соціальні та історичні теми. Веб-сайт: <https://kuriergalicyjski.com/>

Monitor Wołyński – польськомовний новинний портал і двотижневик у Луцьку, присвячений життю поляків на Волині та польсько-українським стосункам. Веб-сайт: <https://monitorwolynski.com/pl>

Kárpáti Igaz Szó - Щоденна газета угорською мовою, орієнтована на угорську меншину, яка проживає на Закарпатті. Веб-сайт: <https://kiszo.net/>

Hadashot - Інформаційний портал для єврейської громади України, що публікує новини російською та українською мовами. Це друковане видання **Вааду України**, який виходить із січня 1991 року, є однією з найстаріших єврейських газет у колишньому СРСР. Проте, як читаємо на сайті: "Видання газети "Хадашот" тимчасово призупинено у зв'язку з російсько-українською війною. Ми обов'язково повернемося після перемоги". Ваад України, або Український Єврейський Союз,

є головною організацією, яка об'єднує різні єврейські громади, установи та організації в Україні. Ваад України співпрацює зі світовими єврейськими організаціями, такими як Всесвітній єврейський конгрес та Американський єврейський об'єднаний розподільний комітет, що зміцнює його міжнародну позицію. Веб-сайт: <http://www.hadashot.kiev.ua/>

JewishNews - новинний портал, присвячений життю єврейської громади в Україні, публікує новини, аналізи та статті, пов'язані з культурою, історією та актуальними подіями, що стосуються євреїв в Україні та світі. Його видає Об'єднана єврейська громада України (ОЄОУ), або Об'єднана єврейська громада України, є організацією, метою якої є відродження та розвиток єврейського життя в Україні, а також інтеграція та підтримка єврейських громад в країні. Веб-сайт: <https://jewishnews.com.ua/>

Релігійні

В Україні існує низка ЗМІ, пов'язаних з різними релігійними групами, які відіграють важливу роль у духовному та інформаційному житті суспільства.

Католицькі ЗМІ

EWTN Ukraine - міжнародний католицький телеканал, присутній і в Україні, що пропонує релігійні програми, молитви та освітній контент. Веб-сайт: <https://ewtn.org.ua/>

Живі Телебаченні - греко-католицький телеканал, що спеціалізується на трансляціях літургій, духовних та освітніх програмах. Веб-сайт: <https://zhyve.tv/>

Credo.pro - популярний інтернет-портал, що базується у Вінниці, пропонує релігійні новини, богословські статті та інформацію про життя Католицької Церкви в Україні. Веб-сайт: <https://credo.pro/>

Православні медіа

Релігійна правда - портал не є офіційним ЗМІ Православної Церкви України, але часто публікує матеріали, що відповідають наративу ПЦУ. Портал пропагує незалежність українського православ'я, підтримує діяльність Епіфанія та відкрито критикує проросійську діяльність Української православної церкви Московського патріархату (УПЦ МП). На порталі діє розділ «Російські маніпуляції в православній церкві», присвячений викриттю та аналізу дій Росії в релігійній сфері в Україні та в глобальному контексті. Цей розділ має на меті інформувати про використання релігії як інструменту пропаганди та геополітичного впливу з боку Росії, особливо в контексті збройного конфлікту в Україні. Веб-сайт: <https://religionpravda.com.ua/>

Православна Україна - український православний інформаційний портал, що надає новини, аналітику та статті, пов'язані з релігійним життям в Україні та світі. Веб-сайт: <https://uaorthodox.com/en/>

Україна Православна - офіційний інформаційний портал Української Православної Церкви (УПЦ), що містить новини, богословські статті та інформацію про православне життя в Україні. Веб-сайт: <http://pravoslavnye.org.ua/>

Pomisna.info - офіційний інформаційний портал Православної Церкви України (ПЦУ), яка була створена у 2018 році після отримання автокефалії від Вселенського Константинопольського Патріархату. Портал є основним інструментом комунікації ПЦУ з вірянами, ЗМІ та громадськістю. Веб-сайт: <https://www.pomisna.info/uk/>

Church.ua - офіційний сайт **Української Православної Церкви (УПЦ МП)**, яка залишається під юрисдикцією **Московського Патріархату**. Сайт виступає основним комунікаційним інструментом УПЦ (МП), надаючи інформацію про діяльність Церкви, її структуру, релігійні події та офіційні позиції. Українську православну церкву Московського патріархату (УПЦ МП) неодноразово критикували за її ймовірні зв'язки з Росією, особливо після вторгнення в Україну у 2022 році. Сайт Church.ua представляє позицію Церкви, яка підкреслює її автономію та відокремленість від Російської Православної Церкви, хоча ці твердження заперечуються частиною українського суспільства. Веб-сайт: <https://church.ua/>

Patriarchia.org.ua - офіційний сайт Української Автокефальної Православної Церкви (УПЦ). Веб-сайт: <https://patriarchia.org.ua/>

Увага:

В Україні існують чотири основні православні релігійні громади, кожна з яких має власний інформаційний портал, що відображає розбіжності в релігійному ландшафті країни та складні зовнішні відносини. **Українську православну церкву (УПЦ)** та її сайт pravoslavye.org.ua асоціюють із традиційною церквою з проросійським корінням, що викликає суперечки в контексті російського вторгнення. **Православна церква України (ПЦУ)**, яку представляє romisna.info, була створена у 2018 році після отримання автокефалії від Константинопольського патріархату, що символізує її прагнення до незалежності від Росії. **Українська православна церква Московського патріархату (УПЦ МП)**, представлена **church.ua**, залишається під юрисдикцією Москви, що викликає напругу та звинувачення у підтримці інтересів Росії, особливо під час війни. У свою чергу, **Українська автокефальна православна церква (УАПЦ)**, діяльність якої представлена на patriarchia.org.ua, залишається меншинною громадою, але також прагне посилити українську релігійну ідентичність. Численність православних церков в Україні відображає історичні та політичні розбіжності, які ще більше поглиблюються зовнішніми впливами, зокрема Росією та Вселенським

Патріархатом, що ускладнює ситуацію та перешкоджає розбудові релігійної єдності в країні.

Протестантські ЗМІ

Hope Channel Ukraine - адвентистський телеканал, також відомий як **Телеканал Надія**, який пропонує релігійні, оздоровчі та освітні програми, орієнтовані на широку аудиторію. Видавцем є **Hope Channel International Inc.**, дочірня компанія Генеральної конференції адвентистів сьомого дня. Веб-сайт: <https://tv.hope.ua/>

Радіо Еммануїл - радіостанція, пов'язана з протестантською **громадою Еммануїл**, яка транслює духовні програми, християнську музику та освітні передачі. Радіо Еммануїл має єкуменічний характер, тобто не пов'язане безпосередньо з однією християнською конфесією. Однак детальної інформації про походження, місію та фінансування цього проекту немає. Веб-сайт: <https://svitle.org/>

Мусульманські ЗМІ

ATR - перший кримськотатарський телеканал, що пропагує мусульманську культуру та традиції, наразі веде мовлення з підконтрольної Україні території. Веб-сайт: <https://www.atr.ua/>

Іслам в Україні - Інтернет-портал, присвячений життю мусульман в Україні, пропонує новини, теологічні статті та інформацію про ісламську культуру та традиції. Портал пов'язаний з **Духовним управлінням мусульман України (ДУМУ)** та організацією **«Альраїд»** (у 1997 році організація була зареєстрована під назвою «Арраїд» (<https://www.muslims.in.ua/ru>), що є більш правильною транскрипцією з арабської), найбільшою ісламською громадською організацією в Україні. Це ініціатива, спрямована на інформування про життя мусульманської громади в Україні, освіту суспільства щодо ісламу та сприяння міжкультурному діалогу.

Портал пов'язують із сунітським напрямом ісламу, який є домінуючим в Україні серед мусульман. «Альраїд» і ДУМУ часто підтримують міжнародні ісламські організації, в основному з країн Близького Сходу, таких як Туреччина, Катар і Об'єднані Арабські Емірати. Ця співпраця включає питання освіти, гуманітарної допомоги та популяризації ісламу. ДУМУ очолює **муфтії Саїд Ісмагілов**, який є духовним лідером мусульман України. Веб-сайт: <https://islam.in.ua/ua>

Umma TV - Інтернет-телеканал Духовних Управ Мусульман України, який пропонує освітні, релігійні та культурні програми, пов'язані з ісламом. Веб-сайт: <https://umma.in.ua/ua>

v. Іноземні

RT (Russia Today) – телеканал і цифрова платформа, доступна багатьма мовами, активно залучена до репортажів з України.

У зв'язку з санкціями, накладеними на RT, необхідно пояснити, як вони обходяться: російський пропагандистський канал RT (Russia Today), який перебуває під санкціями Заходу, розробив ефективні механізми обходу обмежень, які дозволяють йому й надалі охоплювати свою аудиторію в Європі. Хоча формальні блоки обмежують відвідування головних сторінок RT, російські технологічні та адаптаційні заходи дозволяють майже безперервно поширювати проросійські наративи.

Основним методом впровадження санкцій в Європі є блокування на рівні DNS (Domain Name System). Він полягає в запобіганні доступу до певних інтернет-адрес шляхом зміни їх записів у системах DNS. Однак цей механізм легко обійти користувачами, які можуть змінювати DNS-сервери на своїх пристроях за допомогою загальнодоступних інструментів, таких як Google DNS або OpenDNS. Така зміна дозволяє обійти блокування, накладені інтернет-провайдерами відповідно до

національних норм. Іншою проблемою є обмежена ефективність блокувань на рівні IP, які можна обійти, передавши вміст на нові сервери.

Ключовим елементом стратегії RT є створення так званих дзеркальних сайтів або копій оригінальних веб-сайтів, доступних у різних доменах. У Росії зареєстровано десятки нових адрес, які виглядають майже ідентично оригінальному сайту **rt.com**, але розміщені на інших серверах. Це означає, що навіть якщо одна адреса заблокована, вміст RT залишається доступним у різних доменах. Це динамічний процес – у міру блокування нових сайтів з'являються нові, що нагадує гру в «кішки-мишки» між творцями контенту та європейськими регуляторами. Хоча санкції обмежили доступність RT, європейці все ще можуть отримати доступ до російських наративів через альтернативні домени та посилання в соціальних мережах, які просувають «проросійські лідери громадської думки». Контент RT регулярно поширюється обліковими записами та групами на таких платформах, як Telegram, що дозволяє їм обходити офіційні заборони. Аналіз показує, що ця діяльність ускладнює ефективне застосування санкцій і обмеження їхнього впливу на ліквідацію російської дезінформації в Європі.

Ця проблема була широко задокументована у звітах таких організацій, як «Репортери без кордонів», і в наукових дослідженнях. Незважаючи на санкції, RT продовжує успішно поширювати свій контент, що кидає виклик європейським стратегіям боротьби з дезінформацією. Така практика вказує на необхідність більш комплексних рішень, які зможуть ефективно обмежити можливості обходу обмежень суб'єктами, які перебувають під санкціями.

Sputnik – інтернет-портал і радіостанція, яка інтенсивно займається російськими пропагандистськими наративами - <https://sputnikglobe.com/>

Новое.Медіа - російська інформаційна платформа, орієнтована на Україну, на сайті якої ви можете вибрати потрібний регіон України та стежити за російськими новинами - <https://novo.media/>

Mash - <https://mash.ru/>

Правда - <https://news-pravda.com/>

Gazeta.ru; Lenta.ru – <https://www.gazeta.ru/>, <https://lenta.ru/>

Readovka – <https://readovka.news/>

РІА Новини – російське інформаційне агентство, що поширює пропагандистський контент про Україну - <http://ria.ru/>

Известия, Коммерсант, Комсомольская правда (<https://iz.ru/>, <https://www.kommersant.ru/>, <http://kp.ru/>) – широко цитується в українському російськомовному інтернет-просторі.

Перший канал Росії (Первый канал) і **Росія-24** – телеканали, що транслюють російські новини також за межами Росії - <https://www.1tv.ru/> і <https://www.vesti.ru/>

Польське радіо (включаючи Радіо Схід) – польський наратив, орієнтований на аудиторію на Сході - <https://www.polskieradio.pl/398>

Bielsat TV – канал, орієнтований переважно на Білорусь, але з українським контентом і про Україну - <https://belsat.eu/>

Gazeta Wyborcza, Rzeczpospolita, Onet – польські ЗМІ публікують аналізи англійською та російською мовами, охоплюючи українську еліту - <https://wyborcza.pl/>, <https://www.rp.pl/>, <https://www.onet.pl/>

Голос Америки – україномовне та російськомовне видання - <https://www.voanews.com/>

Радіо Вільна Європа/Радіо Свобода (RFE/RL) – працює активно в Україні з україномовними та російськомовними програмами та веб-сайтами - <https://www.rferl.org/>

CNN, The New York Times, The Washington Post – цитується та перекладається в українських ЗМІ - <https://edition.cnn.com/>, <https://www.nytimes.com/>, <https://www.washingtonpost.com/>

Bloomberg, Reuters, AP – інформаційні агентства, контент яких широко поширюється в Україні - <https://www.bloomberg.com/europe>, <https://www.reuters.com/>, <https://apnews.com/>

BBC Ukrainian – україномовний розділ BBC з новинами та аналітикою - <https://www.bbc.com/ukrainian>

The Guardian, The Financial Times, The Times – їхні статті часто перекладаються та обговорюються в українському медіа-просторі - <https://www.theguardian.com/europe>, <https://www.ft.com/>, <https://www.thetimes.com/>

Deutsche Welle (DW) – україномовна служба новин та аналітики - <https://www.dw.com/>

Bielaŕuś Siegodnya (Беларусь Сегодня) – офіційне державне ЗМІ, що просуває проросійський наратив - <https://www.sb.by/>

ONT, BiełTA – білоруські телеканали, доступні в прикордонних районах України - <https://ont.by/> , <https://belta.by/>

MTVA (Magyar Televízió) – угорське громадське телебачення з каналом, орієнтованим на угорські меншини - <https://mediaklikk.hu/>

Китай – CGTN, доступний онлайн, намагається сформувати наратив глобальних подій - <https://www.cgtn.com/>

Al Jazeera регулярно розповідає про ситуацію в Україні в міжнародному контексті. <https://www.aljazeera.com/>

Аргументи і факти - <https://aif.ru/>

Агентство ТАСС - <https://tass.ru/>

Агентство REGNUM - <http://regnum.ru/>

Російська газета - <https://rg.ru/>

РБК - <https://rbc.ru/>

vi. Гібридні ініціативи та надзвичайні медіапроекти

Єдині новини (укр. Єдині новини) – унікальний проект Українського новинного телемарафону, який стартував 24 лютого 2022 року – у день початку повномасштабного російського вторгнення в Україну. Метою ініціативи було створення єдиного джерела достовірної інформації та координація дій найбільших ЗМІ у відповідь на воєнну кризу. Проект «Єдині новини» є результатом співпраці державних і приватних телевізійників. Він об'єднує ресурси суспільних медіа (Суспільне) та великих приватних медіагруп, серед яких: 1+1 Медіа, StarLightMedia, Inter Media Group, Медіа Група Україна. Це робить це підприємство унікальним прикладом державно-приватного партнерства в медіасфері. Кожна з цих груп надає контент у визначені часові блоки, створюючи 24-годинний потік новин, доступний на багатьох платформах, включаючи телебачення, YouTube і соціальні мережі. Проект створено у співпраці з українською владою та координується представниками влади та ЗМІ.

Основна мета United News – забезпечити громадян України та міжнародну аудиторію актуальною та достовірною інформацією під час війни. Ініціатива також спрямована на протидію російській пропаганді та дезінформації шляхом надання достовірної інформації про події в Україні. Проект зустрів неоднозначну реакцію. З одного боку, її широко хвалили за об'єднання ЗМІ та ефективну боротьбу з дезінформацією в складних умовах війни. З іншого боку, критики вказували на можливі обмеження плюралізму ЗМІ в умовах централізованого висвітлення. Деякі журналісти та ЗМІ вказували на загрозу, яку такі дії можуть становити для редакційної незалежності, особливо в довгостроковій перспективі.

United News транслюється як на традиційних телеканалах, так і онлайн, що дозволяє охопити широку аудиторію, зокрема українську діаспору та міжнародну аудиторію. Ініціатива набула великого значення для підвищення міжнародної обізнаності про ситуацію в Україні та її боротьбу з російською агресією.

2) Нетрадиційні медіа (блогери, інфлюенсери, соціальні мережі, YouTube тощо)

і. Афілійовані

Бутусов Плюс / Butusov Plus - канал журналіста Юрія Бутусова, відомого своїми різкими коментарями про ситуацію на фронті та українську внутрішню політику. Публікує в соцмережах. Проукраїнський, критичний до влади. Публікує військову аналітику та політичні коментарі - <https://www.youtube.com/@ButusovPlus>, <https://t.me/s/ButusovPlus>, <https://x.com/UButusov>

Правда Геращенко/Антон Геращенко - канали екс-заступника міністра внутрішніх справ Антона Геращенко. Проукраїнський, інформаційний. Публікує інформацію з фронту та аналіз подій - https://t.me/s/Pravda_Gerashchenko, https://x.com/Gerashchenko_en, <https://www.facebook.com/anton.gerashchenko.7>

Павло Казарін (Pavlo Kazarin) - публіцист і журналіст, який обговорює події в Україні з геополітичних і соціальних позицій на YouTube. Проукраїнський, просвітницький - <https://t.me/s/pavelkazarin> <https://www.facebook.com/kazarin.pavel>

Євген Карась (Evgen Karas) - канал (YouTube) лідера громадської організації, що займається патріотичним активізмом. Проукраїнський, націоналіст - https://t.me/s/KARAS_EVGEN, <https://www.youtube.com/@YevgenKaras>, https://x.com/Eugen_Karas

Дмитро Гордон - популярний український журналіст, який бере в тому числі інтерв'ю з політиками, експертами та громадськими діячами на YouTube. Проукраїнський,

аналітичний - <https://gordonua.com/>, https://x.com/dmitry_gordon,
<https://www.youtube.com/@DmytriyGordon>

Соловйов LIVE (Soloviev Live) - канали (на різних платформах) Володимира Соловйова, одного з головних пропагандистів Кремля. Вкрай проросійський, пропагандист. Антиукраїнська пропаганда та дезінформація - <https://x.com/SolovievLive>, <https://www.youtube.com/@VladimirSolovievcom>

Володимир Зеленський - Офіційний профіль Президента України у Facebook, що інформує про поточну ситуацію в країні. Публікує офіційні повідомлення, звіти про міжнародні візити, військові успіхи. Має міжнародне охоплення - <https://www.facebook.com/zelenskyy.official>, <https://x.com/ZelenskyyUa>,
https://t.me/V_Zelenskiy_official

«Мир сьогодні» (<https://t.me/s/yurasumy>) – канал (3,13 млн підписників) Юрія Подоляка, проросійського коментатора, який регулярно публікує аналізи та думки на підтримку російської політики щодо України. Подоляка використовує Telegram як платформу для поширення контенту, що виправдовує російське вторгнення та підриває суверенітет України. Подоляка внесено до санкційних списків Канади ([opensanctions.org](https://www.opensanctions.org)) і бази даних «Миротворець» (myrotvorets.center).

Zergulio (<https://t.me/SergeyKolyasnikov>) - канал (381 тис. підписників) російського милблогера Сергія Колясникова. Він публікує контент, який підтримує російське вторгнення в Україну. Колясникова додано до бази даних «Миротворець» (myrotvorets.center).

Олег Царьов (<https://t.me/olegtsarov>) – канал (343 тис. підписників) колишнього депутата від Партії регіонів і прихильника ідеї «Новоросії» Олега Царьова. Царьов

значиться в базі даних «Миротворець» (myrotvorets.center) за державну зраду України.

Семен Пегов aka WarGonzo (<https://t.me/wargonzo>) – канал (998,7 тис. підписників), керований російським пропагандистом і «воєнним кореспондентом» Семеном Пеговим. Він регулярно публікує матеріали, що підтверджують військову діяльність Росії, зокрема звіти з фронту та дезінформаційні наративи про Україну. WarGonzo – один із найвідоміших пропагандистських каналів у Telegram.

Євген Піддубний (<https://t.me/epoddubny>) – відомий російський військовий журналіст, тісно пов'язаний із кремлівськими наративами. На своєму каналі (739,3 тис. підписників) він просуває тези про підтримку російського вторгнення та заперечення відповідальності Росії за військові злочини.

Олександр Коц (<https://t.me/sashakots>) – журналіст і пропагандист (592,5 тис. підписників), регулярно репортажі про події в Україні з російської точки зору. Публікації Коца мають дещо м'якший тон, але все одно вписуються в риторику Кремля, підтримуючи російську політику та війну.

Анатолій Шарій (<https://t.me/ASupersharij>) - колишній журналіст і відомий блогер (1,3 млн підписників), підозрюваний українською владою у державній зраді. Він також є головою нелегальної в Україні партії "Шарія", яку звинувачують у зв'язках з Росією. Кажуть, що Шарій живе в Іспанії, а його адвокатом є Гонсало Бойє – той самий адвокат, який представляв інтереси Пабло Гонсалеса, він же Павло Рубцов! Шарій активно критикує українську владу та підтримує проросійські наративи. Є членом Міжнародної федерації журналістів (imi.org.ua). Під час повномасштабної війни глядачі каналу зросли з 563 714 підписників (30.05.2022) до 1 308 684 підписників на сьогодні, зростання склало 132%.

Олександр Семченко (<https://t.me/AleksandrSemchenko>) - блогер з Донецька (300 тис. підписників), який відкрито підтримує дії Росії. Він публікує контент, який критикує Україну та підтримує сепаратизм, будучи активним учасником проросійської інформаційної війни.

Николаевский Ванёк (https://t.me/vanek_nikolaev) – канал (2 648 096 підписників), в основному актуальні новини про ЗСУ.

ii. Неафілійовані (Анонімні)

Під час війни в Україні соціальні медіа стали ключовим полем інформаційної війни, збираючи численні неафілійовані канали як на підтримку України, так і на просування проросійських наративів. Така динаміка є природним явищем під час конфлікту, особливо в умовах обмежень, які накладаються на традиційні російські ЗМІ. В Україні діє закон, який забороняє діяльність російських ЗМІ, і багато з них потрапили під міжнародні санкції, що змусило їх перенести свою діяльність у соціальні мережі. У результаті в Інтернеті з'явилися як канали, що викривають російську пропаганду та підтримують українські сили, так і платформи, що поширюють дезінформацію та проросійську пропаганду. Такі соціальні медіа, як Telegram, TikTok і Facebook, відіграють подвійну роль: вони є і джерелом правдивої інформації, і інструментом маніпуляції, що суттєво впливає на глобальне сприйняття конфлікту. приклади:

Liegitimnyj (<https://t.me/legitimniy>) – анонімний канал (1,05 мільйона підписників), який представляє себе як український, але поширює проросійські наративи. Зокрема, він атакує адміністрацію президента Володимира Зеленського, послаблюючи довіру до українського уряду. Під час повномасштабної війни глядачі каналу зросли з 588 942 підписників (30.05.2022) до 1 080 332 підписників (06.11.2024), що є на 83% більше.

Резидент (https://t.me/rezident_ua) – Як і «Лієгітимний», цей канал (1,01 млн підписників) позиціонує себе як український, але насправді підтримує проросійські наративи. У контенті регулярно критикується українська влада, включно з президентом Зеленським. Під час повномасштабної війни глядачі каналу зросли з 508 923 підписників (30.05.2022) до 1 020 854 підписників (06.11.2024) – на 100% більше.

Тайная Канцелярія (https://t.me/Taynaya_kantselyariya) - російський пропагандистський канал (317 тис. підписників), присвячений геополітичним темам. Він просуває проросійські наративи та поширює контент, що підтримує політику Кремля. У ньому рекламуються нібито близькі до кремлівської адміністрації канали (t.me/kremlin_sekret).

«Женщина с косой» (<https://t.me/skosoi>) — канал (120,8 тис. підписників), який позиціонує себе як український, але повторює проросійський контент, часто нападаючи на президента Зеленського та його адміністрацію.

Na samom diele w Dniepre (<https://t.me/NSDVDnepre>) – Канал (28,5 тис. підписників) нібито присвячений інформації з Дніпра, але його зміст вписується в проросійський наратив.

Труча Україна (<https://t.me/s/truexanewsua>) – незалежний канал новин (2,67 млн підписників) з «бульварним» підходом до новин.

Додатково:

У лютому 2021 року СБУ викрила мережу проросійських каналів, створених російським ГРУ. У матеріалі зазначається, що служби надихнули українців на

створення проросійських каналів – серед них були названі «Легітимний» (<https://t.me/s/legitimniy>), який на той час мав 160 тис. підписників, «Резидент» (https://t.me/s/rezident_ua) (103 тис. підписників) і «Картель» (https://t.me/s/ZE_kartel) (34 тис. підписників). Крім того, виявлено низку проросійських місцевих каналів, які нібито передають інформацію з Миколаєва, Одеси, Херсона чи Харкова - <https://babel.ua/ru/news/58591-legitimnyy-rezident-i-drugie-sbu-zayavila-o-razoblachenii-seti-telegram-kanalov-kotorye-sozdali-rossiyskie-specsluzhby>

iii. Пов'язані з певними групами

За останні роки інформаційне середовище України зазнало глибокої трансформації, особливо в контексті динамічного розвитку нетрадиційних медіа, таких як блоги, соціальні медіа, YouTube-канали та діяльність інфлюенсерів. В умовах збройного конфлікту ці форми комунікації набули вирішального значення, ставши як інструментом пропаганди та дезінформації, так і простором для створення опору суспільства маніпулюванню інформацією. Зв'язки нетрадиційних ЗМІ з конкретними групами інтересів, як внутрішніми, так і зовнішніми, підкреслюють їхню стратегічну роль у формуванні наративів про війну, внутрішню та міжнародну політику України. Одним із найважливіших учасників цього простору є Telegram, який завдяки своїй структурі та здатності швидко поширювати вміст став найважливішою платформою для молодих користувачів. Такі канали, як «Україна Тераз» і «DeepStateUA», відіграють ключову роль у трансляції проукраїнських наративів, підтриманих державними та незалежними ініціативами. Водночас Telegram також є простором, який використовують проросійські пропагандистські групи, такі як «Рибар» (<https://t.me/rybar>) і «Z-патріот» (<https://t.me/zpatriot2023>), які використовують переваги анонімності платформи для поширення дезінформації та посилення наративів Кремля. Такі зв'язки свідчать про залучення як державних, так і приватних груп інтересів до діяльності, що здійснюється на цій платформі. YouTube, як найпоширеніша відеоплатформа, служить простором як для надійного аналізу, так і для пропаганди. Такі канали, як «Телебачення Торонто», ефективно підсилюють український патріотичний наратив, охоплюючи мільйони підписників сатиричним

та інформативним контентом. У той же час проросійські канали, такі як «Рой ТВ» (https://tlgrm.ru/channels/%40roy_tv_mk), здійснюють дезінформаційну діяльність, яку підтримує Кремль. Відмінною рисою платформи є можливість впливати на широку аудиторію за допомогою адаптованого контенту, що робить її надзвичайно ефективним інструментом як для інформаційної, так і для дезінформаційної діяльності.

TikTok набирає популярності серед молодших вікових груп, стаючи новим полем битви в інформаційній війні. Короткий динамічний контент дозволяє швидко охопити широку аудиторію, чим користуються як проукраїнські творці, так і проросійські пропагандистські джерела. Присутність літніх користувачів на платформі вказує на її зростаюче значення у формуванні громадської думки, особливо в контексті вірусних тенденцій, які швидко долають вікові та географічні межі.

Facebook і Viber залишаються домінуючими платформами серед старших вікових груп, що робить їх ключовими каналами комунікації для цієї частини суспільства. Водночас ці платформи також сприйнятливі до дезінформації, особливо через низьку обізнаність користувачів про інформаційні загрози. Численні проросійські групи у Facebook чи розсилки у Viber свідчать про те, що ці ЗМІ активно використовуються в інформаційній війні як внутрішніми, так і зовнішніми сторонами.

Аналіз приналежності цих медіа показує чіткі зв'язки з різними групами інтересів. Такі платформи, як «Страна.ua», звинувачені в просуванні проросійського контенту, використовують альтернативні домени та канали, щоб обійти обмеження, встановлені українською владою. Незалежні медіа, такі як «Громадське.ТБ», що фінансуються за рахунок міжнародних грантів, зосереджені на наданні достовірної інформації та аналізі. Ця дуальність ЗМІ показує, як різні джерела інформації використовуються для досягнення суперечливих політичних та ідеологічних цілей.

Зміни в інформаційних звичках українського суспільства внаслідок триваючої цифровізації та конфліктів підкреслюють зростання популярності онлайн-джерел. Зниження довіри до традиційних медіа, таких як телебачення, контрастує зі зростаючим значенням соціальних медіа та альтернативних каналів комунікації.

У той же час анонімність багатьох платформ, таких як Telegram, і відсутність ефективних механізмів перевірки вмісту в TikTok і YouTube створюють серйозну проблему для боротьби з дезінформацією. Інформаційне середовище України відображає широкий спектр зусиль, спрямованих як на протидію дезінформації, так і на поширення неправдивих наративів. Роль нетрадиційних ЗМІ у формуванні громадської думки та їхні зв'язки з групами інтересів, як проукраїнськими, так і проросійськими, вказують на їхнє стратегічне значення в поточному конфлікті. Зміна уподобань користувачів та розвиток медіатехнологій стануть ключовими для подальшого формування інформаційного середовища України та його стійкості до загроз

Інформаційне середовище України відображає широкий спектр зусиль, спрямованих як на протидію дезінформації, так і на поширення неправдивих наративів. Роль нетрадиційних ЗМІ у формуванні громадської думки та їхні зв'язки як з проукраїнськими, так і з проросійськими групами інтересів вказують на їхнє стратегічне значення в поточному конфлікті. Зміна уподобань користувачів і розвиток медіатехнологій стануть ключовими для подальшого формування інформаційного середовища України та його стійкості до загроз дезінформації.

iv. Іноземні

Інформаційне середовище України в контексті іноземних ЗМІ відображає складну динаміку інформаційної війни та глобальної наративної конкуренції. Присутність неукраїнських медіа, як тих, що підтримують демократичні цінності, так і тих, що просувають проросійські наративи, має вирішальне значення для розуміння сучасних викликів у наданні надійної інформації та протидії дезінформації. Збройний конфлікт та його інформаційний вимір надали особливого значення діяльності міжнародних ЗМІ, які за допомогою цифрових платформ охоплюють українську аудиторію, формуючи її інформаційні звички та погляди. Іноземні медіа, які підтримують проросійські наративи, такі як **RT (Russia Today)** або **Sputnik**, незважаючи на обмеження, використовують різні стратегії для збереження впливу на аудиторію в Україні та за її межами. Санкції та технічні блокування обходять за

допомогою дзеркальних веб-сайтів, альтернативних доменів і розповсюдження контенту в соціальних мережах, таких як Telegram, YouTube і Twitter. Ці канали адаптують свій контент до місцевої аудиторії, щоб підвищити його ефективність і довіру. Такі приклади, як **«Реадовка»** та **«Царьград»**, показують, як широка мережа проросійських іноземних ЗМІ працює для просування цілей Кремля, одночасно підтримуючи пропаганду та дезінформацію з глобальним охопленням. Їх діяльність в онлайн-просторі тісно пов'язана з інформаційною політикою Росії, яка розглядає ЗМІ як стратегічний інструмент гібридної війни. З іншого боку, незалежні міжнародні ЗМІ відіграють ключову роль у протидії дезінформації та просуванні демократичних цінностей. Такі платформи як **BBC Ukrainian, Deutsche Welle, Радіо Вільна Європа/Радіо Свобода** та **Голос Америки** цінують за об'єктивність та професіоналізм. Через місцеві видання українською та російською мовами вони охоплюють широку аудиторію, надаючи достовірну інформацію та аналіз. Такі проекти, як **Академія Deutsche Welle**, підтримують розвиток незалежних українських медіа, забезпечуючи навчання та технічну допомогу, що посилює їх здатність конкурувати з проросійськими наративами.

Країни-сусіди України також роблять значний внесок у міжнародний медіа-простір, сприяючи висвітленню ситуації в регіоні. Польські ЗМІ, такі як **Polskie Radio, Belsat TV, Onet, Gazeta Wyborcza** та **Rzeczpospolita**, надають достовірну інформацію про конфлікт, міжнародні відносини та гуманітарну підтримку. Зокрема, телеканал «Белсат», хоча в основному зосереджений на Білорусі, активно пропагує демократичні цінності та підтримує незалежні голоси в Україні. Через багатомовні видання ці медіа охоплюють різні аудиторії, включаючи політичні еліти та осіб, які приймають рішення, що ще більше посилює їхній вплив.

Проте діяльність іноземних ЗМІ пов'язана зі значними проблемами. Зростаюча популярність міжнародних джерел, особливо пропагандистських, несе в собі ризик дезінформації та маніпуляцій. Українське суспільство, яке стикається зі зростаючою кількістю контенту різної довіри, потребує підтримки у сфері медіаосвіти та здатності критично аналізувати інформацію. Ці заходи необхідні для протидії наслідкам дезінформації та посилення інформаційної стійкості суспільства.

Водночас інтеграція діяльності незалежних ЗМІ з українськими медіа-ініціативами може сприяти побудові більш стійкої інформаційної екосистеми. Важливим елементом стратегії забезпечення інформаційного суверенітету України є міжнародна співпраця у сфері підготовки журналістів, обміну досвідом та фінансування незалежних медіапроектів. Проте дотримання балансу між зовнішньою підтримкою та автономією місцевих медіа буде вирішальним, щоб уникнути надмірної залежності від іноземних акторів і зберегти цілісність українського інформаційного середовища.

v. Циклічні події та події держави і регіону

В Україні відзначаються як державні, так і релігійні свята, які є вихідними днями. Нижче наведено календар найважливіших свят і регулярних культурних заходів, як національних, так і регіональних.

Державні та релігійні свята в Україні:

- Новий рік – 1 січня
- Різдво Христове – 25 грудня - У 2023 році Українська Православна Церква та Український Греко-католицькі церкви перейшли на новоюліанський календар, тому Різдво святкують 25 грудня, а раніше – 7 січня.
- Міжнародний жіночий день – 8 березня
- Великдень – рухома дата
- День праці – 1 травня
- День пам'яті та перемоги над нацизмом у Другій світовій війні – 8 травня
- Троїця (Свята Трійця) – рухома дата
- День Конституції України – 28 червня
- День державності України – 15 липня
- День Незалежності України – 24 серпня
- День захисників і захисниць України – 1 жовтня

Регулярні культурні заходи в Україні:

- **Atlas Weekend Music and Art Festival** – один із найбільших музичних фестивалів Східної Європи, що проходить влітку в Києві. Цього року він відбувся знову, незважаючи на війну. Фестиваль відвідали 63 673 гостей. На дрони та роботів для Збройних сил України вдалося зібрати 100 270 376 гривень. Загалом у зборі коштів взяли участь 139 617 осіб та компаній. Серед тих, хто зробив найбільші пожертви військовим, на аукціоні продали квартиру в Києві та пляшку шампанського «Бахмут», налиту 23 лютого 2022 року. Ціна пляшки досягла 235 000 гривень.
- **Одеський міжнародний кінофестиваль** - престижна кіноподія, яка збирає творців з усього світу.
- **Фестиваль «Джаз Коктебель»** - фестиваль джазової музики, який традиційно проводиться в Криму, а після анексії переїхав до різних міст України.
- **Фестиваль «Lviv MozArt»** — фестиваль класичної музики у Львові, присвячений творчості Леопольда Моцарта, батька Вольфганга Амадея Моцарта.
- **Фестиваль ГогольFest** – міждисциплінарний фестиваль сучасного мистецтва, що проходить у різних містах України.

Через триваючий збройний конфлікт багато із зазначених вище заходів було скасовано, призупинено або перенесено в інші, безпечніші місця.

Важливі регіональні свята та події:

- **День Львова** – відзначається в першу суботу травня, численними концертами, парадами та культурними заходами.

- **Фестиваль «Сорочинський ярмарок»** – традиційний ярмарок, який проходить у місті Великі Сорочинці на Полтавщині, відомий своїми ремісничими виробами, місцевими стравами та мистецькими виставами.
- **Фестиваль «Буковинські зустрічі»** – міжнародний фольклорний фестиваль, який проходить у Чернівцях і популяризує культуру буковинського краю.
- **День Донецька** – відзначається в останню неділю серпня з культурними та спортивними заходами (зараз обмежено через війну).

Варто нагадати, що ситуація в Україні динамічна, і дати та форми святкування можуть змінюватися залежно від умов безпеки та рішень місцевої влади.

3) Неурядові та інші недержавні організації, що впливають на громадську думку

Російська агресія проти України, яка розпочалася у 2014 році та переросла у повномасштабне вторгнення у 2022 році, суттєво вплинула на функціонування неурядових організацій (НУО) в країні. Конфлікт мобілізував громадянське суспільство, що призвело до збільшення кількості неурядових організацій, що займаються гуманітарною допомогою, підтримкою біженців, відновленням інфраструктури та боротьбою з російською дезінформацією. Ці організації відіграють ключову роль у формуванні громадської думки, як в Україні, так і за кордоном. Водночас діяльність організацій, пов'язаних із проросійськими угрупованнями, ретельно контролюється, і багатьом із них було заборонено функціонувати через нові закони про національну безпеку.

і. Пов'язані з певними групами

«Свій» (проукраїнські, підтримують громадянське суспільство та демократизацію):

Українська Гельсінкська правозахисна група (УГПГ) – організація, яка захищає права людини в районах, що постраждали від конфлікту - <https://helsinki.org.ua/>

«Razom for Ukraine» – міжнародна організація, яка надає гуманітарну допомогу, військову підтримку та просуває українську культуру за кордоном - <https://razomforukraine.org/>

Євромайдан SOS – громадянський рух, утворений після протестів Євромайдану, що зосереджується на правах людини та підтримці сімей жертв війни - <http://euromaidansos.org/>

Аналітичні організації, такі як **Atlantic Council** та **Carnegie Endowment for International Peace**, проводять дослідження та публікують матеріали про ситуацію в Україні, впливаючи на міжнародну політику щодо цієї країни.

Окремою категорією в умовах оборонної війни України з Росією є українські організації, що борються з пропагандою та дезінформацією. У відповідь на загрози, що виникають через дезінформацію, як українська держава, так і незалежні неурядові організації вжили активних заходів для протидії пропаганді та підвищення обізнаності громадськості. У списку також є урядові ініціативи, але ми включаємо їх через соціальний характер їхньої діяльності (вони залучають до своєї роботи інтернет-волонтерів:

Центр боротьби з дезінформацією (ЦБД) – створений у 2021 році, підзвітний Раді національної безпеки і оборони України. Його головна мета — моніторинг інформаційного простору та протидія дезінформації. Центр співпрацює з міжнародними платформами соціальних мереж, такими як Meta та YouTube, щоб блокувати канали, що поширюють проросійські наративи. Завдяки цій співпраці вдалося видалити сотні проросійських каналів та акаунтів. Наразі діяльність тимчасово обмежена – вебсайт організації перестав працювати, що може бути пов'язано з технічними проблемами. Тим не менш, Центр залишається ключовою

частиною української стратегії боротьби з дезінформацією, публікуючи аналітичні матеріали та звіти про російські інформаційні операції.

StopFake — незалежна неурядова організація, заснована у 2014 році Могилевською школою журналістики в Києві. Організація займається викриттям російських фейкових новин та пропаганди шляхом аналізу та викриття неправдивих медіа-наративів. StopFake керує вебсайтом та платформами соціальних мереж, де публікує детальні звіти та статті. Проєкт здобув міжнародне визнання як модель ефективної боротьби з дезінформацією та продовжує активно надавати інструменти громадянському суспільству у сфері медіаграмотності.

Проєкт BRAMA — ініціатива київської кіберполіції за підтримки волонтерів. Проєкт має на меті очистити інформаційний простір України від російської пропаганди та фейкових новин. BRAMA працює через Telegram, залучаючи спільноту до виявлення та повідомлення про дезінформаційний контент. Проєкт також сприяє медіаграмотності та кібергігієні, заохочуючи громадян критично взаємодіяти з онлайн-контентом. Маючи понад 153 тисячі підписників у Telegram, BRAMA стала важливим інструментом у боротьбі з маніпуляціями в цифровому просторі.

Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки України (ЦСКіБУ) – зосереджується на аналізі російської пропаганди та просуванні медіаграмотності серед українців. Центр проводить дослідження інформаційних звичок громадян, що допомагає у розробці ефективних освітніх стратегій. Організація співпрацює з державними установами та соціальним сектором, організовуючи освітні кампанії та семінари з цифрової безпеки. Центр відіграє ключову роль у формуванні інформаційної стійкості українського суспільства.

Проєкт FREEDOM – це ініціатива державного каналу UATV, орієнтована на російськомовну аудиторію як у Росії, так і на окупованих територіях України. Проєкт працює цілодобово, надаючи достовірну інформацію про війну та ситуацію в Україні. FREEDOM транслює програми російською мовою, а його трансляції доступні через

YouTube та супутник. Ця ініціатива відіграє важливу роль у протидії російській пропаганді, охоплюючи глядачів, які мають обмежений доступ до незалежних ЗМІ.

«Детектор Медіа» – українська організація, що займається моніторингом та аналізом медіаконтенту. Його діяльність включає виявлення дезінформації, навчання медіаграмотності та організацію соціальних кампаній. «Детектор Медіа» співпрацює з міжнародними партнерами, такими як Європейський Союз та ЮНЕСКО, щоб зміцнити здатність суспільства критично сприймати інформацію.

«Іноземні» (пов'язані з проросійськими групами або діють на підтримку інтересів іноземних держав):

Фонд «Руський світ» – просування російської культури та історичного наративу; діяльність в Україні була значною мірою заборонена - <https://russkiymir.ru/>

Міжнародний Євразійський Рух – організація, що підтримує ідеологію російського неоімперіалізму, за якою стежать українські служби безпеки - <http://eurazia.org/>

Неформальні мережі проросійських онлайн-ЗМІ – хоча й не завжди офіційно визнані неурядовими організаціями, впливають на громадську думку, поширюючи дезінформацію. Вони працюють переважно через анонімні акаунти та сторінки в соціальних мережах, таких як Facebook, Twitter та Telegram. Їхня мета — поширювати дезінформацію та впливати на громадську думку. Слід зазначити, що доступ до вебсайтів та профілів у соціальних мережах проросійських організацій може бути обмежений в Україні через заходи, спрямовані на захист національної безпеки.

4) Господарські суб'єкти, які можуть впливати на форму та доступність контенту

Український медіапростір значною мірою формується різноманітними економічними суб'єктами, які відіграють ключову роль у створенні та розповсюдженні контенту. Характерною рисою українського медіаринку є домінування приватних медіаконгломератів, що належать таким олігархам, як Ігор Коломойський, Дмитро Фірташ, Рінат Ахметов та Віктор Пінчук. Їхня діяльність впливає як на формування громадської думки, так і на доступність інформації. Ці олігархи роками використовували свої медіаімперії як інструмент для просування власних економічних та політичних інтересів, що викликало суперечки, особливо в контексті конфлікту інтересів.

Війна в Україні суттєво змінила баланс сил у медіасекторі, а запровадження спільної новинної програми United News консолідувало зусилля ЗМІ у протидії російській дезінформації. До цієї ініціативи були включені приватні ЗМІ, що обмежило їхню незалежність, але підвищило їхню інформаційну ефективність у воєнних умовах. Деякі власники, як-от Ахметов, пішли з медіаринку, що може передвіщати структурні зміни в українському інформаційному просторі.

Окрім традиційних медіа, інші суб'єкти, такі як цифрові платформи (наприклад YouTube, Telegram) та незалежні інтернет-портали, також впливають на форму та доступність контенту. В епоху цифризації саме ці платформи часто визначають охоплення та сприйняття контенту, формуючи як внутрішні, так і міжнародні наративи. Водночас слід звернути увагу на іноземні медіа та платформи соціальних мереж, які мають значний вплив на українське суспільство, пропонуючи контент різного ступеня достовірності.

Динамічні зміни на медіаринку свідчать про необхідність подальшої демократизації та прозорості в управлінні медіа, зміцнення державного сектору та регулювання впливу великих медіагруп. В умовах війни та триваючої політичної трансформації забезпечення плюралізму та незалежності контенту в інформаційному просторі

залишається ключовим викликом. Господарські суб'єкти, які роками впливали на медіа, продовжуватимуть відігравати важливу роль, хоча їхнє значення може бути обмежене реформами та діями держави, спрямованими на розвиток суспільних медіа та незалежних платформ.

2. Інформаційні звички суспільства

а) Глядачі та сприйняття державних ЗМІ

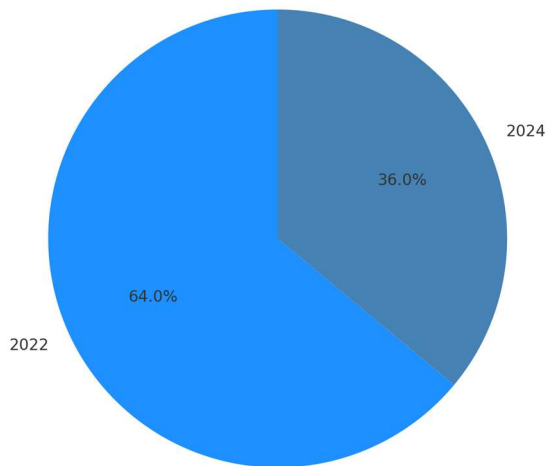
Державні ЗМІ в Україні відіграють ключову роль у наданні публічної інформації та просуванні національної культури та ідентичності. Головним суспільним мовником є Національна суспільна телерадіокомпанія України (Суспільне), яка керує як телебаченням, так і суспільним радіо. Заснована у 2017 році в рамках медіареформи, «Суспільне» працює відповідно до закону, який гарантує незалежність від уряду. Ця організація фінансується з державного бюджету, а додаткові кошти отримуються за рахунок грантів та міжнародної співпраці. Завдяки членству в Європейському мовному союзі (EBU), «Суспільне» бере участь у міжнародних проектах, таких як конкурс пісні Євробачення.

Державне телебачення

Основним телеканалом є UA:Перший, який є суспільним медіа з загальнонаціональним охопленням. Канал, яким керувала компанія «Суспільне», відіграв життєво важливу роль у наданні достовірної інформації під час російського вторгнення. Він був учасником інформаційного проєкту «Об'єднані новини», який об'єднав діяльність найбільших українських ЗМІ, створюючи єдине інформаційне повідомлення під час війни. Проєкт отримав позитивну оцінку за його ефективність у боротьбі з дезінформацією, але критики вказують на ризик обмеження плюралізму ЗМІ та посилення впливу держави на висвітлення подій у ЗМІ. Популярність державного телебачення знизилася за останні роки, що підтверджують дані: у 2022

році довіра до телебачення становила 60,5%, тоді як у 2024 році вона знизилася до 34,1%.

Довіра до телебачення у 2022-2024 роках

Ще одним важливим каналом є «ТБ Рада», офіційний парламентський мовник, місія якого полягає у підвищенні прозорості законодавчих процесів та навчанні громадськості функціонуванню демократичних інституцій. Його зміст зосереджений на висвітленні діяльності Верховної Ради України, що зміцнює довіру громадян до політичної системи.

Громадське телебачення також відіграє ключову роль у регіонах, особливо у прифронтових районах. Регіональні відділення Суспільного, такі як Суспільне Харків, Суспільне Донбас або Суспільне Херсон, адаптують свої програми до місцевих потреб, враховуючи культурні та соціальні особливості й поточні виклики. Ці канали є незамінним джерелом інформації для мешканців, які часто мають обмежений доступ до альтернативних медіа під час воєнного часу. Завдяки передавачам, розкиданим по всій країні, «Суспільне» забезпечує безперервність мовлення навіть у регіонах, постраждалих від війни. Прикладом є «Суспільне Крим», яке транслює програми українською, російською та кримськотатарською мовами,

прагнучи протидіяти російській пропаганді та підтримувати контакт з народом Криму.

Державне радіо

«Українське радіо», що входить до складу «Суспільного», включає кілька каналів із різноманітним профілем. Українське радіо, найстаріший і головний канал, зосереджується на поточних подіях, а також політичному, соціальному та культурному аналізі. Радіо «Промінь» орієнтоване на молодшу, динамічну аудиторію, тоді як Радіо «Культура» пропагує літературу, класичну музику та мистецтво. «Радіо Україна Інтернешнл» також відіграє важливу роль, транслюючи контент іноземними мовами, сприяючи популяризації України за кордоном.

Під час російського вторгнення радіостанції Суспільного стали ключовим джерелом інформації, надаючи новини про ситуацію на фронті та офіційні урядові оголошення. Вони також стали платформою для підтримки морального духу громадян, транслюючи патріотичні та освітні програми.

Державна преса

Офіційна урядова преса, представлена газетами «Урядовий кур'єр» та «Голос України», відіграє важливу роль у наданні інформації про діяльність державної адміністрації та парламенту. «Урядовий кур'єр», який видається Кабінетом Міністрів, зосереджується на урядових оголошеннях та правових актах, тоді як «Голос України» висвітлює роботу парламентарів, підвищуючи прозорість законодавчих процесів.

Прес-агентства

Укрінформ, національне інформаційне агентство України, яке відіграє ключову роль у забезпеченні достовірних новин як всередині країни, так і за кордоном. Публікує інформацію кількома мовами, забезпечуючи доступ до офіційних повідомлень широкій аудиторії. Під час російської агресії Укрінформ став важливим інструментом у боротьбі з дезінформацією, зміцнюючи довіру до висвітлення подій в українських ЗМІ.

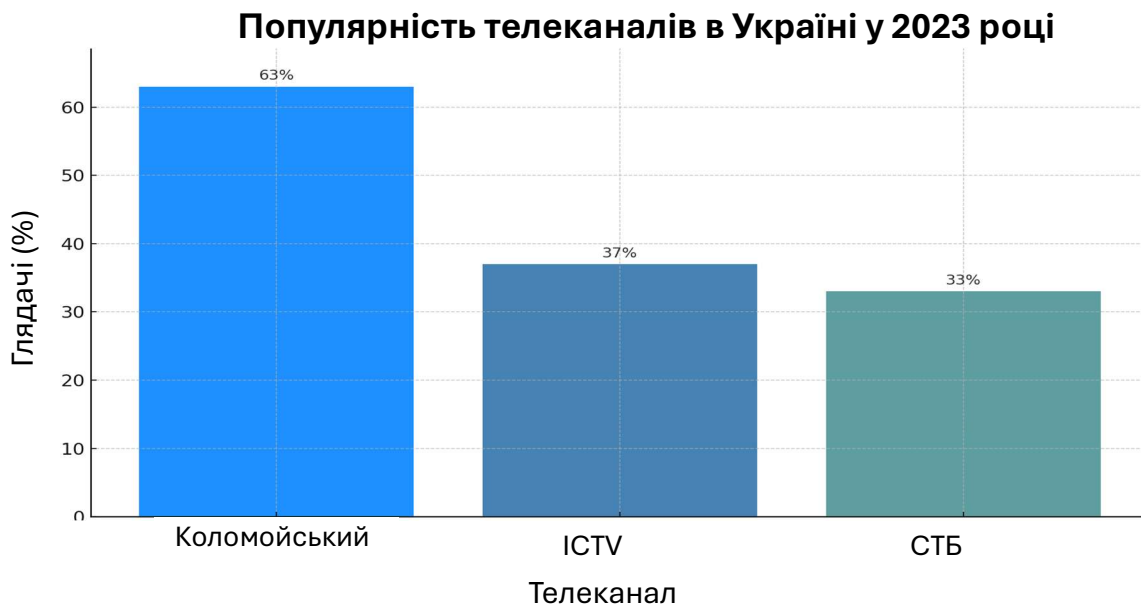
Державні ЗМІ в Україні, хоча й стикаються з викликами, що виникають через динамічний розвиток онлайн-медіа та зниження довіри громадськості, відіграють неоціненну роль у наданні достовірної інформації, просуванні культури та підтримці національної єдності. Такі проекти, як «United News» та діяльність «Суспільне» підкреслюють важливість державно-приватного партнерства у складних воєнних умовах. Збереження редакційної незалежності та плюралізму ЗМІ, що є важливим для демократії та свободи слова, залишається ключовим викликом.

б) Глядачі та сприйняття недержавних ЗМІ, включаючи партійні та сектантські/релігійні ЗМІ

Недержавні ЗМІ в Україні відіграють ключову роль у формуванні громадської думки, представляючи різноманітні політичні, соціальні та релігійні інтереси. Хоча вони пропонують широкий спектр контенту, їхнє сприйняття громадськістю залежить від достовірності, прозорості фінансування та політичної приналежності.

Партійні ЗМІ та їхній вплив на суспільство

Українська медіа-сцена характеризується значним впливом олігархів, які контролюють багато приватних телеканалів та інтернет-порталів. Ці ЗМІ часто просувають інтереси певних політичних груп. Прикладом є 1+1, пов'язаний з Ігорем Коломойським, який є найпопулярнішим телеканалом в Україні, досягнувши 63% аудиторії у 2023 році. Інші станції, такі як ICTV та СТБ, що належать Віктору Пінчуку, хоча й також популярні, зазнали зниження аудиторії, впавши до 37% та 33% у 2023 році відповідно.

Інтернет-портали також відображають політичну приналежність. Obozrevatel.com, пов'язаний з політиком Миколою Княжицьким, просуває контент на підтримку Європейської солідарності, тоді як Vesti.ua критикували за публікацію проросійських наративів. Ситуація в українському медіаландшафті є динамічною, а зв'язки між медіа та політичними групами змінюються залежно від поточних подій.

Сектантські та релігійні ЗМІ

Росія використовує релігійні теми як інструмент для пропаганди та діяльності PSYOPS, спрямованої проти внутрішніх розбіжностей та релігійної ідентичності в Україні. Ключовим аспектом є інструменталізація Російської православної церкви (РПЦ), яка в російському наративі відіграє квазіполітичну роль, підтримуючи інтереси Кремля. Такі українські рішення, як заборона Української православної церкви Московського патріархату (УПЦ МП), Росія представляє як нібито релігійні переслідування та сатанізм, що має на меті дискредитувати українську владу в очах міжнародної спільноти.

Релігійні теми широко використовуються в дезінформаційних кампаніях. Серед популярних наративів – звинувачення у переслідуванні православних християн,

руйнуванні православних церков та нібито домінуванні сатаністів в українському уряді. Такі повідомлення мають на меті розпалювати емоції та підживлювати конфлікти між різними релігійними громадами в Україні, що ускладнює побудову національної та соціальної єдності. Приклади дезінформації, такі як заяви про «католицьку експансію» або «антиісламські дії України», посилюють релігійні розбіжності на місцевому та міжнародному рівнях.

В Україні існує безліч релігійних ЗМІ, що представляють різні конфесії та відіграють певну роль у формуванні духовної та соціальної ідентичності. Такі католицькі канали, як EWTN Ukraine та Credo.pro, підтримують реконструйовані католицькі та римо-католицькі громади. Православні ЗМІ, такі як Romisna.info, пропагують незалежність Православної церкви України від Москви, водночас викриваючи проросійську пропаганду. Серед мусульманських ЗМІ, таких як ATR або «Іслам в Україні», особливий акцент робиться на сприянні міжкультурному діалогу та освіті щодо ісламу.

Російська пропаганда використовує складну релігійну структуру України для посилення своїх наративів, підриваючи водночас довіру до незалежних релігійних громад. Ці дії особливо небезпечні, оскільки інструменталізація релігії дозволяє поєднувати політику з емоційними посланнями, що підвищує вразливість одержувачів до дезінформації. Діяльність українських релігійних ЗМІ має вирішальне значення у протидії цьому впливу, але потребує подальшої підтримки в інформаційному та міжнародному контексті.

Етнічні медіа

В Україні існує багато ЗМІ, орієнтованих на національні меншини, які відіграють важливу роль у просуванні їхньої мови та культури. Прикладами є BucPress та Zorile Bucovinei, які обслуговують румуномовну громаду, а також Radio Lviv та Kurier Galicyjski, які зосереджуються на польсько-українських темах. У свою чергу, ATR, працюючи для кримськотатарської громади, пропонує програми трьома мовами: кримськотатарською, українською та російською, що дозволяє їй охопити різноманітну аудиторію.

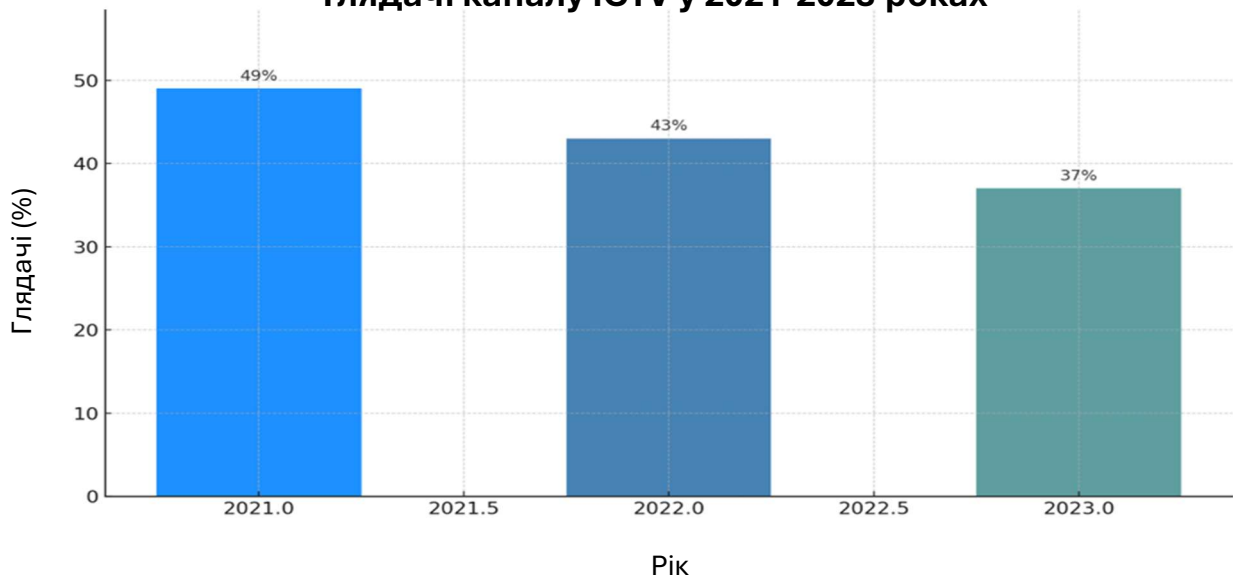
Статистика довіри до недержавних ЗМІ

Аналіз даних щодо популярності недержавних телевізійних ЗМІ показує суттєві відмінності в їхній аудиторії протягом років. Лідером за популярністю залишається канал 1+1, пов'язаний з Ігорем Коломойським, який підтримує стабільний рівень глядацької аудиторії: 66% у 2021 році, 62% у 2022 році та 63% у 2023 році. Популярність цього каналу зумовлена його сильною медіаприсутністю та нейтралітетом у деяких політичних сферах.

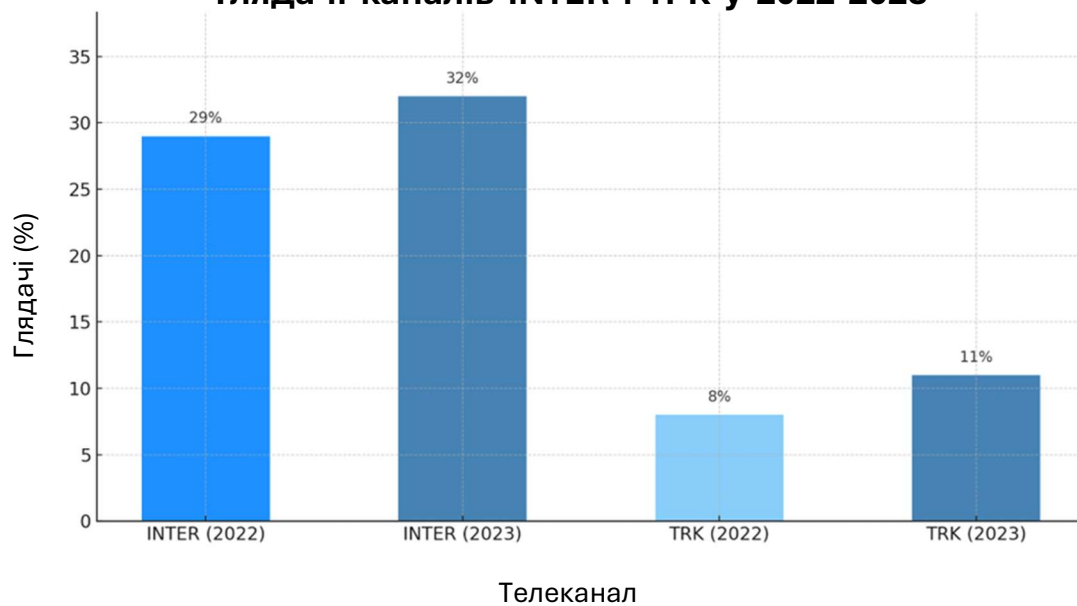
На другому місці у 2023 році був канал ICTV, власником якого є Віктор Пінчук. Однак його популярність неухильно знижується — з 49% у 2021 році до 43% у 2022 році та 37% у 2023 році. Це результат зростання конкуренції та зміни вподобань одержувачів, які все частіше використовують онлайн-платформи.

Глядачі каналу ICTV у 2021-2023 роках

Третє місце посідає канал СТБ, також належить Віктору Пінчуку. На відміну від ICTV, популярність СТБ зросла: 27% у 2021 році, 26% у 2022 році та 33% у 2023 році. Це зростання може бути результатом адаптації програм до змінних потреб глядачів. Також слід зазначити, що зросла популярність інших каналів, таких як ІНТЕР (з 29% у 2022 році до 32% у 2023 році) та ТРК (з 8% до 11% за той самий період).

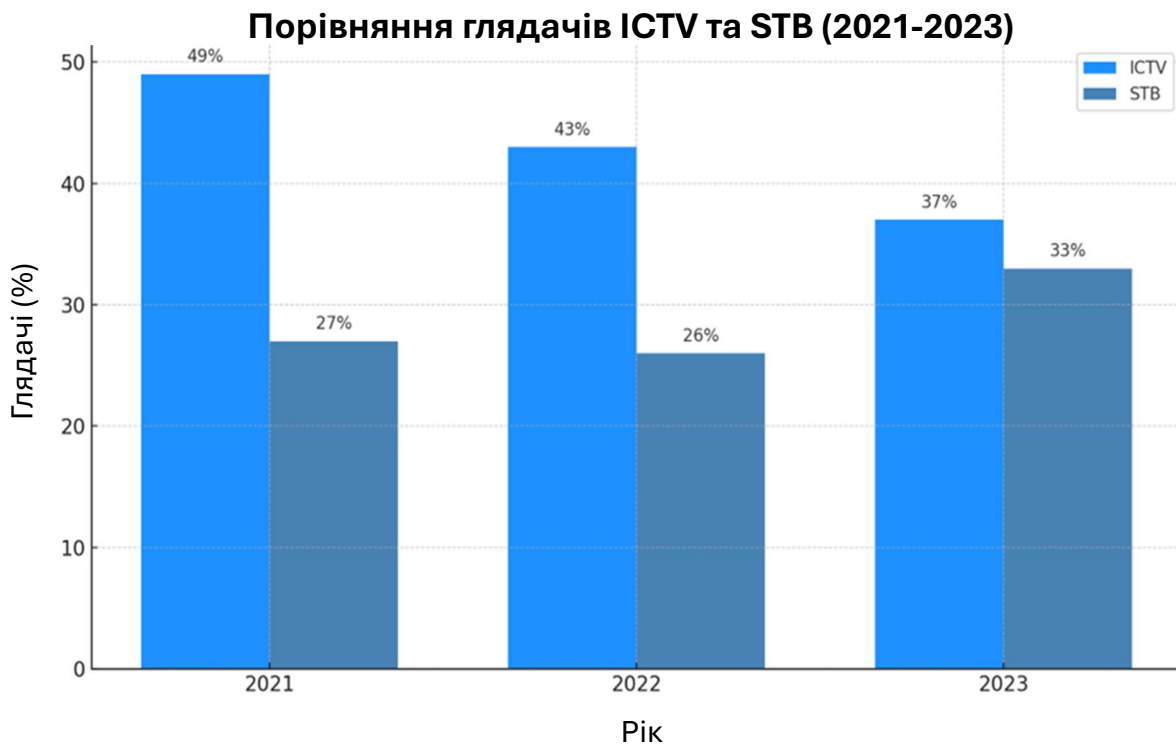
Глядачі каналів ІНТЕР і ТРК у 2022-2023

Ці дані свідчать про динамічний характер українського медіаринку, який реагує на зміну суспільних потреб та політичних умов. Водночас, падіння довіри до телевізійних ЗМІ (з 60,5% у 2022 році до 34,1% у 2024 році) свідчить про зростання альтернативних джерел інформації.

Недержавні ЗМІ в Україні, як партійні, сектантські, так і етнічні, відіграють важливу роль у формуванні громадської думки, відображаючи різноманітні інформаційні звички суспільства. Популярність таких каналів, як 1+1, який протягом багатьох років підтримує стабільний рівень глядацької аудиторії (66% у 2021 році, 63% у 2023 році), свідчить про довіру до медіа, які адаптують свою пропозицію до широкої аудиторії. Водночас, зниження інтересу до ICTV (з 49% у 2021 році до 37% у 2023 році) та зростання популярності STB (з 26% до 33% за той самий період) показують, наскільки динамічно змінюється ринок інформаційні уподобання, особливо в контексті конкуренції з онлайн-ЗМІ.

Хоча недержавні ЗМІ сприяють інформаційному плюралізму, їхнє громадське сприйняття обтяжене викликами, пов'язаними з дезінформацією, політичною приналежністю та релігійними маніпуляціями. Довіра до традиційних телевізійних медіа впала з 60,5% у 2022 році до 34,1% у 2024 році, що свідчить про зростаючу потребу в прозорості фінансування та достовірності висвітлення, але також може бути пов'язано із запуском інтегрованого контент-мовлення. Наведена вище статистика відображає значні зміни в інформаційних звичках українців, які все частіше обирають альтернативні джерела, такі як платформи соціальних мереж та онлайн-ЗМІ.

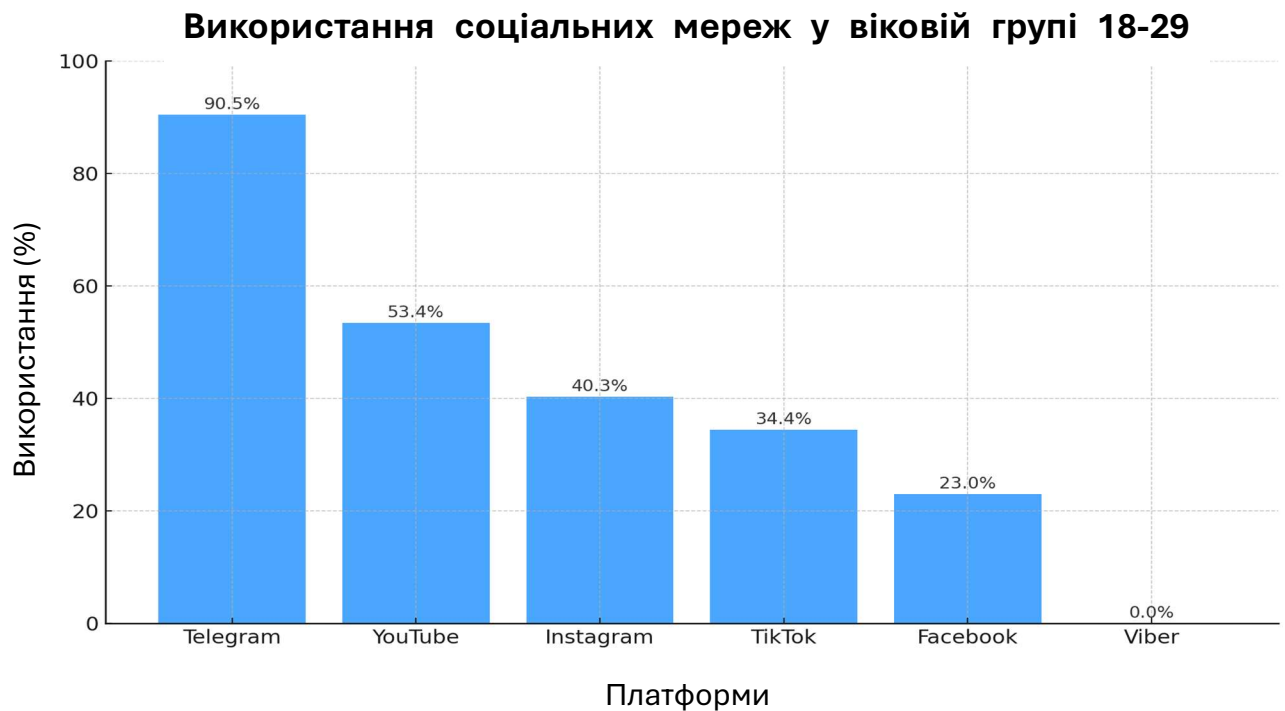
с) Популярність інтернет-джерел, включаючи неперевірені

Популярність онлайн-джерел в Україні динамічно змінюється, відображаючи вплив постійної діджиталізації, збройних конфліктів та зростання кількості користувачів соціальних мереж. Інтернет, як інформаційний простір, набув особливого значення, ставши одночасно інструментом для швидкого поширення інформації та полем для боротьби з дезінформацією. Розвиток цифрових платформ вплинув на зміну інформаційних звичок суспільства, яке все частіше використовує онлайн-платформи замість традиційних медіа.

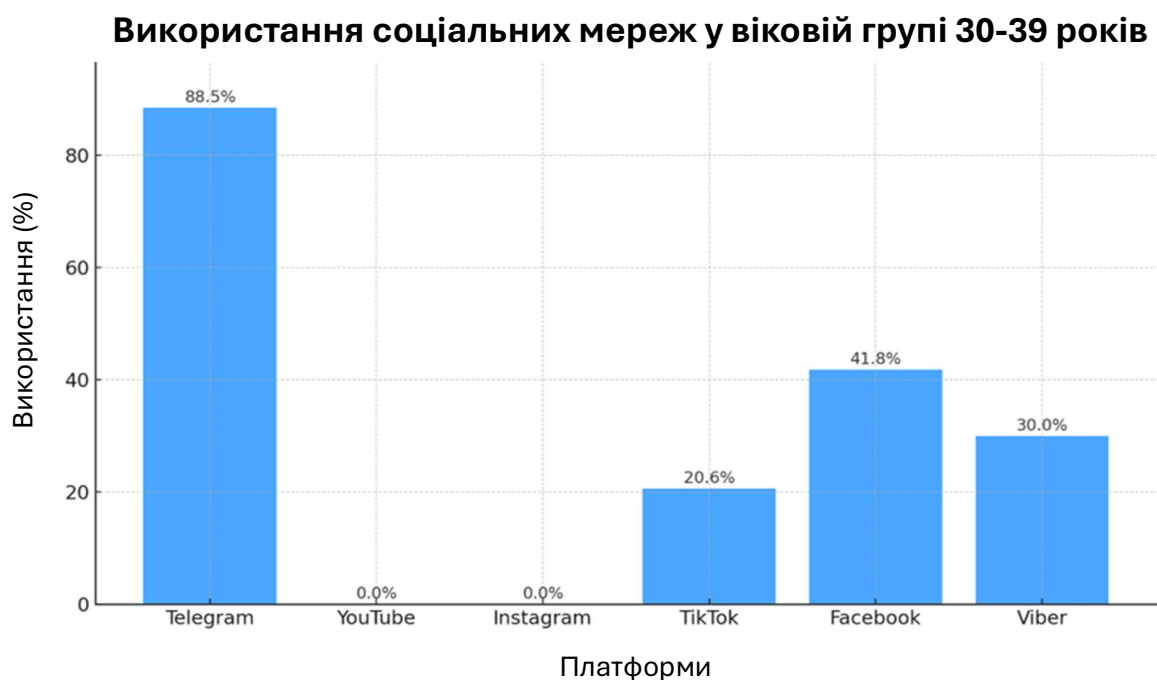
Аналіз популярності платформи за віком показує чіткі відмінності в уподобаннях користувачів в Україні, що є вирішальним для розуміння їхніх медіа-звичок та сприйнятливості до різних наративів.

У віковій групі 18-29 років домінуючою платформою є Telegram, якою користуються 90,5% респондентів. Молодші користувачі також мають значну присутність

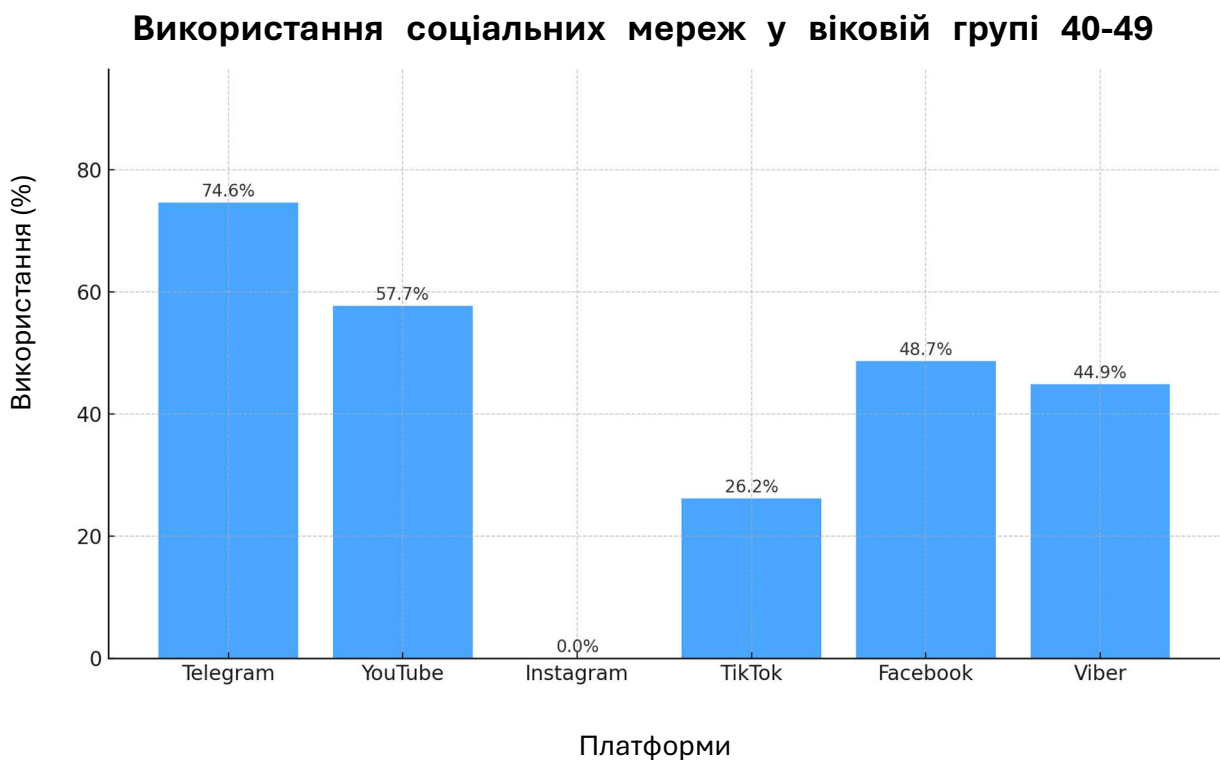
на YouTube (53,4%) та Instagram (40,3%), при цьому TikTok є відносно популярним (34,4%). Facebook є маргіальною позицією в цій групі (23%).

Для людей віком 30-39 років Telegram залишається найчастіше обраною платформою (88,5%), хоча можна помітити більшу частку Facebook (41,8%) та Viber (30%). TikTok набирає більшу кількість користувачів, хоча його охоплення зменшується (20,6%).

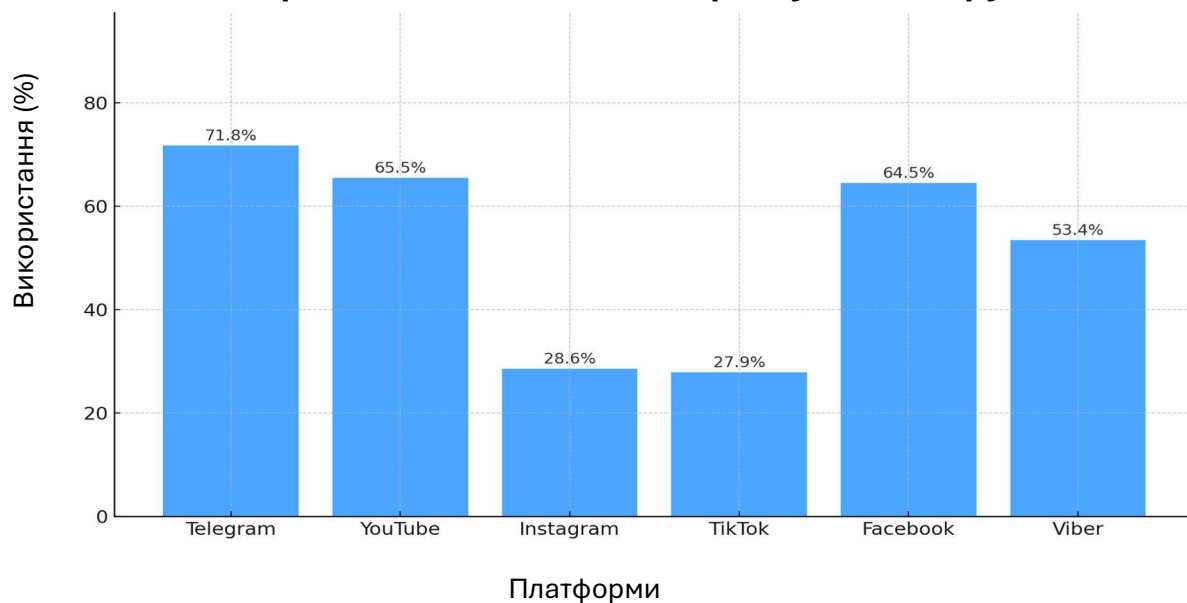

У віковій групі 40-49 років Telegram (74,6%) та YouTube (57,7%) залишаються домінуючими, але Facebook (48,7%) та Viber (44,9%) починають відігравати більшу роль. TikTok, хоча й використовується 26,2%, демонструє стабільну позицію в цій групі.

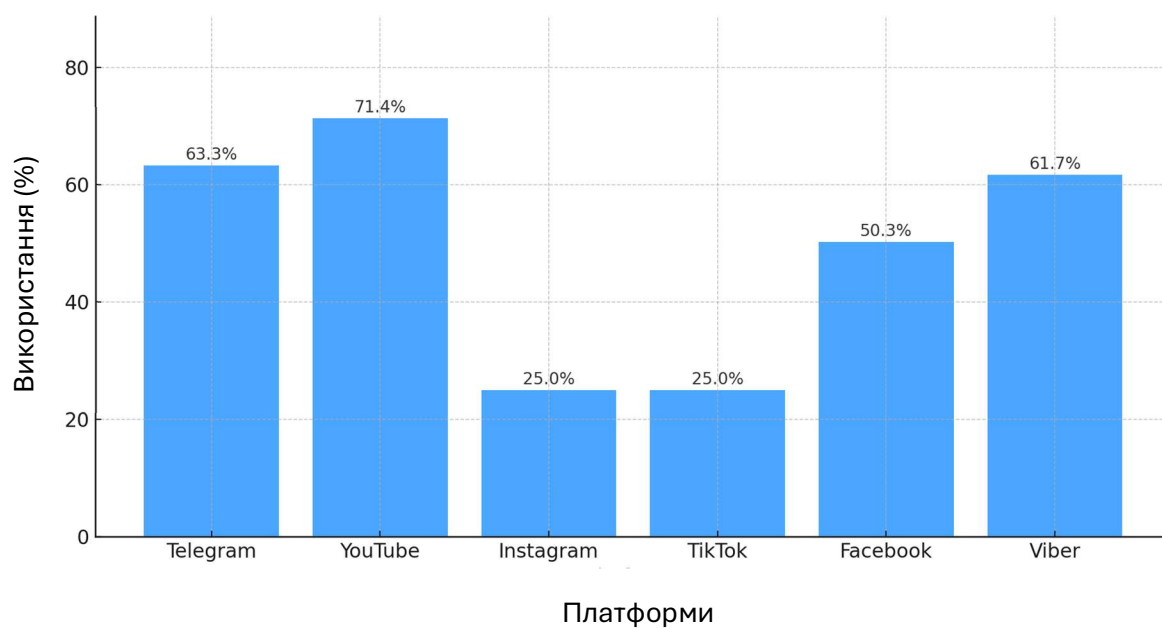
У віковій групі 50-59 років зростає важливість YouTube (65,5%) та Facebook (64,5%), тоді як Viber (53,4%) та Telegram (71,8%) залишаються популярними. Instagram та TikTok мають менший вплив, але все ще присутні (28,6% та 27,9% відповідно).

Використання соціальних мереж у віковій групі 50-59

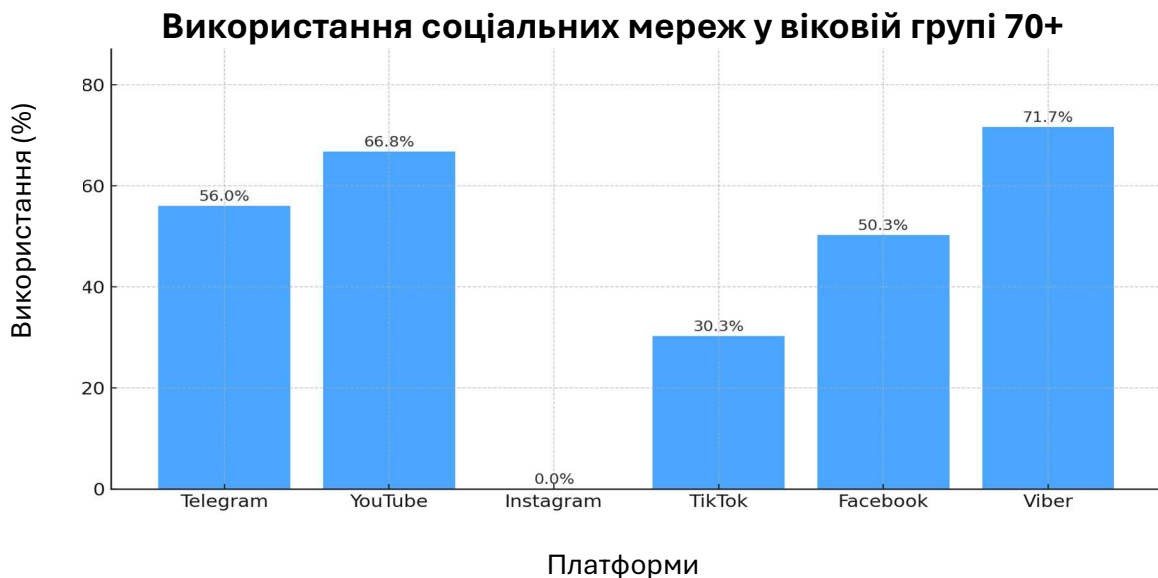

Люди віком 60-69 років надають перевагу YouTube (71,4%) та Viber (61,7%), але Telegram (63,3%) та Facebook (50,3%) також залишаються важливими. Instagram (25%) та TikTok (25%) менш популярні, але все ще використовуються.

Використання соціальних мереж у віковій групі 60-69 років

У групі людей старше 70 років явно домінує Viber (71,7%), що робить його основною платформою в цій категорії. YouTube (66,8%) та Telegram (56%) зберігають міцні позиції, тоді як Facebook (50,3%) залишається значним гравцем. Висока частка TikTok (30,3%) свідчить про його зростання серед старших вікових груп.

Telegram та YouTube домінують серед молодших вікових груп, тоді як Viber та Facebook стають дедалі важливішими серед старших вікових груп. TikTok, попри відносно менше охоплення, починає завойовувати користувачів у всіх вікових групах, включаючи людей старшого віку. Ці відмінності можуть бути вирішальними для формування інформаційних повідомлень та реагування на потенційні дезінформаційні загрози.

Нетрадиційні медіа як джерело інформації

Серед популярних інтернет-порталів особливу роль відіграє Strana.ua, який є одним із головних новинних порталів, попри звинувачення у просуванні проросійського контенту. Портал використовує альтернативні домени та канали, такі як Telegram та YouTube, що підкреслює важливість альтернативних медіа в умовах обмеженого доступу до традиційних джерел інформації.

Іншим прикладом є Hromadske.TV, незалежна платформа, що фінансується міжнародними грантами та пропонує надійний журналістський та репортажний контент. У контексті війни Hromadske.TV стало важливим джерелом інформації, надаючи достовірну аналітику та прямі трансляції.

Соціальні мережі та канали цифрових платформ

Зниження телевізійної аудиторії в Україні у 2023–2024 роках є результатом змін в інформаційних звичках суспільства. Довіра до телебачення різко впала з 61,1% у 2023 році до 34,1% у 2024 році, що відображає зростаючу недовіру до традиційних медіа. Водночас популярність основних телеканалів, таких як ICTV та СТБ, коливалася – тоді як ICTV зазнав спаду, СТБ збільшив свою аудиторію, адаптуючи свою пропозицію до очікувань глядачів.

Водночас популярність онлайн-ЗМІ значно зросла. Такі Telegram-канали, як «Труча Україна» та «Резидент», демонстрували динамічне зростання кількості підписників, на 167% та 100% відповідно, між 2022 та 2024 роками. YouTube продовжував зміцнювати свої позиції як платформи для сатиричного та інформативного контенту, а кількість підписників таких каналів, як «Телебачення Торонто», перевищила один мільйон. З охопленням 55% дорослих користувачів Інтернету, TikTok став популярним засобом як серед молодших, так і серед старших вікових груп завдяки своєму динамічному формату контенту.

Зростання популярності соціальних мереж та онлайн-каналів свідчить про зростаючу потребу в легкодоступних та незалежних джерелах інформації. Однак їхня вразливість до дезінформації та анонімність багатьох каналів, особливо в Telegram, створюють значні проблеми. Ці зміни підкреслюють необхідність адаптації традиційних медіа та медіаосвіти для протидії дезінформації, а також пов'язаним з нею підвищити довіру до надійних джерел інформації.

d) Популярність іноземних ЗМІ

Іноземні ЗМІ відіграють значну роль у формуванні інформаційних звичок українського суспільства, особливо в контексті триваючого збройного конфлікту та інформаційної війни. Доступ до різноманітних джерел інформації дозволяє українській аудиторії споживати як незалежні міжнародні аналітичні матеріали, так і пропагандистський контент, що генерується проросійськими каналами. Такі платформи, як Facebook, Telegram, YouTube, TikTok та Twitter, є ключовими інструментами поширення цих наративів, привертаючи увагу як прихильників демократії, так і груп, схильних до дезінформації.

Іноземні проросійські ЗМІ

Такі ЗМІ, як RT (Russia Today) та Sputnik, незважаючи на запроваджені санкції, успішно обходять обмеження, використовуючи такі методи, як дзеркальні веб-сайти, альтернативні домени та розповсюдження контенту через соціальні мережі. Завдяки цим механізмам вони продовжують охоплювати аудиторію в Україні та за її межами, просуваючи проросійські наративи та дезінформацію. Інші канали, такі як Readovka «Редовка» та Tsargrad «Царьград», також активно беруть участь у пропагандистській інформаційній війні, адаптуючи свої повідомлення до специфіки українського та міжнародного медіаринків.

Іноземні ЗМІ, що підтримують демократичні цінності

Незалежні міжнародні ЗМІ, такі як BBC Ukrainian, Deutsche Welle (DW), Radio Free Europe/Radio Liberty (RFE/RL), Voice of America та американські інформаційні агентства (Reuters, Bloomberg, AP), відіграють ключову роль у наданні достовірної інформації та протидії дезінформації. Маючи видання українською та російською мовами, ці ЗМІ мають широке охоплення та цінуються за свою об'єктивність та професіоналізм. Крім того, багато медіа-проектів в Україні підтримуються міжнародними інституціями, такими як Академія Deutsche Welle, яка займається навчанням журналістів та підтримкою розвитку незалежних ЗМІ.

ЗМІ із сусідніх країн, такі як Polskie Radio, Belsat TV, Onet, Gazeta Wyborcza та Rzeczpospolita, відіграють значну роль у висвітленні ситуації в Україні, особливо в контексті міжнародних відносин та гуманітарної підтримки. Їхні публікації українською, російською та англійською мовами охоплюють широку аудиторію, включаючи політичну та соціальну еліту. Belsat TV, хоча й орієнтований переважно на Білорусь, також надає контент про Україну, пропагуючи незалежність та демократичні цінності.

Проблеми, пов'язані з іноземними ЗМІ

Зростання популярності іноземних ЗМІ, як незалежних, так і проросійських, свідчить про значні зміни у споживанні інформації в Україні. З одного боку, вони забезпечують широкий доступ до різноманітних точок зору та аналітики. З іншого боку, їхня діяльність несе ризик дезінформації та маніпуляцій, що підкреслює важливість медіаосвіти та зміцнення позицій місцевих, незалежних джерел інформації. Комплексні дії на підтримку українських ЗМІ та обмеження впливу пропаганди, особливо проросійської, мають вирішальне значення для забезпечення інформаційного суверенітету країни.

є) Схильність до «базарної» інформації, включаючи теорії змови

Українське суспільство, особливо люди похилого віку, мешканці сільської місцевості та люди з нижчим рівнем освіти, дуже сприйнятливі до «базарної» інформації та теорій змови. У цих групах дезінформація часто поширюється неформально, через плітки, сусідські розмови або неперевірені інтернет-джерела, що значно ускладнює її перевірку та протидію її впливу. Відсутність доступу до незалежних джерел інформації в деяких регіонах України ще більше посилює проблему.

Дезінформація та теорії змови навмисно адаптуються до специфіки різних соціальних груп. Люди похилого віку, які часто виявляють ностальгію за Радянським Союзом, стають мішенню пропагандистських наративів, використовуючи цю ностальгію для підтримки проросійських настроїв. Прикладом є промокампанія «Бабусичка Z», яка використовує сильні емоційні образи та наративи для посилення меседжу про єдність пострадянських націй.

Сільські жителі з обмеженим доступом до незалежних ЗМІ особливо вразливі до наративів, заснованих на абсурдних теоріях змови, таких як використання «бойових комарів» або «кажанів» в українських лабораторіях. Ці теорії, хоча й здаються неправдоподібними, набувають визнання в середовищах з низьким рівнем освіти та обмеженою обізнаністю про ЗМІ.

Ці наративи поширюються як традиційними пропагандистськими ЗМІ, такими як RT та Sputnik, так і онлайн-каналами в Telegram, TikTok та YouTube. Анонімність та труднощі з модерацією контенту на цих платформах сприяють поширенню теорій змови та дезінформації. Крім того, на окупованих та проросійських територіях посилюються наративи Кремля.

Серед людей особливо вразливих до дезінформації є люди похилого віку, жінки з нижчим рівнем освіти, сільські жителі та люди з негативним ставленням до влади. Згідно з дослідженнями, чим старший респондент і чим нижчий рівень освіти, тим вище сприйняття проросійських наративів. Для молодших соціальних груп, таких як діти та молодь на окупованих територіях, Росія проводить воєнізовані програми, такі як «Юнармія», які спрямовані на індоктринацію та підготовку до військової служби.

Вразливість до «базарної» інформації та теорій змови в Україні є широкомасштабною проблемою, яка впливає на різні соціальні групи. Використання емоційних меседжів, історичних наративів та абсурдних теорій у поєднанні з обмеженим доступом до незалежних джерел інформації створює сприятливі умови для поширення дезінформації. Щоб протидіяти цьому, необхідно

підвищити доступність медіаосвіти та підтримувати незалежні джерела інформації, особливо в регіонах з підвищеним ризиком вразливості до дезінформації.

f) Визнання релігійних установ джерелами інформації

Релігійні установи в Україні відіграють значну роль у формуванні громадської думки та наданні інформації, виходячи за межі своїх суто духовних функцій. Вони використовують спеціальні веб-сайти, соціальні мережі, радіо- та телевізійні платформи, щоб інформувати своїх вірян про питання, пов'язані з життям громади, місцевими подіями та міжнародною політичною ситуацією. Різноманітність віросповідань в Україні означає, що кожна релігійна група має власні новинні канали, які адаптують контент до специфіки своєї аудиторії.

Католицькі новинні ЗМІ

Католицька Церква в Україні, як Римо-католицька, так і Греко-католицька, використовує різноманітні медіа, щоб охопити вірян. Прикладами є EWTN Ukraina, яка пропонує релігійні та освітні програми, та портал Credo.pro, який надає богословські статті та релігійні новини. Греко-католицькі «Живе телебачення» зосереджуються на літургійних трансляціях та духовній освіті, зміцнюючи почуття єдності серед спільноти віруючих.

Православні ЗМІ

Різноманітність православних громад в Україні призвела до існування багатьох незалежних новинних агентств. Православна Церква України (ПЦУ), яка пропагує незалежність від Московського Патріархату, керує порталом Romisna.info, який надає як релігійні, так і соціальні новини. Українська православна церква Московського патріархату (УПЦ МП), у свою чергу, спілкується з віруючими через веб-сайт Church.ua, часто піддаючись критиці за свої нібито проросійські зв'язки.

Такі ЗМІ, як «Релігійна правда», аналізують та викривають російську релігійну пропаганду, надаючи альтернативні наративи.

Єврейські ЗМІ

Єврейська громада в Україні також має розгалужену медіамережу. Такі портали, як Hadashot та JewishNews, виконують як інформаційну, так і інтегративну функцію, надаючи новини про події в Україні та життя єврейської діаспори. Співпраця з міжнародними організаціями, такими як Всесвітній єврейський конгрес, сприяє глобальній солідарності та підтримці української єврейської громади.

Мусульманські ЗМІ

Мусульманська громада в Україні використовує такі платформи, як «Іслам в Україні» та «Умма ТБ», які сприяють міжкультурній освіті та надають інформацію з релігійних та соціальних питань. Кримськотатарський телеканал ATR є прикладом медіа-підтримки культурної та релігійної ідентичності в контексті конфлікту в Криму.

Протестантські ЗМІ

Протестантські релігійні громади використовують такі канали, як Hope Channel Ukraina «Надія» – канал України та Radio Emmanuel «Радіо Еммануїл», які поєднують духовний та освітній контент. Їхня діяльність, хоча й менш інтенсивна порівняно з католицькими та православними ЗМІ, спрямована на охоплення вірян різних конфесій та пропагування екуменічних цінностей.

Вплив релігійних установ на суспільство

Релігійні установи як джерела інформації продовжують мати значний вплив на суспільство. Багато релігійних ЗМІ відіграють ключову роль у формуванні соціальної та культурної ідентичності, а також надають інформацію про поточні події. З іншого боку, релігійні установи також іноді використовуються як інструмент дезінформації,

особливо структурами, пов'язаними з Московським Патріархатом, що ще більше ускладнює інформаційну ситуацію в Україні. Релігійні установи в Україні відіграють значну роль в інформаційній системі, особливо в умовах триваючого конфлікту. Їхній вплив на місцеві громади важко переоцінити, але роль, яку вони відіграють у побудові наративів та управлінні інформацією (або дезінформацією), вимагає більшої уваги та аналізу. Підтримка незалежних та прозорих релігійних ЗМІ має вирішальне значення для зміцнення соціальної згуртованості та протидії маніпуляціям в інформаційній сфері.

3. Ключові ресурси FIMI

а) Компанії

У воєнних умовах Україна бореться не лише з дезінформацією та маніпуляціями інформацією, але й із жорсткими діями, такими як фізичні атаки на критичну інфраструктуру, тероризм та тиск з боку зовнішніх економічних та геополітичних гравців. Ключові економічні сектори, такі як енергетика, збройова промисловість, сільське господарство та технології, одночасно стають цілями військових дій та аренами міжнародної напруженості. Зовнішній вплив у цих сферах має багатовимірні наслідки, від дестабілізації економіки до втручання в політику суверенітету України.

Енергетика, яка є основою функціонування української економіки, залишається однією з головних цілей військових дій та геополітичного тиску. Ракетні атаки на енергетичну інфраструктуру, включаючи електростанції, мережі передачі електроенергії та трансформаторні станції, що здійснюються Росією, спрямовані на позбавлення населення доступу до електроенергії та опалення, а також на дестабілізацію функціонування країни взимку. Запорізька атомна електростанція,

одна з найбільших у Європі, залишається в руках окупаційної держави, що не лише загрожує енергетичній безпеці України, але й збільшує ризик ядерної катастрофи.

Зовнішні енергетичні компанії, такі як російський «Газпром», діють як політичні важелі, контролюючи постачання газу до Європи, що має прямий вплив на українську економіку (незважаючи на триваючу війну, газ продовжував надходити трубопроводами через Україну, але це завершилося в січні 2025 року). Україна втратила транзитні збори (доходи України від транзитних зборів склали 1,2 мільярда доларів у 2022 році та 0,8 мільярда доларів у 2023 році, або близько 0,5 відсотка ВВП України), і ризикує втратити свою стратегічну роль енергетичного партнера для Європи. Крім того, газова інфраструктура України, яка поки що значною мірою не пошкоджена, може стати військовою цілью, бо російський газ уже не надходить українськими трубопроводами. Угорщина, Словаччина та Австрія виступають проти припинення транзиту газу через Україну, побоюючись непропорційних економічних втрат за такого сценарію (вони мають багаторічні контракти з «Газпромом»). Однак ймовірним рішенням, над яким працюють зацікавлені сторони, буде заміна російського газу азербайджанським. Це практично нічого не змінить у контрактах, оскільки покупці з ЄС на практиці купуватимуть газ у Росії через Азербайджан. Це показує, який тиск Росія чинить на країни Європейського Союзу та Україну, досі використовуючи інструмент Газпрому. Крім того, міжнародні корпорації, такі як Shell, виходять з України. У листопаді 2024 року Shell свої частки в мережі АЗС продала компанії «Укрнафта».¹

Українська збройова промисловість, представлена «Укроборонпромом» та іншими державними та приватними компаніями, є прямою мішенню військових операцій та зовнішнього тиску. Виробництво військової техніки та модернізація озброєння необхідні для підтримки обороноздатності країни. Руйнування виробничої інфраструктури внаслідок російських ракетних атак та диверсій значно обмежує оперативні можливості України.

¹ <https://news.bloomberglaw.com/antitrust/shell-exits-ukraine-market-and-sells-fuel-stations-to-ukrناfta>

Зовнішні виробники зброї, такі як американські Lockheed Martin та Raytheon, відіграють вирішальну роль підтримки, надаючи військову техніку та технології, але водночас вони стають непрямими цілями російської стратегії підризу єдності держав, що підтримують Україну. В умовах конкуренції китайські збройові компанії в регіоні Близького Сходу та Північної Африки, пропонуючи дешевше та часто доступніше обладнання, можуть становити виклик стабільності українського сектору.

Українські технологічні компанії, такі як Grammarly та SoftServe, відіграли ключову роль у цифровій підтримці ведення бойових дій та підтримці критичної інфраструктури. ІТ-сектор в Україні є не лише об'єктом кібератак з боку Росії, але й ареною тиску з боку глобальних технологічних корпорацій, таких як китайські Huawei та TikTok, чия діяльність може бути використана для збору даних та проведення розвідувальних операцій.

Водночас західні технологічні компанії, такі як Google та Microsoft, надають Україні підтримку у вигляді програмного забезпечення, систем кібербезпеки та зв'язку, що значно зміцнює обороноздатність країни. Однак їхня діяльність може бути обмежена лобіюванням конкурентів та інвестиційною невизначеністю в регіоні конфлікту.

Український агросектор, відомий як «житниця Європи», є значною мішенню для військових дій, особливо атак на логістичну інфраструктуру, таку як чорноморські порти та зерносховища. Російські експортні блокади та дезінформаційні зусилля, пов'язані з якістю українського зерна, спрямовані на послаблення позицій України на світовому ринку продовольства. Зовнішні актори, такі як бразильські та американські агробізнес-корпорації, можуть становити непряму загрозу, посилюючи свою конкуренційність в контексті обмежених експортних можливостей України. У регіонах, що розвиваються, які традиційно були одержувачами українського зерна, російська пропаганда використовує цю кризу для зміцнення своєї геополітичної позиції.

Жорсткі дії проти ключових економічних секторів України, таких як енергетика, військова промисловість, технології та сільське господарство, є невід'ємною частиною стратегії Росії. Фізичні атаки, тероризм та тиск з боку зовнішніх економічних і політичних гравців спрямовані на дестабілізацію України як внутрішньо, так і в контексті її міжнародних відносин. Ефективний захист цих ресурсів вимагає скоординованої міжнародної підтримки, включаючи постачання військової техніки, захист критичної інфраструктури та інвестування у відбудову економіки.

b) Неурядові організації

У контексті збройного конфлікту в Україні неурядові організації відіграють роль як важливих гравців, що підтримують громадянське суспільство та демократизацію, так і інструментів зовнішнього впливу, які можуть сприяти дестабілізуючим діям. Діяльність цих організацій охоплює широкий спектр від гуманітарної підтримки, протидії дезінформації, до участі в інформаційно-психологічних операціях. У деяких випадках, особливо у випадку організацій, пов'язаних з третіми країнами, неурядові організації також можуть становити загрозу через діяльність, що підтримує інтереси іноземних держав та підриває суверенітет України.

Такі організації, як *«Разом за Україну»*, *Українська Гельсінкська правозахисна група (УГСПЛ)* та *Євромайдан SOS*, відіграють ключову роль у формуванні стійкості українського суспільства до зовнішніх впливів та у побудові соціальної згуртованості в умовах конфлікту. *УГСПЛ* контролює дотримання міжнародних стандартів у сфері прав людини, документує порушення та підтримує жертв конфлікту. *«Разом за Україну»*, як міжнародна гуманітарна організація, надає військову та гуманітарну допомогу та пропагує українську культуру, сприяючи зміцненню національної ідентичності.

Ця діяльність має прямий вплив на гуманітарну, ідеологічну та ідентифікаційну сфери, одночасно зміцнюючи обороноздатність України шляхом інтеграції міжнародної підтримки.

Такі ініціативи, як *StopFake* та *Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки України (ЦСКиБУ)*, є опорою у боротьбі з російською пропагандою та дезінформацією. *StopFake* викриває неправдиві медіа-наративи з 2014 року, тоді як *CSKiBU* зосереджується на аналізі та протидії пропаганді, а також на навчанні суспільства медіаграмотності.

Ця діяльність має ключове значення у сфері безпеки та ідеології, протидіючи спробам дестабілізації українського суспільства шляхом маніпуляцій інформацією. Однак їхня ефективність іноді обмежується передовими інструментами, що використовуються опонентами, такими як автоматизована дезінформація та використання штучного інтелекту для створення контенту.

Іноземні неурядові організації, такі як *Атлантична рада* та *Фонд Карнегі за міжнародний мир*, впливають на міжнародну політику щодо України за допомогою аналітики та публікацій. Їхня діяльність підтримує стратегічні інтереси України в контексті безпеки та геополітики, водночас формуючи глобальний дискурс навколо конфлікту.

Водночас такі організації, як *Фонд «Ruski Mir»* та *Міжнародний Євразійський рух*, використовують свій статус неурядової організації для проведення дестабілізаційної діяльності, просування проросійських наративів та неоімперських ідеологій. Ці організації, хоча формально діють у рамках громадянського суспільства, безпосередньо пов'язані з російським державним апаратом, виступаючи інструментом гібридного впливу. Їхня діяльність включає фінансування проросійських ініціатив, організацію заходів, що пропагують російську культуру та історію, а також поширення дезінформації в міжнародних ЗМІ.

Деякі неурядові організації активно беруть участь в інформаційно-психологічних операціях, спрямованих на підриг морального духу українського суспільства та маніпулювання громадською думкою на міжнародній арені. У поєднанні з фізичними діями, такими як терористичні атаки чи саботаж інфраструктури, ці операції стають інструментом багаторівневого тиску на Україну. Прикладом є діяльність проросійських організацій у прикордонних регіонах, де вони проводять пропагандистські кампанії та залучають місцеву громаду до дестабілізуючої діяльності.

Неурядові організації відіграють важливу роль у формуванні інформаційного та соціального простору України, але їхній вплив неоднозначний. Хоча багато з них зміцнюють стійкість українського суспільства до зовнішніх впливів, інші є інструментами в руках третіх країн для досягнення геополітичних та дестабілізуючих цілей. В умовах воєнного часу неурядові організації можуть як підтримувати побудову демократичної держави, так і становити загрозу через інформаційну, психологічну та фізичну діяльність, що вимагає постійного моніторингу та відповідних дій з боку української влади та міжнародної спільноти.

с) Лідери думок

Лідери думок, як у традиційних, так і в цифрових медіа, відіграють значну роль у формуванні наративів, впливі на громадську думку та реалізації заходів, пов'язаних з FIMI. У контексті України їхня діяльність особливо помітна під час збройного конфлікту, де вони використовують різноманітні платформи для просування певних наративів, від підтримки суверенітету України до дестабілізуючих та проросійських дій. Лідери думок можуть як підтримувати інформаційну стійкість України, так і служити інструментом для проведення інформаційно-психологічних операцій. У деяких випадках їхня діяльність пов'язана з фізичними загрозами, такими як тероризм чи саботаж.

Проросійські лідери думок відіграють ключову роль у поширенні дезінформації та виправданні російської агресії проти України. Діяльність таких діячів, як *Анатолій Шарій*, *Юрій Подоляка* та *Семіон Пегов (WarGonzo)*, передбачає використання цифрових платформ, таких як Telegram та YouTube, для поширення кремлівських наративів. Наприклад, *Шарій*, звинувачений у державній зраді, використовує свій канал для критики української влади та легітимізації російських військових дій, що впливає на міжнародне сприйняття та дестабілізує українську громадську думку.

Такі постаті, як *Євгеній Піддубний* та *Владімір Соловйов*, використовують традиційні російські ЗМІ для поширення дезінформації в глобальному масштабі. Їхні публікації зміцнюють ідеологічні та геополітичні цілі Росії, водночас підриваючи демократичні цінності та політичні процеси в Україні. Ця діяльність має значний вплив на інформаційну безпеку та національну ідентичність, особливо в прикордонних регіонах та на окупованих територіях.

З іншого боку, лідери громадської думки, такі як *Юрій Бутусов*, *Антон Геращенко* та *Дмитро Гордон*, відіграють ключову роль у формуванні **прозахідних та демократичних наративів**. *Бутусов*, відомий своїми гострими коментарями та військовим аналізом, зосереджується на критичному аналізі подій на передовій, надаючи достовірну інформацію як українському суспільству, так і міжнародній аудиторії. *Геращенко*, колишній заступник міністра внутрішніх справ, використовує свої платформи для надання оновлень та аналізу подій на передовій, зміцнюючи відчуття національної єдності.

У традиційних ЗМІ такі лідери, як *Павло Казарін* та *Дмитро Гордон*, використовують телебачення та YouTube для обговорення ключових геополітичних та соціальних питань, підтримуючи освіту та соціальну мобілізацію. Їхні дії впливають на ідеологічні, ідентичні та геополітичні сфери.

Іноземні лідери громадської думки також мають значний вплив на наративи про Україну. Такі постаті, як *Такер Карлсон* (США) та *Марін Ле Пен* (Франція), використовують свої платформи для просування наративів, що підривають

підтримку України в західних країнах. Хоча вони не завжди діють безпосередньо за наказом Росії, їхні заяви є частиною проросійської риторики, яка послаблює міжнародну солідарність з Україною.

У свою чергу, журналісти та аналітики, пов'язані з аналітичними центрами, такими як *Фонд Карнегі за міжнародний мир та Атлантична рада*, надають достовірний аналіз та підтримують міжнародні зусилля від імені України, зміцнюючи її позиції в геополітичних дебатах.

Деякі лідери думок, особливо ті, що діють на окупованих територіях, можуть бути безпосередньо залучені до операцій, що підтримують воєнні дії, таких як саботаж або соціальна мобілізація на користь ворожих сил. Прикладом є особи, пов'язані з ідеєю «Новоросії», такі як *Олег Царьов*, які підтримують російські цілі як в інформаційному просторі, так і через логістичну діяльність. Їхня діяльність, у поєднанні з поширенням дезінформації та маніпуляціями громадською думкою, збільшує потенційні фізичні загрози українській інфраструктурі та національній безпеці.

Лідери думок є важливим елементом у просторі операцій FIMI, впливаючи як на інформаційні, так і на психологічні процеси. Їхня діяльність може підтримувати демократичні цінності та суверенітет України, але також сприяти дестабілізації шляхом просування проросійських наративів та участі в дестабілізаційних операціях. У воєнних умовах особливо важливо контролювати їхню діяльність та протидіяти шкідливому впливу, щоб мінімізувати загрози суверенітету та цілісності України.

d) Релігійні лідери

Релігійні лідери відіграють значну роль в українському суспільному житті, впливаючи не лише на духовні та моральні аспекти життя, але й на політичні,

соціальні та інформаційні питання. У контексті FIMI їхня діяльність може як посилювати український опір маніпуляціям, так і служити інструментом для дестабілізаційної діяльності, особливо коли вона пов'язана з інтересами зовнішніх акторів, таких як Росія.

Патріарх Кирил, глава Російської православної церкви, відіграє ключову роль у громадській діяльності сприймаючи ідеологію «русского мира» (російського світу), яка виправдовує російську агресію проти України. У своїх заявах Кирило неодноразово підтримував наративи Кремля, поєднуючи релігійну та політичну риторику, що посилює проросійські настрої серед вірян Української православної церкви Московського патріархату (УПЦ МП). Хоча ця церква формально декларує автономію, вона залишається під значним впливом Москви, що створює суперечки в Україні.

Вплив Кирила та ієрархів УПЦ МП охоплює ідеологічну, ідентифікаторську та геополітичну сфери, оскільки їхні дії підривають український суверенітет та підтримують російські інтереси в регіоні. Використання релігії як інструменту для легітимізації війни та маніпуляцій інформацією особливо помітне в регіонах східної України та Криму.

У свою чергу, Блаженніший Митрополит Епіфаній, глава Православної церкви України (ПЦУ), відіграв провідну роль у розбудові української національної ідентичності та релігійної незалежності від Москви. Його діяльність символізує відмову від російського впливу та сприяє об'єднанню українського суспільства навколо національних та демократичних цінностей. ПЦУ активно підтримує гуманітарні зусилля та протидіє проросійським наративам, що робить її одним зі стовпів інформаційної стійкості України.

Католицьке духовенство, таке як Верховний архієпископ Святослав Шевчук, глава Української греко-католицької церкви, також відіграє значну роль у зміцненні української національної ідентичності та розбудові міжнародної солідарності.

У своїх промовах він наголошує на необхідності гуманітарної та політичної підтримки України, що впливає на гуманітарну та геополітичну сфери.

Зовнішні релігійні лідери, такі як Папа Франциск, який неодноразово закликав до миру та засуджував насильство в Україні, також відіграють важливу роль. Хоча його підхід нейтральний, деякі критикують його нездатність чітко визначити Росію як агресора, що можна інтерпретувати як відсутність повної підтримки української справи.

У свою чергу, мусульманські лідери, такі як муфтії Саїд Ісмаїлов, який очолює Духовне управління мусульман України (ДУМУ), підтримують зусилля України щодо захисту країни та протидії російській пропаганді, зокрема в контексті кримських татар. Міжнародні ісламські організації, що підтримують ДУМУ, такі як організації з Туреччини та Катару, ще більше зміцнюють українські мусульманські громади, що впливає на гуманітарну та ідентифікаторську сфери.

Релігійні лідери, особливо ті, що пов'язані з Росією, часто використовуються в інформаційно-психологічних операціях, спрямованих на вплив на громадську думку як в Україні, так і за кордоном. Заяви Кирила та проросійських ієрархів УПС-МП є прикладом поєднання релігійної риторики з політичними маніпуляціями, що може призвести до ескалації соціальних та політичних конфліктів.

Релігійні лідери відіграють ключову роль у формуванні наративу та громадської думки в Україні, як на внутрішньому, так і на міжнародному рівні. У той час як одні зміцнюють український суверенітет та ідентичність, інші підтримують проросійські наративи та сприяють дестабілізації країни. Моніторинг дій цих лідерів та протидія їхньому негативному впливу має вирішальне значення для розбудови інформаційної та соціальної стійкості України у контексті триваючого конфлікту.

е) Політичні лідери

Політичні лідери відіграють ключову роль у формуванні внутрішньої та міжнародної політики, що робить їх важливими елементами в аналізі FIMI. Під час війни в Україні їхні дії можуть як підтримувати український суверенітет, так і сприяти дестабілізації через інформаційні операції, психологічні операції та навіть активну підтримку військових та геополітичних дій супротивників України. Політичний вплив поширюється за межі окремих держав і включає міжнародні організації, політичні партії та альянси, що посилює складність їхнього впливу.

Президент Росії Володимир Путін є центральною фігурою в російській стратегії маніпуляцій та інформаційних впливів. Під його керівництвом Росія розгорнула складний пропагандистський апарат, включаючи ЗМІ, дипломатію та агентів впливу, спрямований на дестабілізацію України та підірив її суверенітету. У рамках FIMI Путін використовує як жорсткі військові дії, такі як збройна агресія, так і м'яку силу, залучаючи лідерів інших країн до просування проросійських наративів. Вплив Путіна особливо помітний у геополітичній, ідеологічній та безпековій сферах, що становить пряму загрозу територіальній цілісності України.

Голова Китайської Народної Республіки Сі Цзіньпін офіційно займає нейтральну позицію щодо конфлікту, але Китай підтримує Росію в економічній та політичній сферах, зокрема уникаючи санкцій та просуваючи наратив про багатополлярний світовий порядок. Політика Китаю впливає на Україну в економічній та геополітичній сферах, оскільки обмежує ефективність міжнародного тиску на Росію та ускладнює дипломатичні зусилля України.

У Сполучених Штатах президент Джо Байден активно підтримує Україну, надаючи військову, гуманітарну та фінансову допомогу. Вступ на посаду Дональда Трампа, відомого своїм більш ізоляціоністським підходом, навряд чи щось змінить з точки зору гуманітарних питань та офіційної підтримки України Сполученими Штатами, але може вплинути на зміну військової підтримки. Трамп неодноразово висловлював скептицизм щодо участі Америки в міжнародних конфліктах. Після зустрічі

з президентом Володимиром Зеленським у присутності президента Еммануеля Макрона в Парижі на початку грудня цього року, Трамп заявив, що активно працює над припиненням війни. Він також закликав Владіміра Путіна вжити заходів для негайного припинення вогню з Україною. Існує ризик того, що дії Трампа можуть послабити міжнародний тиск на Росію та збільшити ризик FIMI через посилення проросійських наративів у США.

Європейський Союз в цілому є одним з ключових союзників України, але окремі держави-члени продемонстрували різні підходи. Прем'єр-міністр Угорщини Віктор Орбан відкрито виступає проти жорстких санкцій проти Росії, що послаблює єдність ЄС та зміцнює проросійські наративи в Центральній та Східній Європі. Його дії впливають на геополітичну та безпекову сфери, знижуючи ефективність дій ЄС проти Росії.

У свою чергу, лідери євроскептичних партій, такі як Марін Ле Пен у Франції або представники партії «Альтернатива для Німеччини» (AfD), просувають наративи, які послаблюють підтримку України в їхніх країнах, що безпосередньо впливає на міжнародну військову та фінансову допомогу. Ці дії посилюють FIMI в Європі, підриваючи узгодженість політики ЄС.

У сусідніх Білорусі та Північній Кореї такі лідери, як Олександр Лукашенко та Кім Чен Ин, відіграють значну роль у стратегії впливу Росії. Лукашенко надає Росії логістичну підтримку та робить свою територію доступною для військових операцій, що впливає на безпеку та геополітичні сфери. Кім Чен Ин, хоча й географічно віддалений, підтримує Росію боєприпасами та військовими технологіями, що посилює наступальні можливості Росії в конфлікті.

У свою чергу, лідери таких країн, як Польща, Литва та Румунія, відіграють ключову роль у формуванні міжнародної підтримки України, наданні гуманітарної та військової допомоги та посиленні дипломатичного тиску на Росію. Їхні дії зосереджені на гуманітарній, безпековій та геополітичній сферах.

Політичні лідери, як вороги, так і союзники України, мають ключовий вплив на динаміку конфлікту та ефективність діяльності, пов'язаної з FIMI. Їхні дії впливають на широкий спектр сфер, від безпеки до ідеології, формуючи не лише поточні події, а й майбутнє України та її місце на міжнародній арені. Моніторинг цих впливів та належне реагування мають вирішальне значення для захисту суверенітету України та підтримки глобальної солідарності перед російською агресією.

f) Військові лідери

Військові лідери відіграють ключову роль у формуванні динаміки конфлікту в Україні, як через прямі дії на полі бою, так і через вплив на інформаційну сферу та психологічні операції. У контексті FIMI їхні дії варіюють від прямої військової підтримки до маніпуляцій громадською думкою, що може дестабілізувати політичну та соціальну ситуацію. Військові лідери з України, Росії, Білорусі та інших країн відіграють різноманітні ролі, що впливають на безпеку, геополітику та національну ідентичність України.

Провідну роль у військовій стратегії Росії відіграють такі постаті, як генерал Валерій Герасимов, начальник Генерального штабу Збройних сил Російської Федерації. Герасимов є архітектором гібридної доктрини (теорії хаосу, відомої як Доктрина Герасимова), яка поєднує військові дії з інформаційно-психологічними операціями, включаючи дезінформаційні кампанії, спрямовані на дестабілізацію України та її союзників. Російські командири, такі як Сієргієй Суровікін (відомий як Генерал Армагеддон), відомий своїми жорстокими кампаніями в Сирії та Україні, впровадили стратегії залякування та знищення цивільної інфраструктури, які мають як військовий, так і психологічний вимір.

Їхні дії впливають на безпекову, геополітичну та ідеологічну сфери, підкріплюючи російський наратив про необхідність «денацифікації» України та підриваючи її суверенітет на міжнародній арені.

Генерал Валерій Залужний, колишній Головнокомандувач Збройних Сил України, вже давно є символом ефективної та організованої оборони України перед обличчям російської агресії. Його стратегія базувалася на інтеграції сучасних технологій, міжнародній підтримці адаптаційних можливостей, що суттєво вплинуло на ефективність українського опору. Залужний активно брав участь в інформаційних кампаніях, зміцнюючи моральний дух як у країні, так і серед міжнародних союзників України. Генерал Олександр Сирський, нинішній Головнокомандувач Збройних Сил України, відіграв ключову роль в українському опорі російській агресії, особливо в обороні Києва та в контрнаступі в Харківській області у 2022 році. Його призначення в лютому 2024 року було частиною ширшої стратегії українського військового командування щодо кращої адаптації до швидкозмінних умов на фронті. Сирський, відомий своїм ефективним командуванням, залишається ключовою фігурою в оборонній стратегії України.

Дії українського військового керівництва впливають на безпекову, геополітичну та ідентифікаційну сфери, зміцнюючи імідж України як держави, здатної ефективно захищатися від російської агресії.

Білорусь під керівництвом Олександра Лукашенка відіграє значну роль у військовій стратегії Росії, надаючи свою територію для наступальних операцій та як логістичну базу. Генерал Віктор Гулевич, а після нього Павло Муравейко, як керівники Генерального штабу Збройних сил Білорусі, є ключовими фігурами в координації підтримки російських операцій, хоча Білорусь формально уникає прямої участі в бойових операціях.

Дії білоруських військових лідерів впливають на безпекову та геополітичну сфери, оскільки вони підтримують стратегію Росії щодо дестабілізації України без формального вступу у війну.

На міжнародному рівні ключову роль відіграють військові лідери НАТО, такі як генерал Крістофер Каволі, Верховний головнокомандувач об'єднаних збройних сил НАТО в Європі (SACEUR). Його дії зосереджені на координації військової підтримки

України та стримуванні подальшої російської агресії проти східного флангу НАТО. Військова допомога включає поставки зброї, навчання українських солдатів та обмін розвідувальними даними, що зміцнює обороноздатність України.

Однак серед зовнішніх лідерів є також фігури, які пропагують наративи, що обмежують підтримку України, такі як деякі китайські військові лідери, які опосередковано підтримують дії Росії шляхом передачі військових технологій та ресурсів.

Російські військові командири, за підтримки спеціалізованих підрозділів, проводять складні інформаційні кампанії, спрямовані на дезінформацію як українського суспільства, так і міжнародної громадської думки. Прикладами є неправдиві повідомлення про російські військові «перемоги» або маніпуляції українськими втратами, які мають на меті послабити моральний дух захисників та розділити союзників України.

Військові лідери відіграють багатогранну роль в українсько-російському конфлікті, як керівники військових операцій, так і ключові актори в інформаційно-психологічних операціях. Їхні дії мають прямий вплив на безпеку, геополітику та процеси ідентичності. Моніторинг цього впливу та протидія маніпуляціям має вирішальне значення для захисту інтересів України та її міжнародних союзників.

g) Традиційні ЗМІ

Традиційні ЗМІ відіграють ключову роль у процесах маніпуляцій інформацією та зовнішнього втручання (FIMI). Вони є ефективним інструментом в інформаційно-психологічних операціях, що використовуються для поширення дезінформації, підкріплення наративів, що відповідають інтересам конкретних держав або груп, та дестабілізації противника на міжнародній арені. У випадку України важливі як вітчизняні, так і іноземні ЗМІ, особливо російські, які реалізують стратегічні пропагандистські цілі Кремля.

Такі канали, як RT (Russia Today) та Sputnik, вже давно займаються поширенням проросійських наративів на міжнародній арені. Росія використовує їх для підризу довіри до українських державних інституцій, поширення неправдивої інформації про нібито неонацистські тенденції в Україні та підризу міжнародної підтримки України. Механізми обходу санкцій, накладених на RT, включаючи створення так званих дзеркальних сайтів, свідчать про високорозвинені технічні та адаптивні методи, що використовуються для підтримки доступу до аудиторії в Європі та в усьому світі. Сфера впливу такої діяльності є насамперед геополітичною, ідеологічною та ідентичною.

В Україні ключову роль у протидії російській пропаганді відіграє державний мовник «Суспільне» (Національна громадська радіокомпанія України). Завдяки проекту «Єдині новини», який об'єднує державні та приватні ЗМІ, Україна створила платформу для координації свого висвітлення під час війни, що дозволило їй протидіяти дезінформації та надавати єдину, достовірну картину ситуації на фронті. Співпраця з міжнародними партнерами, такими як Deutsche Welle та Radio Free Europe, підтримує боротьбу з дезінформацією та просування українського наративу на міжнародній арені.

Західні ЗМІ, такі як BBC Ukrainian, CNN та The New York Times, відіграють значну роль у формуванні міжнародного сприйняття конфлікту, а також є джерелом аналізу та думок, що впливають на українське суспільство та політичну еліту. Їхня діяльність у сфері безпеки та геополітики є особливо важливою в контексті збереження міжнародної підтримки України.

Такі канали, як 1+1 та «Інтер ТВ», перебувають під сильним впливом олігархів, що часто призводить до політизації їхнього висвітлення. У минулому ці ЗМІ використовувалися для просування певних політичних наративів, які можуть послабити єдність України перед обличчям російської агресії. Водночас олігархічні ЗМІ іноді використовуються для досягнення економічних інтересів, що пов'язує їх зі сферою економічного та політичного впливу.

Традиційні ЗМІ, як в Україні, так і за кордоном, залишаються ключовим ресурсом у процесах FIMI. Їхня роль виходить за рамки дезінформації та включає широко розуміння інформації та психологічні операції. Дії українських та міжнародних партнерів, спрямовані на обмеження впливу російських ЗМІ та зміцнення незалежності українського медіасектору, мають вирішальне значення для протидії зовнішньому втручанню.

h) Нетрадиційні медіа

Нетрадиційні медіа є важливим ресурсом у стратегіях Foreign Information Manipulation and Interference (FIMI). У контексті конфлікту в Україні їхня природа, спосіб функціонування та цілі різняться залежно від приналежностей та інтересів, які вони представляють. З одного боку, ми можемо спостерігати використання цих медіа як інструментів для поширення пропаганди, дезінформації та посилення геополітичного та ідеологічного впливу. З іншого боку, незалежні та проукраїнські медіа відіграють ключову роль у протидії дезінформації та інформуванні суспільства. Сфери впливу цієї діяльності включають сфери безпеки, геополітики, національної ідентичності, а також ідеологічні питання.

Російські нетрадиційні медіа, такі як Tsargrad.tv та Readovka, зосереджуються на просуванні проросійських наративів. Їхня головна мета — дестабілізувати Україну всередині країни шляхом підриву довіри до влади, сприяння сепаратизму та посилення соціальних розбіжностей. Tsargrad.tv, використовуючи націоналістичні та релігійні меседжі, прагне ідеологічно зміцнити проросійський електорат у регіоні. У свою чергу, Strana.ua, попри своє українське походження, неодноразово була звинувачувана у співпраці з проросійськими інтересами, публікуючи контент, який відповідає наративу Кремля. Після запровадження санкцій українським урядом Strana.ua змінила домен і перейшла на альтернативні платформи, такі як Telegram, продовжуючи публікувати контент, який підриває політичну стабільність України. Обидва приклади демонструють чітку схему FIMI: ця

діяльність зосереджена на маніпуляціях інформацією та психологічних операціях, спрямованих на ослаблення морального духу та розкол українського суспільства.

Паралельно незалежні ЗМІ, такі як Hromadske.TV, відіграють ключову роль в інформуванні як українського суспільства, так і міжнародної аудиторії. За підтримки міжнародних грантів та пожертвувачів, Hromadske.TV проводить діяльність, спрямовану на документування воєнних подій та протидію дезінформації. Це приклад того, як ЗМІ використовують сучасні канали комунікації, такі як YouTube, для просування достовірної інформації, що посилює опір суспільства операціям FIMI. Така діяльність має геополітичний та ідентифікаційний характер, оскільки вона зміцнює український наратив на міжнародній арені та підтримує прагнення до інформаційного суверенітету.

Такі платформи, як Telegram та TikTok, також відіграють стратегічну роль в інформаційній війні. Анонімні проросійські канали, такі як Rybar та Z-патриот, навмисно використовують дезінформацію та емоційні маніпуляції, щоб вплинути на міжнародне сприйняття конфлікту та побудувати наратив про легітимність російських військових дій. Такий контент має як геополітичний, так і безпековий характер, оскільки він може впливати на політичні рішення союзників України та послаблювати їхню рішучість у наданні підтримки.

Водночас, такі платформи, як TikTok, завдяки своїй популярності серед молодих користувачів, стали місцем інтенсивної наративної війни. Патріотичні матеріали, такі як фільми, що документують успіхи української армії, конкурують з проросійським контентом, що прославляє дії російської армії. Ці наративи впливають на ідеологічну та ідентифікаторську сфери, впливаючи на молоді покоління та формуючи їхнє сприйняття конфлікту.

Нетрадиційні медіа в контексті конфлікту в Україні є ключовим елементом діяльності FIMI, як з точки зору пропаганди, так і протидії її наслідкам. Їхня важливість у формуванні громадської думки, побудові наративів та впливі на політичні та

соціальні процеси робить їх одним з найважливіших ресурсів сучасної інформаційної війни.

i) Академічна та наукова співпраця

Академічна та наукова співпраця між університетами та науково-дослідними інститутами з України та їхніми іноземними партнерами відіграє важливу роль у побудові міжнародних відносин, обміні знаннями та підтримці інновацій. Вона також може бути полем для діяльності FIMI, включаючи маніпулювання інформацією, психологічні операції або здійснення прихованого геополітичного, ідеологічного та безпекового впливу.

Одним з ключових ризиків у контексті FIMI є залучення наукових установ з країн, які мають ворожу політику щодо України, таких як Росія. Академічна співпраця з російськими університетами традиційно розвивалася, але з моменту вторгнення Росії в Україну у 2014 році, і особливо після ескалації конфлікту у 2022 році, вона була значно обмежена санкціями та політичними рішеннями. Тим не менш, все ще існує ризик збереження прихованих каналів співпраці, які можуть бути використані для отримання стратегічної інформації, такої як дані про український енергетичний сектор, військові технології чи критичну інфраструктуру. Така діяльність може включати програми обміну, спільні дослідження або участь у міжнародних конференціях, під час яких отримується конфіденційна інформація.

Сфера ідеологічного та геополітичного впливу також розкривається в контексті співпраці з університетами та організаціями з Китаю. Китайські ініціативи, такі як Інститути Конфуція, хоча офіційно пропагують китайську культуру та мову, критикуються за приховані пропагандистські цілі та вплив на академічні кола. У випадку України вони можуть бути використані для просування наративів, що відповідають інтересам Пекіна, таких як нейтралітет щодо російсько-українського конфлікту або критика участі Заходу в регіоні.

Академічна співпраця також вразлива до дій, спрямованих на послаблення внутрішньої єдності України та підризу довіри до її інституцій. Підтримуючи проросійські наративи в академічних колах або маніпулюючи результатами досліджень, зовнішні актори можуть впливати на національну ідентичність та ідеологію українських інтелектуальних еліт. Особливу загрозу тут становлять дослідницькі програми, що фінансуються міжнародними фондами з незрозумілих джерел, які можуть бути використані для досягнення політичних, а не наукових цілей.

Небезпека наукової співпраці також виникає внаслідок розвідувальної діяльності, що проводиться іноземними країнами. Університети можуть бути місцем для вербування агентів, збору розвідувальних даних або встановлення шкідливого програмного забезпечення в університетських системах. Особливо вразливими є сфери, пов'язані з сучасними технологіями, біотехнологіями, ядерною енергетикою чи обороною.

В умовах війни в Україні академічна співпраця – це не лише простір потенційних загроз, а й можливість об'єднати міжнародні зусилля для аналізу та протидії діям Росії. Одним із прикладів такої участі є проект «Правовий аналіз дій Росії в Україні з 2014 року щодо злочинів агресії, воєнних злочинів та геноциду, а також правові рішення країн-сусідів України щодо статусу громадян України», що проводиться Люблінським католицьким університетом (KUL) за кошти Міністерства науки та вищої освіти, за участю експертів з різних університетів європейських країн, зокрема Польщі, України, Румунії, Молдови, Болгарії, Угорщини, Грузії, Македонії та Норвегії. Проект охоплює три ключові напрямки досліджень: аналіз дій Росії у світлі міжнародного права, вивчення правового статусу громадян України під час конфлікту та оцінка міграційної політики ЄС та її ефективності щодо громадян України.

Академічна та наукова співпраця, хоча й несе певні ризики в контексті FIMI, також є ключовим елементом зміцнення України на міжнародній арені. Міжнародні академічні проекти показують, що співпраця, що здійснюється відповідально, може

призвести до відчутних переваг, таких як підвищення міжнародної обізнаності, протидія дезінформації та підтримка прагнення України до справедливості згідно з міжнародним правом. Для повного використання потенціалу таких ініціатив необхідно впровадити механізми перевірки наукових партнерів, моніторингу джерел фінансування дослідницьких проектів та підвищення обізнаності серед викладачів та студентів про дезінформаційні та розвідувальні загрози. Ці заходи не лише мінімізують ризик використання наукових установ для маніпуляцій інформацією, але й зміцнюють їхню стійкість та здатність вживати ефективних заходів для протидії іноземному впливу. Таким чином, наукова співпраця може стати не лише інструментом розвитку, але й стратегічним ресурсом у боротьбі з геополітичними загрозами.

j) Військова співпраця та недержавні військові формування

Військова співпраця та участь недержавних військових формувань мають значний вплив на безпекову ситуацію в Україні, її обороноздатність та регіональну геополітичну динаміку. Зовнішня підтримка, як інституційна, так і неформальна, відіграє ключову роль у протидії російській агресії, але також створює виклики, які можуть призвести до маніпуляцій інформацією (FIMI) та дестабілізуючого впливу на внутрішню та регіональну політику.

Військове співробітництво між Україною та НАТО включає навчання, постачання військової техніки та стратегічні консультації. Це партнерство сприяє модернізації Збройних Сил України, підвищуючи їхній оборонний потенціал. НАТО постачає Україні військову техніку, системи протиповітряної оборони та логістичну підтримку, що має вирішальне значення для підтримки бойових можливостей в умовах інтенсивного конфлікту. Сфера впливу цієї співпраці охоплює як безпеку, так і геополітику, зміцнюючи позиції України на міжнародній арені, але водночас провокуючи агресивні реакції з боку Росії, яка у своїй пропаганді звинувачує НАТО в ескалації конфлікту.

Одним з найпомітніших елементів співпраці є недержавні формування, такі як Міжнародний легіон територіальної оборони України, що складаються з добровольців з різних країн. Ці формування зміцнюють бойові можливості України, але вони також можуть бути інструментом для FIMI (фактично нерозбірливих інформаційних операцій). Російські інформаційні операції часто використовують присутність іноземних добровольців для створення неправдивих наративів про найманців, які нібито переслідують інтереси інших країн чи організацій. Інформаційно-психологічні операції, спрямовані проти таких формувань, мають на меті послабити моральний дух, посилити недовіру до союзників та делегітимізувати оборонні зусилля України.

Недержавні військові формування, які співпрацюють з Україною, також включають такі підрозділи, як білоруські та чеченські добровольчі батальйони, які воюють на боці України. Їхня діяльність часто викликає різку реакцію в ЗМІ та використовується російською пропагандою для посилення національних та ідентичних розбіжностей. Росія звинувачує ці групи в радикалізмі, метою якого є дезінформація та маніпулювання громадською думкою як в Україні, так і за кордоном.

З іншого боку, недержавні формування, що підтримують дії Росії, такі як група Вагнера, становлять пряму загрозу безпеці України та регіону. Ця група бере участь у військових операціях та інформаційно-психологічних операціях, спрямованих на дестабілізацію внутрішньої ситуації в Україні та підлив її співпраці з міжнародними партнерами. Група Вагнера також проводить дезінформаційні кампанії, спрямовані на спотворення реальності конфлікту, посилення проросійських наративів та формування іміджу України як держави, залежної від іноземних спонсорів.

Військова співпраця та залучення недержавних військових формувань мають вирішальне значення для зміцнення оборони України та протидії російській агресії. Окрім добровольчих та недержавних формувань, важливим елементом підтримки є дії країн НАТО, Європейського Союзу та Сполучених Штатів, включаючи військову підготовку, постачання зброї та технологічну підтримку.

Військова підготовка, що проводиться західними країнами, є основою для покращення бойових можливостей української армії. У Польщі в рамках програми підтримки Збройних сил України проводяться інтенсивні тренування у військових центрах. До кінця 2023 року Польща навчила тисячі українських солдатів використанню сучасної військової техніки, бойових прийомів та бойової медицини. Ці тренування часто координуються в рамках Місії ЄС з військової допомоги Україні (EUMAM Ukraine), яка включає операції в інших державах-членах ЄС, таких як Німеччина, Франція та Чеська Республіка.

Сполучені Штати також відіграють ключову роль у навчанні українських солдатів, переважно на своїх військових базах у Німеччині та на території США. Навчальні програми, що проводяться Пентагоном, включають курси підвищення кваліфікації з використання систем HIMARS, систем протиповітряної оборони (включаючи системи Patriot) та сучасних танків, таких як Abrams M1A1. Ці навчання зосереджені на покращенні оперативних можливостей українських збройних сил та їх адаптації до стандартів НАТО.

Постачання військової техніки та технологій відіграє фундаментальну роль у зміцненні обороноздатності України. Польща поставила Україні танки Leopard 2, гаубиці Krab, ракетні комплекси Piorun та бойові безпілотики. Ця підтримка є важливим елементом зміцнення позицій України на передовій.

Сполучені Штати надали Україні багатоцільові пускові установки HIMARS, системи протиповітряної оборони Patriot, гаубиці M777 та сучасні високоточні боєприпаси. Загальна вартість військової допомоги США перевищила 40 мільярдів доларів з початку повномасштабного вторгнення Росії в лютому 2022 року. Ця підтримка також включає постачання систем зв'язку та спостереження, які дозволяють проводити більш ефективні військові операції.

Інші європейські країни, такі як Німеччина, Франція, Велика Британія та скандинавські країни, надали різноманітну зброю, включаючи протитанкові

системи (NLAW, Javelin), стрілецьку зброю, боєприпаси та броньовану техніку. Німеччина також надала системи протиповітряної оборони IRIS-T, які відіграють ключову роль у захисті критичної інфраструктури України від ракетних атак.

Військова підтримка України стала мішенню для інформаційних та психологічних операцій, що проводяться Росією. Пропагандистські наративи Кремля зосереджені на зображенні підтримки Заходу як ескалації конфлікту та втручання в суверенітет України. Дезінформація також включає неправдиві твердження про нібито торгівлю зброєю, що постачається Заходом, та загрозу, яку вона може становити для сусідніх країн.

З іншого боку, Україна активно використовує військову підтримку у своїх інформаційних кампаніях, наголошуючи на співпраці з НАТО та ЄС як символі єдності та міжнародної солідарності. Зміцнення обороноздатності України за допомогою іноземної підтримки дозволяє збільшити моральний дух як у суспільстві, так і у збройних силах.

4. Обрані методи та тактики маніпуляції, лінгвістичні механізми переконання, психологічні дії та ефекти – ідентифікація та аналіз.

Багатофункціональні стратегії впливу

Моніторинг російської пропагандистської діяльності виявляє складні механізми дезінформації та адаптації, спрямовані на дестабілізацію суспільств та маніпулювання громадською думкою як всередині країни, так і за кордоном. Аналізи показали, що російська пропаганда виконує функцію демаскуючо-дезінформаційну, яка полягає в передачі неправдивої інформації з метою дезорієнтації суспільства та демотивації його в рамках діяльності, спрямованої на

зовнішніх реципієнтів. У цій діяльності використовується чорна та сіра пропаганда. Ще одним ключовим елементом є функція адаптації та мотивації, яка через психологічний вплив створює установки, що відповідають очікуванням Росії. Мова російської пропаганди характеризується двозначністю та довільністю, що дозволяє чітко представити маніпулятивний контент у категоріях добра та зла. Маніпуляція евфемізмами та гіперболами дозволяє динамічно адаптувати пропаганду, створювати контраргументи, що нейтралізують «несприятливий» вплив фактів та підкріплювати оманливі наративи кремлівського апарату впливу.

Функції російського переконання:

- **Демаскаційно-дезінформаційна:** Полягає у підриві довіри до джерел інформації, незалежних від Кремля, одночасно поширюючи неправдиву інформацію з метою посіяти плутанину та надихнути на дії, що суперечать фактам.
- **Адаптивно-мотиваційна:** Мета — зміцнити переконання серед реципієнтів у правильності дій Росії та заперечити будь-які зовнішні дії, небажані з точки зору Москви.
- **Інформаційно-формувальна:** Це основна функція дезінформації, яка полягає у досягненні реципієнтів за допомогою відповідно сформульованих повідомлень, щоб вплинути на їхнє ставлення та поведінку.

Механізми переконання, що використовуються Росією в інформаційній війні проти України та її союзників, є складними. Еволюція механізмів переконання Росії в контексті конфлікту з Україною відображає динамічну адаптацію до змін військових та політичних реалій та реакції міжнародної спільноти. З початку агресії у 2014 році, і особливо після повномасштабного вторгнення у лютому 2022 року, механізми переконання пройшли різні фази, кожна з яких відповідає поточним стратегічним та психологічним потребам Кремля та його союзників.

З моменту анексії Криму у 2014 році Росія почала активізувати свої інформаційні операції в рамках ширшої стратегії дестабілізації України та впливу на міжнародну

громадську думку. Протягом цього періоду головною метою пропагандистських наративів було виправдання військових дій у відповідь на нібито загрози з боку України та її західних союзників.

Захист російського населення та російської меншини в Україні: Переконавання, що дії Росії спрямовані на захист російськомовного населення на сході України від переслідувань з боку українського уряду.

Демонізація України як фашистської та нацистської держави: Демонізація України шляхом представлення її як фашистського та неонацистського режиму з метою делегітимізації її дій на міжнародній арені та вписування цього переконання у стереотип, який кремлівська пропаганда раніше будувала як елемент інформаційної підготовки до збройної агресії.

Дезінформація про «оборонну війну»: Наратив, що представляє Україну та НАТО як пряму загрозу безпеці Росії, що мало б «виправдати» військові приготування та військову присутність на кордонах України.

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 року стало поворотним моментом, який змусив Кремль швидко адаптуватися та розробити наступні пропагандистські наративи, спрямовані на легітимізацію війни та утримання громадської підтримки як усередині Росії, так і на міжнародній арені.

Еволюція російського пропагандистського наративу:

Етап до вторгнення: 2014 рік ознаменував початок нового етапу в російсько-українських відносинах, коли Росія незаконно анексувала Крим і почала підтримувати сепаратистів на сході України. У цей період переконання зосереджувалося на виправданні цих дій як відповіді на нібито загрози російськомовному населенню в Україні та на створенні іміджу України як держави, що перебуває під впливом фашизму та неонацизму. Росія прагнула представити

себе захисником цих меншин, що мало на меті легітимізувати її військові дії як на внутрішньому, так і на міжнародному рівні.

Захист російського народу та російської меншини в Україні: Твердження, що дії Росії були спрямовані на захист російськомовного населення на сході України від переслідувань з боку українського уряду.

Проголошення України фашизмом та неонацизмом: Демонізація українського уряду шляхом зображення його як фашистського та неонацистського режиму, щоб делегітимізувати його дії на міжнародній арені. Переконання включало тунелювання меседжу шляхом нерозбірливого використання терміна «фашистська хунта» в офіційних заявах та державних ЗМІ.

Загроза НАТО/Заходу: Переконання, що зображує НАТО як пряму загрозу безпеці Росії, мало на меті «виправдати» військові приготування та військову присутність на кордонах. Російські ЗМІ наголошують на розширенні НАТО на схід як агресивній дії, спрямованій на оточення Росії.

Демілітаризація та денацифікація України: Представлення цілей вторгнення як нібито необхідності демілітаризації України та усунення нібито неонацистського впливу в українському уряді.

Росія як захисник регіональної безпеки: Представлення Росії як головного захисника стабільності та безпеки в регіоні, на відміну від України, яка була представлена як агресивна. Переконання базувалося на створенні образів, що показують Росію як країну, що захищає етнічні та мовні меншини від «українського націоналізму». Переконання включало заохочення громадян підтримувати військові зусилля за допомогою патріотичних гасел та закликів до обов'язку оборони. Наприклад, медіа-кампанії, що закликають до підтримки російських збройних сил та захисту батьківщини «від агресії». Використаний метод переконання був і є спрямований на створення хибного образу України як агресора, формування

переконавання, що Україна, підтримувана Заходом, є головним агресором у конфлікті, що мало на меті дезінформацію щодо справжніх причин війни.

Демонізація українських збройних сил: Українські збройні сили представлені як неефективні, нездатні захистити країну, що спрямоване на зниження морального духу населення та спонукання його відмовитися від подальшого опору. Приклад: публікація неправдивих повідомлень про поразки та хаос в українському командуванні, спрямована на те, щоб перешкодити підтримці війни.

Внутрішня мобілізація: Пропаганда зосереджена на формуванні почуття єдності та спільної мети перед обличчям зовнішніх загроз, з метою посилення внутрішньої підтримки уряду та воєнних зусиль. Приклад: патріотичні кампанії, що пропагують ідею захисту батьківщини та заохочують громадян підтримувати воєнні зусилля, купуючи російські товари та послуги.

Метод паралічу: Ядерний шантаж – це лише один із елементів ширшої інформаційної стратегії Російської Федерації, яка роками базується на управлінні страхом та дезінформації. Росія регулярно використовує психологічні методи для створення страху та невизначеності серед своєї аудиторії, а пропагандистські операції є ключовим інструментом в арсеналі Кремля. Їхня мета – змусити західні суспільства сумніватися в мудрості власної політики безпеки та продовження підтримки України. З моменту перетину російськими танками кордону з Україною в лютому 2022 року Росія використовує ядерні загрози як інструмент стримування Заходу від участі в оборонних зусиллях України. Через три дні після початку вторгнення Путін привів ядерні сили Росії у стан підвищеної готовності, надіславши чіткий сигнал, який мав на меті «надійно підтвердити» його пропаганду ядерного шантажу. Відтоді російські чиновники неодноразово погрожували застосувати ядерну зброю, сподіваючись залякати міжнародну спільноту та скоротити військову підтримку України. Психологічна війна, заснована на страху, має широке застосування в стратегії Кремля. Росія використовує її як для маніпулювання громадською думкою на Заході, так і для мобілізації та дисциплінування російського суспільства. Психологічні інструменти здавна використовуються у військових

операціях — як на стратегічному, так і на тактичному рівнях — для зламання волі противника до боротьби. Сьогодні Росія використовує страх, щоб підірвати моральний дух та здатність Заходу приймати рішення. Російський метод інформаційної війни, відомий як «метод паралічу», характеризується багатогранним підходом. Росія не обмежується інформаційною діяльністю — вона одночасно демонструє свою військову міць, адаптує військові операції для досягнення певних психологічних ефектів, проводить пропаганду, створює видимість та здійснює диверсійні дії, спрямовані на залякування ворога. Кожна з цих дій спрямована на досягнення конкретних ефектів у психологічній сфері, таких як ослаблення волі до дії, зниження морального духу, викликання почуття безпорадності та страху.

Синдром обложеної фортеці: основа російської інформаційної стратегії

Синдром обложеної фортеці став ключовим елементом соціального управління в Росії з часів більшовиків. Цей соціотехнічний активний захід, розроблений та адаптований у кожній сфері життя за радянських часів, продовжує бути основою комунікації між державою та її громадянами. Наразі він використовується Кремлем для контролю мультикультурного етнічного та релігійного суспільства Росії, відповідно до інтересів Кремля, а не обов'язково самих громадян. Це інструмент контролю соціальної поведінки, де створення атмосфери страху є, перш за все, завданням політичної влади Росії, а її реалізація - відповідальністю медіа та пропагандистського апарату.

Створення ворога: Синдром російської обложеної фортеці має на меті створити образ внутрішнього та зовнішнього ворога через постійний пошук ворогів та чорно-білий поділ світу на своїх та чужих, сили добра та зла. Кремль завжди ставить себе на бік добра, демонізуючи своїх опонентів. Такий підхід має на меті втратити інстинкт самозбереження особистості та підпорядкувати її волі держави, з готовністю йти на найвищі жертви.

Вплив Російської православної церкви та «геополітиків-містиків»

Ще одним важливим фактором у цій російській інформаційній стратегії є Російська православна церква та геополітики-містики, такі як Александер Дугін та його євразійський рух. Кремль використовує їх для створення ілюзій щодо особливого покликання Росії та її мегаломанії серед інших держав і народів. Крім того, героїзація власної історії, включаючи міф про Велику Вітчизняну війну та боротьбу з фашизмом, а також сакралізація географії, посилюють сучасне обличчя синдрому російської облоги.

Наразі Російська Федерація посилює переконання в інформаційному просторі, використовуючи синдром обложеної фортеці, щоб:

- **Релятивізувати військові поразки** - Трансформувати власні невдачі у військовій сфері таким чином, щоб мінімізувати їх значення.
- **Консолідувати та мобілізувати суспільство** - Мобілізувати громадян перед обличчям триваючої військової мобілізації.
- **Виправдати анексію українських територій** - Легітимізувати та незаконно анексувати наступні території України.
- **Оголосити саботаж Заходу** – представити західні країни, включаючи Польщу, як джерело саботажу та відволікання уваги агресивного фактора – примусити Росію «діяти проти її волі».

Російський пропагандистський апарат останнім часом поширює низку хибних тез, спрямованих на посилення негативного іміджу Польщі та її дій на міжнародній арені:

- Росія воює не з Україною, а із Заходом та НАТО.
- Територіальна цілісність Росії під загрозою.
- Росія повинна захищати «звільнені території».
- Польські найманці є значною силою, яка воює на боці України.
- Війська НАТО беруть участь в оборонній операції в Україні.
- Не Україна, а НАТО веде війну.

- НАТО проводить військову операцію проти Росії в Україні.

Цілі цих дій складні. З одного боку, метою є консолідація суспільства перед обличчям мобілізації та «виправдання» агресивних дій на міжнародній арені, а з іншого боку, просування іміджу Росії як жертви агресивних дій НАТО. У кремлівському наративі Росія представлена як країна, що перебуває під атакою, яка лише захищається від зовнішньої агресії. Такий підхід спрямований на «виправдання» агресивних військових дій Росії, як проти України, так і на міжнародній арені. Таким чином, Кремль намагається увічнити переконання, що його політика є правильною та необхідною для підтримки національної безпеки.

Вибрані інструменти

Контроль: Жорсткий контроль над державними ЗМІ, які стали основним джерелом пропаганди. Такі ЗМІ, як RT (Russia Today) та Sputnik, використовувалися для поширення офіційних наративів. Посилення цензури та пропаганди в державних ЗМІ, просування офіційних наративів через телебачення, радіо та інтернет.

Кібероперації: Атаки на українські ЗМІ та інформаційні системи з метою порушення незалежної інформації. Російські хакери проводили дезінформаційні кампанії, створюючи фальшиві веб-сайти та мережі розповсюдження (включаючи автоматизовані) для дезінформаційного контенту.

Використання соціальних мереж: Масове створення фейкових акаунтів та поширення дезінформації для маніпулювання громадською думкою. Такі платформи, як Facebook, Twitter та ВКонтакте, активно використовуються для поширення пропаганди. Широке використання відео та фотографії, спрямованих на демонізацію ворога та зображення Росії як захисника.

- **Операція «Російська Сіть»** - Масштабна дезінформаційна кампанія, спрямована на представлення України як агресивної та нестабільної держави, що загрожує регіональній безпеці.

- **Кампанія «Путін як захисник світового порядку»** - Міжнародне просування промови та офіційних заяв президента Путіна, що представляють його як лідера, який прагне відновити історичний статус Росії як наддержави, забезпечуючи «безпеку».
- **Кампанія «Росія захищає Європу»** - Наратив, що представляє Росію як природного захисника Європи від агресії з боку НАТО та Заходу, спрямований на мобілізацію міжнародної підтримки.
- **Операція «Польща як загроза»** - Кампанія, спрямована на представлення Польщі як агресивної держави, яка співпрацює з Україною з метою дестабілізації регіону або анексії західної України. Використання неправдивої інформації про польських найманців та ймовірні польські мілітаристські плани.

Широке використання таких платформ, як Telegram, де можна контролювати потік інформації та створювати спеціальні пропагандистські канали. Приклад: Створення спеціалізованих груп у Telegram, які регулярно публікують пропагандистський контент, що демонізує Україну та підтримує російську війну.

Фальсифікація доказів: Створення та розповсюдження фальшивих документів та відео для підтримки неправдивих наративів, таких як ймовірна участь польських найманців у збройних конфліктах. Приклад: Публікація фейкових військових звітів та фотографій з передової, що демонструють ймовірні дії польських найманців.

Використання технології Deepfake: Впровадження передових технологій для створення реалістичних, але фальшивих візуальних образів з метою введення аудиторії в оману.

Коаліції з білоруським апаратом впливу: Співпраця з білоруськими органами пропаганди для збільшення охоплення та достовірності пропагандистських

наративів на міжнародній арені, організація спільних прес-конференцій та інформаційних заходів за участю білоруських ЗМІ та офіційних представників. Співпраця у використанні провокацій, активних заходів та викритті пропагандистських переконань на міжнародній арені. Співпраця з білоруськими «ЗМІ» та організаціями для збільшення охоплення пропаганди. Білоруські ЗМІ часто підтримують російські наративи та надають додаткові джерела дезінформації.

Інфлюенсери та «журналісти». Росія наймає, підкупує або використовує спеціальні служби для контролю впливових людей, які, симулюючи «незалежність», поширюють наративи, що відповідають лінії Кремля. Це часто журналісти, блогери та медійні діячі, які співпрацюють з російськими пропагандистськими ЗМІ, наприклад, блогери та влогери на таких платформах, як YouTube, які регулярно публікують контент, що підтримує російські наративи.

Операції з розлучення – розрив союзів на прикладі Польщі: Історичні образи та негативні аспекти спільного минулого обох народів є ключовим елементом інформаційної стратегії Росії. Основні цілі російського переконання включають підірив довіри до польських намірів та дискредитацію дій Польщі на міжнародній арені.

Героїзація «історії»: Героїзація історії передбачає прославлення минулих подій та національних діячів, що має на меті посилити почуття національної гордості та легітимізувати поточні політичні дії. У Росії часто посиляються на міф про Велику Вітчизняну війну та боротьбу з фашизмом, щоб «виправдати» та спотворити сприйняття військової агресії Росії.

Сакралізація географії Сакралізація географії – це процес надання території сакрального значення, який може включати підкреслення історичних та культурних зв'язків із певною територією. У російській пропаганді сакралізація географії використовується для виправдання анексії територій та побудови наративу про природне право Росії на контроль над певними регіонами.

Дискредитація опору: Ключовим елементом російської дезінформаційної діяльності є представлення повідомлень, які представляють протистояння з Росією як слабе та нездатне до ефективної протидії. Наративи про «виведення українських сил з рівноваги» мають на меті посилити образ Росії як домінуючої сили, одночасно прагнучи знизити моральний дух у лавах українських та західних реципієнтів. Це класичний дезінформаційний прийом, спрямований на створення хаосу та відчуття безпорадності з боку реципієнтів.

Викриття нібито стратегічної переваги: У пропагандистських повідомленнях Росія намагається представити свою армію як професійну, організовану та ефективну. Такі терміни, як «послідовні дії» та «холодний розум», зіставляються із зображенням нібито хаотичних та неорганізованих дій України. Такі наративи мають на меті створити імідж російського командування в очах як російських реципієнтів, так і нейтральних спостерігачів.

Маніпулювання сприйняттям «неминучості». Такі повідомлення, як «прорив фронту — це лише питання часу», мають на меті створити враження, що перемога Росії неминуча. Це метод психологічного тиску, який, створюючи ілюзію переваги, має на меті послабити рішучість опонента та створити атмосферу невизначеності та покірності.

Створення ілюзії досконалості: Опис дій російської армії як «класичної, повільної операції» має на меті створити враження, що всі дії, включаючи невдачі, є добре продуманими та професійними, незважаючи на їх фактичну неефективність. Такі наративи мають на меті приховати невдачі та зміцнити імідж Росії як країни з ефективною військовою стратегією.

Переконання, спрямоване на сприйняття Польщі в Україні:

Російські пропагандистські ресурси намагаються представити польську допомогу Україні як дію з прихованими мотивами, натякаючи, що під виглядом гуманітаризму

Польща прагне відбудувати свою втрачену імперію та реалізувати свої великодержавні амбіції. У рамках цієї діяльності поширюються такі хибні наративи:

- **Дезінформація про торгівлю органами:** Поширення неправдивої інформації про нібито торгівлю органами польськими лікарями з українськими біженцями.
- **Загрози щодо планів Польщі щодо України:** Просування тези про те, що Польща прагне відродити колишню Річ Посполиту за участю зовнішніх держав, таких як НАТО та США, що нібито має призвести до реалізації мрій про втрачену імперію.
- **Поляки як загроза для України:** Твердження, що поляки становлять загрозу безпеці, існуванню, національній та релігійній ідентичності українців.
- **Територіальні претензії та анексія Західної України:** Просування неправдивої інформації про польські територіальні претензії та нібито «повзучу анексію» частини України Польщею.
- **Польські амбіції, що підтримуються США:** Переконавання, що незалежно від розвитку ситуації, Польща, за підтримки США, реалізує свої амбіції щодо окупації Західної України.

Через поширення неправдивої інформації та маніпулюючи громадською думкою. Ключовою метою цих інформаційних операцій є підтвердження російських дезінформаційних заяв про нібито польські плани проведення референдуму та анексії Західної України. Російські пропагандистські ЗМІ використовують різноманітні методи для підкріплення своїх наративів, зокрема:

- **Постановочні та зрежисовані інтерв'ю:** Представлення інтерв'ю з українцями, які нібито підтверджують ймовірні військові злочини та інші злочини, скоєні «польськими найманцями» в Україні. Мета полягає в тому, щоб створити враження, що польські солдати несуть відповідальність за дії проти власних громадян.
- **Дезінформація про злочини, скоєні російськими солдатами:** Поширення інформації, яка свідчить про те, що справжні військові злочини, скоєні

російськими солдатами, насправді скоєні поляками або українцями (рідко інших національностей). Цей наратив має на меті відвернути увагу від справжніх злочинців.

Метанаратив Кремля щодо Польщі включає такі тези:

- **Польща як агресивна та наступальна країна:** Представлення Польщі як країни з експансіоністськими намірами, яка діє агресивно щодо своїх сусідів.
- **Приховані цілі великої держави під виглядом гуманітарної допомоги:** Твердження, що Польща, маскуючи свої дії під гуманітарну допомогу, насправді переслідує власні великодержавні амбіції.
- **Підтримка тероризму:** Звинувачення Польщі у підтримці терористичної діяльності в регіоні.
- **Польща як дестабілізуюча злочинна держава:** Представлення Польщі як джерела нестабільності в регіоні через ймовірну злочинну діяльність.
- **Польща як загроза для Росії:** Представлення Польщі як прямої загрози безпеці Росії.
- **Поляки як нелюдські злочинці:** Дегуманізація поляків шляхом представлення їх як безжальних та нелюдських виконавців злочинів.

Польща є однією з найважливіших цілей російської пропаганди: російська пропаганда посиляється на історичні події, такі як розділи Республіки Польща, та поширює наративи про «польський імперіалізм» та бажання експансії на Білорусь та Україну. Повторюються теми про «польське прикордоння» як природну зону геополітичного інтересу для Польщі. Мета цих наративів — викликати страх перед Польщею як країною, яка прагне відтворити історичні кордони, та створити образ Республіки Польща як агресивної країни, що дестабілізує мир у регіоні. Кремлівська пропаганда представляє Польщу як загрозу безпеці Росії, ґрунтуючись на маніпулятивній інформації про польську оборонну політику. Оборонні дії Польщі представлені як елемент «мілітаризації», що натякає на те, що Польща провокує Росію на війну, що спрямоване на спотворення міжнародного іміджу Польщі як оборонної країни.

Демонізація Польщі: Пропаганда звинувачує Польщу у провокуванні конфліктів та «підбурюванні» напруженості на білоруському кордоні. Мета полягає в тому, щоб представити Польщу як агресора відповідно до пропагандистської лінії Росії та Білорусі, яка спрямована на послаблення Польщі на міжнародній арені та надання достовірності дезінформації про загрози безпеці Білорусі з боку Польщі. Російські пропагандисти поєднують дезінформацію про загрозу з боку Польщі з фальсифікацією образу механізму вимушеної міграції, який використовуються російськими та білоруськими службами проти Польщі. Дезінформаційна кампанія стосується міграційного тиску, спрямованого проти Польщі, Литви та Латвії, представляючи Польщу як сторону, що нарощує напруженість.

Звинувачення у дестабілізації Білорусі Польща та Литва представлені як країни, що підтримують терористів, та дії, що дестабілізують Білорусь. Пропаганда стосується білоруської опозиції, делегітимізуючи її дії проти режиму Александра Лукашенка. Це спроба представити Польщу як «пішака» в руках Заходу, який втручається у внутрішні справи Білорусі. З початку протестів опозиції в Білорусі після фальсифікованих президентських виборів Білорусь та Росія проводять скоординовані пропагандистські кампанії, спрямовані на те, щоб зобразити білоруську опозицію як терористів, натхнених з-за кордону, або інструмент гібридної війни, особливо з боку Польщі та Литви. Пропаганда зображує Польщу як країну, яка нарощує свій військовий потенціал, щоб домінувати у Східній Європі. Цей наратив є частиною широкої російської пропагандистської кампанії про «мілітаризацію» Польщі та країн НАТО, спрямованої на те, щоб зобразити Польщу як військову загрозу для України.

Розділяй і володарюй:

Окрім операцій, що дискредитують Польщу в очах України, російські операції впливу спрямовані на окремі соціальні групи в Польщі, яким презентують негативний образ України за допомогою вибіркового, часто сфабрикованого переконання.

Російські пропагандистські засоби поширюють низку неправдивих наративів, спрямованих на те, щоб зобразити українців як загрозу для Польщі. Найважливіші з них включають:

- **Присутність українських прапорів на державних будівлях** – представлені як символ окупації Польщі українцями.
- **Надання номерів PESEL біженцям** – інтерпретується як спроба створити українські політичні партії та отримати доступ до польських цифрових послуг і пільг.
- **Використання української мови в громадських місцях** – сприймається як дія, спрямована на асиміляцію поляків та встановлення контролю над Польщею.
- **Українці як загроза** – твердження, що українці загрожують безпеці, існуванню, національній та релігійній ідентичності поляків.
- **Територіальні претензії України** – неправдива інформація про нібито плани анексії частини Польщі Україною.
- **Невдячні та вимогливі біженці** – звинувачення в тому, що українці нищать польські квартири, крадуть чоловіків у поляків, захоплюють ринок праці та соціальну допомогу.
- **Захоплення ринку праці українцями** – стверджує, що українці без зусиль займають польські робочі місця завдяки субсидіям.
- **Маніпуляції в бізнесі** – натяки, що українські написи на продуктах є інструментом захоплення Польщі.

Російські пропагандистські операції також залучають польські організації та громадян, які просувають контент, що відповідає кремлівським наративам, та вживають заходів, спрямованих на поширення дезінформації. Така співпраця дозволяє ефективніше охопити широку аудиторію та підвищити достовірність неправдивої інформації. Головна мета цих дій – збайдужіти поляків до долі українців, створюючи імідж їх як ворожих та вимогливих. Російські наративи спрямовані на формування відчуття соціальної, економічної, екзистенційної, кримінальної та ідентичної загрози. Пропаганда має на меті створити враження, що поляки

втрачають контроль над власним домом, стаючи громадянами другого сорту. Це, у свою чергу, має призвести до посилення соціальних заворушень та постійного порушення польсько-українських відносин, що в довгостроковій перспективі, як очікується, дестабілізує ситуацію в Польщі.

Міждисциплінарний та багатодоменний підхід: Ефективна пропаганда поєднує військові, політичні, економічні та соціальні елементи, що дозволяє здійснювати комплексний вплив на різні аспекти соціального та політичного життя. Приклад: Поєднання наративу про загрозу НАТО з економічними наслідками санкцій та соціальними проблемами щодо біженців.

Безперервність дій: Незважаючи на зміни в наративах, ключові теми, такі як демонізація України, загроза НАТО та роль Росії як захисника, залишаються центральними, що дозволяє підтримувати цілісний образ конфлікту. Приклад: Постійні посилення на нібито загрози НАТО, незалежно від поточних подій на фронті чи подій у міжнародному середовищі.

Психологічні механізми впливу пропаганди

Розпалювання Страху та Невизначеності

Російські пропагандистські наративи часто апелюють до емоцій страху та невизначеності, що має на меті послабити соціальний опір та підвищити сприйнятливості до маніпуляцій.

Створення образу постійної загрози: Представлення конфлікту як ситуації, в якій Росії постійно загрожують зовнішні агресори, з метою виправдання військових дій та мобілізації громадян на їх підтримку. Приклад: Тривала пропагандистська операція, що оголошує тривогу щодо нібито планів НАТО вторгнутися в Росію.

Емоційна маніпуляція: Використання образів та наративів, що викликають сильні емоції, такі як страх, гнів чи тривога, що підвищує ефективність пропагандистського

меседжу. Пропагандистські фільми, що показують драматичні сценарії загроз російським сім'ям у разі втрати контролю над територіями.

Формування меседжу боротьби між добром і злом: Російська пропаганда часто представляє світ у чорно-білих категоріях, де Росія завжди на боці добра, а її опоненти – зло. Українська влада та її союзники представлені як безжальні, агресивні та ненадійні, щоб делегітимізувати їхні дії. Приклад: наративи про «неонацистські режими» в Україні, які мають на меті спровокувати ворожість та недовіру до українського уряду. Побудова образу боротьби між «добром» і «злом» (Заходом) є постійним елементом політики інформаційної агресії Росії. Використання перевернутої логіки понять полегшує кремлівським пропагандистам приховування, з одного боку, та легітимізацію імперської політики агресії тезами про нібито «оборону, боротьбу між добром і злом» з іншого. Апарат впливу, контрольований російськими спецслужбами, просуває матеріали, спрямовані на формування (хибного) образу Кремля та Путіна як «захисників Росії» від зла, від Сатани. Кремль використовує цю пропагандистську нитку, серед іншого, для сакралізації війни та отримання підтримки росіян для агресивних дій і поглиблення ворожості до НАТО, включаючи Польщу. Російська пропаганда послідовно представляє оборонну політику НАТО, або підтримку оборонних зусиль України, у хибному світлі нібито наступальних дій, які є частиною запланованого «вторгнення НАТО» до Росії.

Побудова образу Росії як рятівника: Представлення Росії як останнього бастіону стабільності та порядку в регіоні з метою зміцнення почуття національної єдності та підтримки агресивної політики Кремля. Приклад: Дезінформаційні кампанії, що зображують Росію як країну, яка рятує світ від хаосу та агресії, «спричиненої Заходом».

Психологічні операції, спрямовані на моральний дух:

Маніпуляції та залякування: російські психологічні операції, спрямовані у готовність українських солдатів до протистояння російській агресії, охоплюють широкий

спектр діяльності. Відео бойових операцій, часто зняті за допомогою нагрудних камер, що демонструють нібито обезвладнення українських солдатів, використовуються для залякування та закликів до капітуляції. Пропагандистські заклики до неопору, погрози смертю та хизування бойовими успіхами російських військ спрямовані на деморалізацію та зниження волі до боротьби.

Елементи цієї операції також спрямовані на польськомовну аудиторію через веб-сайти, що беруть участь у російських дезінформаційних операціях у Польщі. Такі дії спрямовані, серед іншого, на підрив довіри до оборонної операції України, викликання занепокоєння серед союзників України та підрив громадської підтримки військових пожертвувань.

Здоров'я солдатів: Інструмент для емоційної маніпуляції

Цей тип наративу має на меті викликати співчуття та негативні емоції до українського командування. Представлення українських солдатів як жертв безвідповідальних рішень командирів є спробою підірвати довіру до військових, їх намірів та здатності ефективно захищати країну. Слід наголосити, що такі розповіді часто інсценуються російською військовою розвідкою та поширюються Міністерством оборони Росії, що ще більше підкреслює їх пропагандистський характер.

Недоліки мобілізації: Розповідь про відчай

Заяви про недоліки мобілізації та відправку хворих солдатів на фронт свідчать про відчай та безвідповідальність українського командування. Пропагандистські повідомлення такого типу мають на меті зобразити Збройні Сили України як неорганізовані та нездатні ефективно керувати своїми людськими ресурсами. Цей тип дезінформації, що виробляється та поширюється Міністерством оборони Росії, має на меті підірвати моральний дух солдатів та відбити бажання громадської думки підтримувати воєнні зусилля.

Втрати та погане планування: Підрив компетентності

Інформація про великі втрати особового складу та техніки, а також погане планування воєнних операцій. Така інформація має на меті підкреслити нібито некомпетентність, що може призвести до ослаблення довіри солдатів до свого начальства та зниження їхньої рішучості воювати. Дезінформація такого типу, ретельно підготовлена російською військовою розвідкою, також використовується для посилення повідомлення про ефективність військових операцій Росії.

Рішення про капітуляцію: Спроба деморалізації

Наратив про капітуляцію заради порятунку життя є особливо сильним елементом пропаганди. Він має на меті відбити бажання у інших солдатів продовжувати боротьбу, натякаючи, що капітуляція є єдиним раціональним вибором у безнадійній ситуації. Такі повідомлення, інсценовані та рекламовані Міністерством оборони Росії, можуть призвести до деморалізації та підірвати рішучість українських солдатів.

Методи пропаганди та їхній вплив

1. Звернення до емоцій: Опис проблем зі здоров'ям та складного становища солдатів викликає співчуття та негативні емоції до командування.
2. Маніпуляція. Викриття негативної інформації про стан здоров'я, втрати та погане планування військових операцій вселяє невизначеність та страх.
3. Підрив влади: Критика української оборонної операції послаблює її авторитет та довіру.
4. Спроба деморалізувати: Наратив про капітуляцію має на меті відбити бажання солдатів брати участь у бойових діях та підірвати їхній моральний дух.

Тактика тиску та заклики до капітуляції: Тактика тиску та заклики до капітуляції, що реалізуються в рамках психологічної операції, можуть включати низку методів,

зокрема пропаганду, дезінформацію та маніпулювання громадською думкою. Мета полягає у створенні враження неминучості поразки, що має призвести до зниження морального духу та збільшення ймовірності капітуляції. Мета росіян – знизити волю до боротьби у адресатів цієї операції, знизити бойову ефективність та збільшити ймовірність капітуляції або відступу. Зниження сили волі стосується зниження рішучості, мотивації або готовності окремих осіб чи груп брати участь у бойових діях або продовжувати боротьбу. На це можуть впливати різні фактори, включаючи розумове, емоційне та фізичне виснаження. Мета росіян — послабити силу волі України, знизити її боєздатність та збільшити ймовірність капітуляції або відступу.

Психологічна тактика демотивації Заходу: Російський пропагандистський апарат посилює зусилля, щоб відмовити західні суспільства від підтримки України військовими поставками. Використовуючи різноманітні психологічні тактики, Кремль намагається зобразити військові жертви як марнування ресурсів, провокацію подальшої ескалації конфлікту та пряму загрозу безпеці Заходу. Мета російської пропаганди — послабити громадську підтримку України в західних країнах. Використовуючи дезінформацію та маніпуляції, Кремль намагається вплинути на громадську думку, щоб тиснути на свої уряди з метою скорочення допомоги Києву.

Російська пропаганда інтенсивно працює над тим, щоб знеохотити західні суспільства від підтримки України, представляючи військові жертви як марнування, провокацію війни та джерело власних економічних проблем. Створюючи хибний образ непотрібності переданої техніки та звинувачуючи Захід у стражданнях українців, Кремль прагне послабити міжнародну підтримку Києва.

Створення ілюзії непотрібності західної зброї: Російські пропагандисти регулярно публікують зображення та відео, на яких показано знищену військову техніку, поставлену Україні західними країнами. Метою цих дій є створення враження, що військова допомога неефективна на полі бою. Такий контент має на меті відбити бажання у західних суспільств надалі підтримувати Україну, натякаючи,

що передача зброї – це марна трата грошей та додатковий ризик для власної безпеки – як військової, так і економічної.

Міф про непереможну російську армію: У рамках своєї пропагандистської кампанії Кремль постійно просуває образ російської армії як непереможної сили, здатної перемогти будь-якого супротивника. Повідомлення про нові, «незнищенні» системи зброї мають на меті переконати аудиторію у перевазі російських військових технологій над західними аналогами. Пропагандистські матеріали підкреслюють нібито перевагу Росії, представляючи західні військові жертви як слабкі та приречені на знищення.

Страх банкрутства західних економік: Російська пропаганда також наголошує на вартості військової підтримки України, стверджуючи, що вона призводить до фінансового краху західних країн. Ці наративи мають на меті розпалити опозицію до політики урядів, які підтримують Київ, вказуючи на нібито скорочення соціальних послуг, зростання дефіциту бюджету та збільшення державного боргу як наслідки фінансування поставок зброї.

Звинувачення Заходу у стражданнях України: Кремлівські пропагандисти намагаються перекласти відповідальність за тривалий конфлікт та пов'язані з ним страждання українців на західні країни. За допомогою маніпулятивного використання зображень руйнувань та жертв серед цивільного населення вони натякають, що військові жертви провокують та ескалюють війну. Такі маневри мають на меті спровокувати дискусію про нібито відповідальність Заходу за смерті та руйнування в Україні.

Методи маніпуляцій, що використовуються Кремлем

Створення враження поразки України: Підкреслюючи втрати України та знищення західної військової техніки, російська пропаганда прагне знизити моральний дух західного та українського суспільств, підриваючи довіру до ефективності військових жертвувань.

Маніпуляції зображеннями: Російські пропагандисти часто інсценують знищення української техніки, отримуючи кадри з різних перспектив однієї й тієї ж події. Ці матеріали потім неодноразово редагуються та презентуються як доказ масового знищення, вводячи глядачів в оману щодо реальної ситуації на фронті.

5. Пропаганда, маніпуляції та дезінформаційна діяльність, спрямована на сприйняття Заходу та демократичних цінностей

Пропаганда та дезінформація, спрямовані проти Заходу, є одним з ключових елементів російської інформаційної операції проти України. Такі повідомлення спрямовані на пробудження недовіри до західних країн, підриє довіри до демократичних цінностей та виснаження підтримки України серед її союзників. У цьому контексті Росія послідовно створює бачення Заходу як такого, що зловживає своїм політичним та економічним становищем, і водночас є внутрішньо розділеним, морально деградованим та таким, що не має цілісної стратегії щодо конфлікту.

Одним з найважливіших мотивів цієї кампанії є звинувачення Заходу в ескалації війни. У різних повідомленнях російська пропаганда бачить «бенефіціарами» військових операцій Велику Британію, Францію та Сполучені Штати, які нібито зацікавлені в продовженні війни, щоб розвивати власну збройову промисловість або проводити політику експансії за рахунок України. Такі звинувачення також підкріплюють переконання, що Росія бореться не лише з українською армією, а й з усім НАТО. У свою чергу, українську владу представляють як інструмент для реалізації західних інтересів, що, на думку кремлівської пропаганди, виправдовує наступ Росії.

Водночас поширюється інформація про нібито слабкість та неминучий занепад Заходу. Європейський Союз представлений як утворення, якому загрожує енергетична та продовольча криза через санкції, запроваджені проти Росії. Зазначається, що лише російське зерно може «врятувати» Європу від привида голоду, а санкції, замість того, щоб вдарити по Москві, нібито спрямовані на дестабілізацію західної економіки. Це супроводжується повідомленнями про внутрішні суперечки та розбіжності між країнами-союзниками, підкреслюючи відсутність згоди щодо надання військової та політичної допомоги. Прикладами є неправдиві історії про нібито погрози виключення Сполучених Штатів з НАТО або вигадані повідомлення про те, що західні лідери, включаючи президента Франції, нібито припиняють підтримку Києва. Такі тези покликані створити враження хаосу та втоми від війни з боку демократичних держав.

Теми, пов'язані з нібито «моральним виродженням» Заходу, також відіграють значну роль у цьому наративі. Поширюється контент, який натякає на те, що солдати та військові інструктори НАТО скоюють злочини проти цивільного населення, що є спробою відвернути увагу від діяльності Росії в Україні. Наводяться хибні приклади зростання сексуальних злочинів, які мають на меті ще більше підкріпити переконання, що західні цінності суперечать традиційним соціальним нормам. Такі меседжі тісно пов'язані зі стереотипом про Європу як «занепалу» та без жодної реальної можливості підтримати Україну – як морально, так і політично.

На тому ж рівні поширюються меседжі про лицемірство західних еліт, які нібито піклуються лише про власні інтереси. Ці твердження намагаються відвернути увагу громадськості від головної проблеми, якою є російська агресія. Згідно з пропагандою, демократичні держави мають бути недалекоглядними – вони спочатку вирішують надати допомогу, але перед обличчям зростаючих економічних та політичних труднощів починають відступати від своїх обіцянок. Такі звинувачення дозволяють Росії одночасно розділяти союзників України та створювати враження серед європейських суспільств, що підтримка Києва сприяє затяжній кризі на континенті.

Ключовим елементом цієї стратегії є дискредитація допомоги, наданої Україні. В окремих повідомленнях порушуються питання нібито корупції української влади, продажу західної зброї на чорному ринку та відсутності фінансової прозорості у витрачанні коштів. Це має на меті створити відчуття, що жодні інвестиції в оборону України не приносять бажаних результатів – навпаки, це зміцнить незаконні структури. У свою чергу, інформація про нібито призупинення допомоги з боку Сполучених Штатів чи європейських країн, незважаючи на реальні рішення, створює враження зростаючої втоми від конфлікту та відсутності віри в його успішне вирішення для України.

Кремлівський наратив також включає історичні теми, спрямовані на закріплення переконання, що Захід є спадкоємцем нацистської ідеології. Тому європейська підтримка України іноді подається як підтримка нібито неонацистського режиму. Хоча такий погляд явно спотворює реальність та історію, він залишається потужним інструментом для викликання емоційних реакцій у одержувачів, особливо тих, хто живе в пострадянській зоні впливу та пам'ятає реалії Другої світової війни. Такі асоціації підривають моральну легітимність Заходу у підтримці Києва і дозволяють Росії зображати себе як «визвольну» державу, яка бореться проти сучасного фашизму.

З допомогою пропагандистської дезінформації твердження про саму Україну відповідає наративу, в якому владу в Києві представляють як корумповану та прагнучу авторитарного контролю над суспільством. Кремлівські ЗМІ та пов'язані з ними блогери, включаючи так звані «псевдоукраїнські» канали на платформах соціальних мереж, переконують, що президент та українські політики діють виключно у власних інтересах. Такий контент, який включає теми про збагачення родичів високопосадовців або навмисне «знищення» української нації, є спробою ще більше підірвати довіру до прозахідної влади в Києві. Водночас поширюються історії про дітей, яких нібито змушують писати пропагандистські панегірики на честь президента, або про плани використання «брудної бомби», що додатково підриває імідж України як країни, яка шукає реальної підтримки в демократичному світі.

Поеднання цих повідомлень показує складність та багатовимірність російських дезінформаційних операцій. Багато з них, досягаючи громадської думки в західних країнах, мають на меті викликати страх перед подальшою військовою та політичною підтримкою Києва, підживити внутрішні розбіжності в коаліції союзників України та спонукати суспільства переглянути свою попередню підтримку. Ця стратегія базується на повторенні сотень розрізнених аспектів, деякі з яких стосуються нібито вигод західних країн від продовження конфлікту, тоді як інші зосереджені на представленні Заходу як такого, що близький до економічного та політичного краху. Розлогі наративи про корупцію в Україні та авторитарні тенденції місцевої влади мають на меті завершити картину безнадійної ситуації, в якій лише Москва постає – з точки зору пропагандистів – «чесною» стороною.

а) Зовнішньо мотивовані

Наративи, націлені у Захід

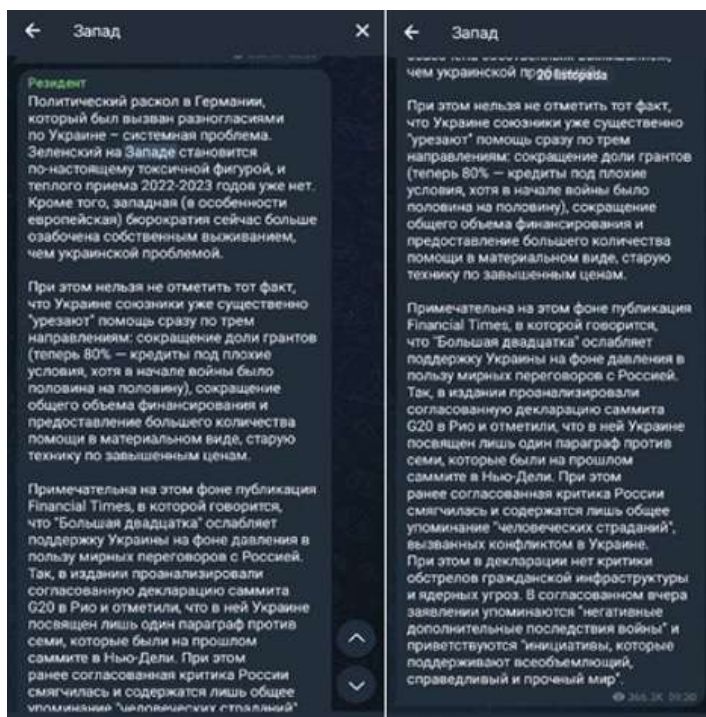
- **Європа як колыска нацизму** Порівняння адмірала НАТО Роба Бауера з Гітлером, підкреслення нібито незмінності Європи у просуванні нацизму. Цей наратив має на меті підірвати моральну легітимність НАТО та ЄС. Метанаратив: «Європа та НАТО – колыска нацизму»

Джерела:

Zergulio (Telegram, 27.11.2024)/ Мір сьогодні з Юрієм Подолянкою (Telegram, 27.11.2024)

- **Внутрішні конфлікти на Заході** «Політичний розкол у Німеччині спричинений розбіжностями щодо України. Захід послаблює свою підтримку, щоб примусити до переговорів» («Захід внутрішньо розділений», «Еліти піклуються лише про себе»).

Джерело:

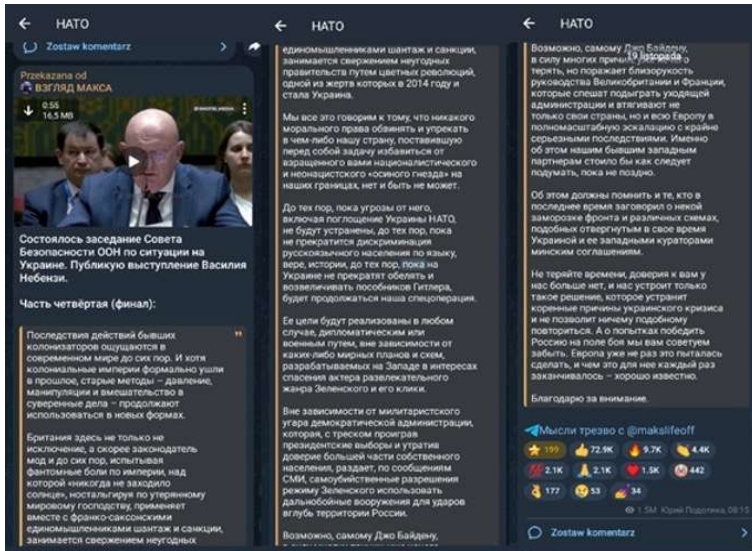
Резидент (Telegram, 19-20.11.2024)

- **Країни G20 послаблюють підтримку України – повідомляє Financial Times.** Європейські країни хотіли послати сильніший меседж, але їм не вистачило сил прорватися» (Метанаратив: «Захід внутрішньо розділений», «Еліти піклуються лише про себе», «Західні країни – ненадійні союзники»).

Джерело:
Резидент (t.me/resident_ua), 19.11.2024

- **Західні імперії як агресори «Велика Британія прагне своєї втраченої імперії. НАТО хоче поглинути Україну. Франція та Велика Британія втягують Захід у війну».** – заява Небензі, посла Росії в ООН (Метанаратив: «Західні держави – це занепалі імперії, які мріють про завоювання», «Західні держави – агресори»).

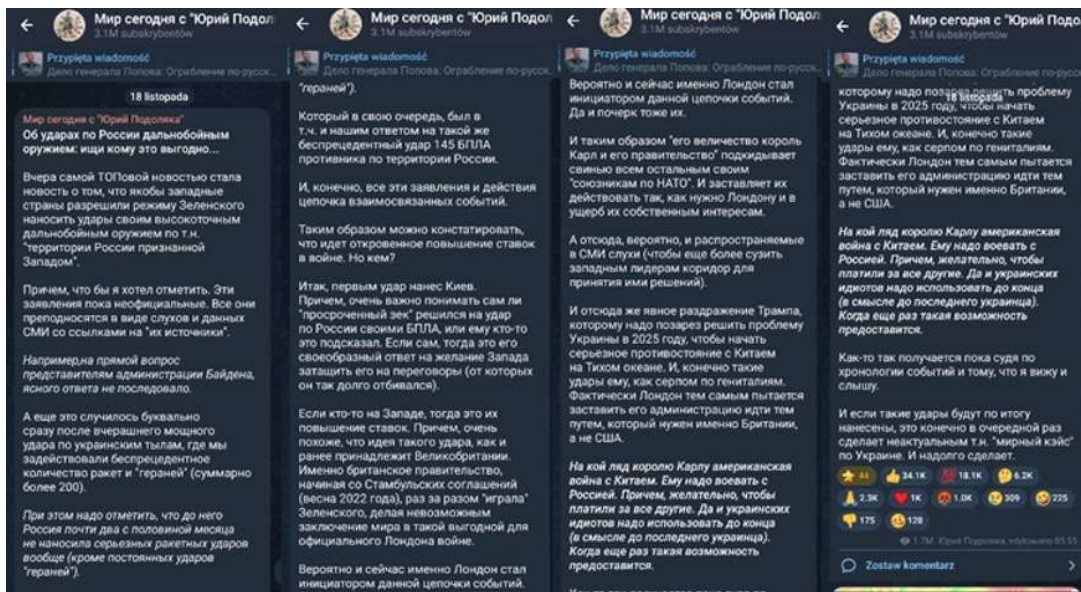
Джерела:

Погляд Макса (t.me/MaksLifeOff),

19.11.2024/ Мір сьогодні з Юрієм

Подолькою (t.me/yurasumy), 19.11.2024

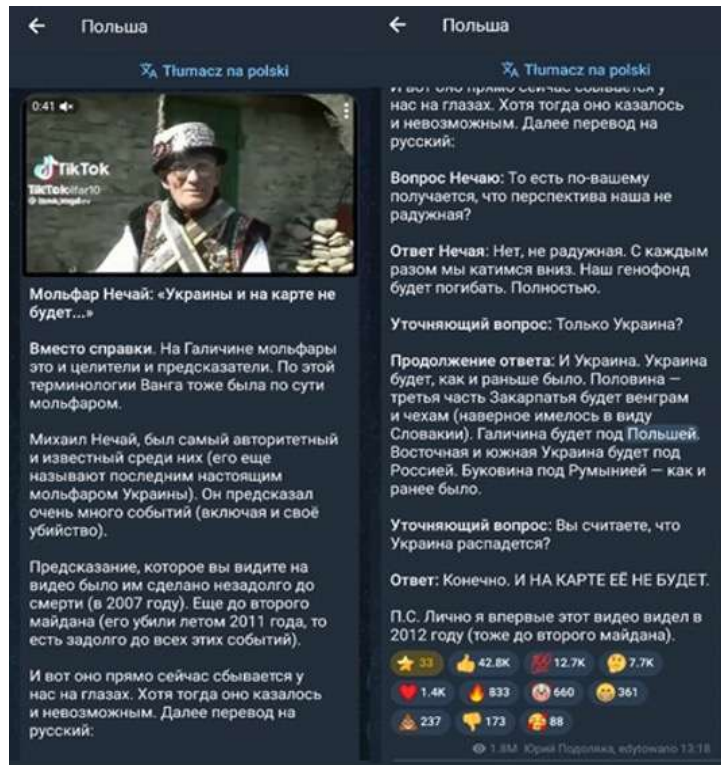
Лондон – головний провокатор конфлікту, війна України з Росією їй вигідна («Західні країни – агресори»).

Джерело:

Мір сьогодні з Юрієм Подолькою (t.me/yurasumy), 18.11.2024

- **Захід як ненадійний союзник** Західні країни, особливо Словаччина, Угорщина, Румунія, готуються анексувати частину України, що підтверджує український мольфар (Метанаратив: «Західні країни - ненадійні союзники»)

Джерело:

Мір сьогодні з Юрієм Подолякою (t.me/yurasumy), 11.11.2024

Наративи проти демократичних цінностей

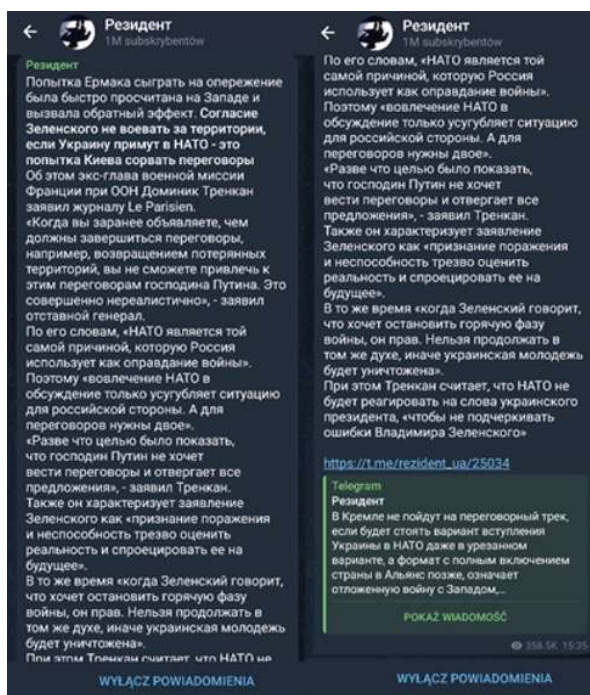
- **Корупція та авторитаризм українського уряду** «Зеленський має монополію на владу, українська еліта вважає його невдахою, Юлія Тимошенко хоче стати його «альтернативою» та їздить до Польщі, щоб представити себе» (Метанаратив: «Зеленський здійснює авторитарну владу / Україна - автократична держава», «Зеленський є безперспективним в очах Заходу»).

Джерело:

Женщина з косою (t.me/skosoi), 16.11.2024.

Зеленський саботує можливості переговорів з Росією, вимагаючи від України вступу до НАТО – навіть без територій, окупованих Росією (Метанаратив: «Зеленський грає проти України», «український уряд не дбає про громадян»)

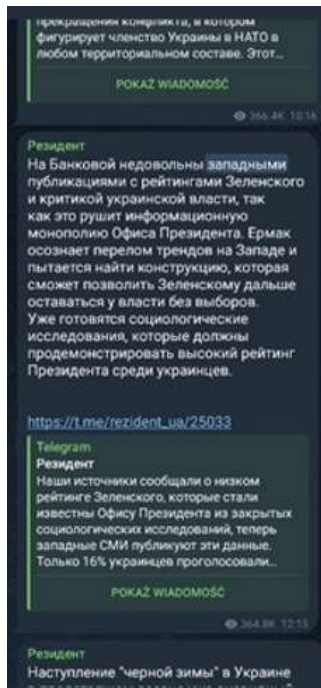

Джерело:

Резидент (t.me/rezident_ua), 01.12.2024

- **Маніпуляції виборами** «Український уряд незадоволений тим, що Захід підриває інформаційну монополію Зеленського. Ермак бачить, що Захід не підтримує Зеленського, і намагатиметься допомогти йому зберегти владу без

виборів» (Метанаратив: «Зеленський перебуває при владі незаконно», «Зеленський перебуває при авторитарній владі / Україна — автократична держава»).

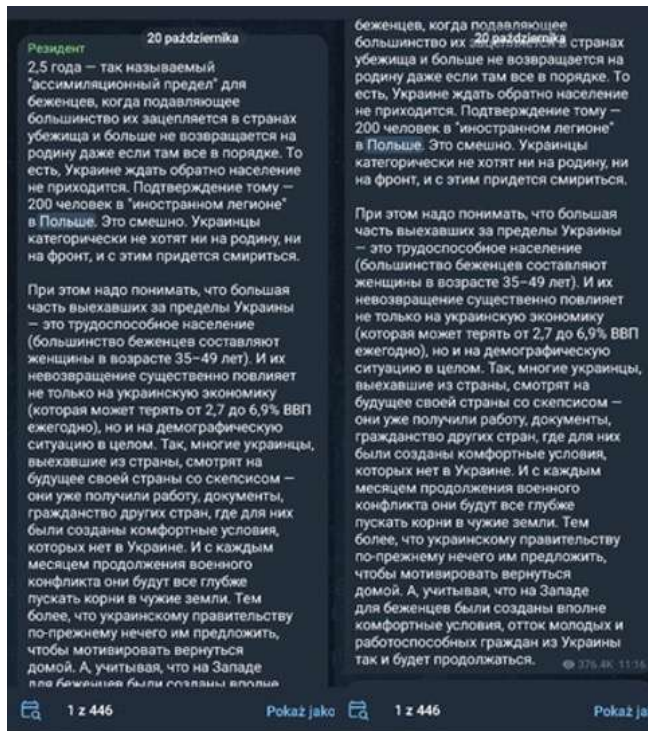

Джерело:
Резидент (t.me/rezident_ua), 30.11.2024

б) Внутрішньо мотивовані

Націлені на українське суспільство:

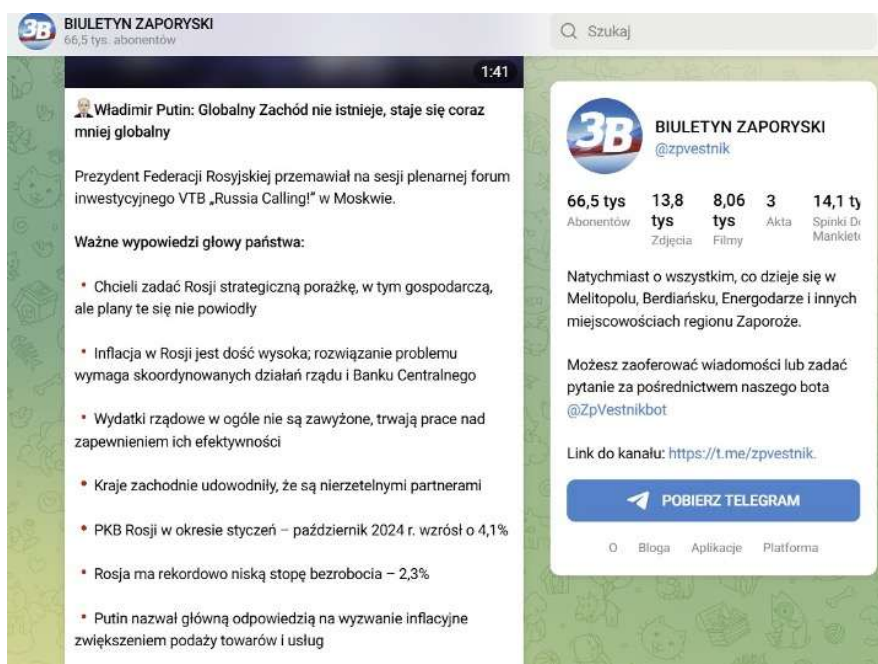
- **Підрив довіри до українського уряду** «Український уряд не має що запропонувати своїм громадянам, які виїхали на Захід. Витік мізків та відтік громадян у розквіті сил неминучі» (Метанаратив: «Український уряд не дбає про своїх громадян»).

Джерело:

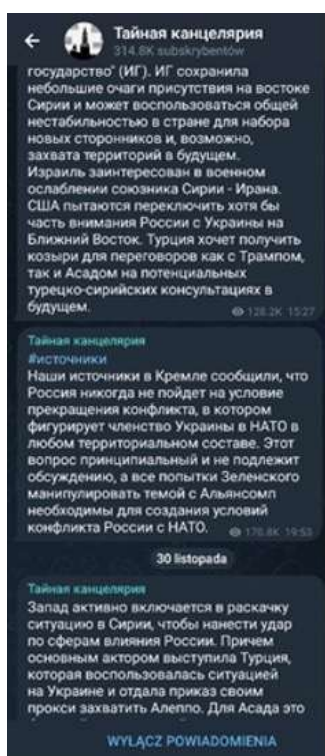
Резидент (t.me/rezident_ua), 20.10.2024

- **Культурний розпад Заходу** На форумі „Russia Calling!” Володимир Путін виступив з промовою, в якій вказав на кризу Заходу та втрату ним глобального значення. Він заявив, що санкції, запроваджені проти Росії, виявилися неефективними, що, за його словами, підтверджується економічними даними, такими як зростання ВВП на 4,1% та падіння безробіття до 2,3%. У своїй промові він назвав західні країни ненадійними партнерами та водночас наголосив на незалежності та економічній стійкості Росії, звернувши увагу на необхідність збільшення внутрішнього постачання товарів. Весь наратив був побудований таким чином, щоб підкреслити силу Росії та послаблення глобального значення Заходу.

Джерело: Запорізький вісник

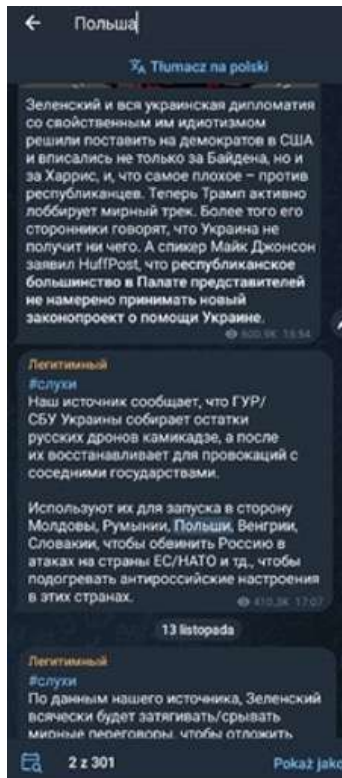
- **Провокування конфлікту між НАТО та Росією** Зеленський маніпулює темою вступу України до НАТО, щоб створити умови для конфлікту між НАТО та Росією» (Метанаратив: «Зеленський грає проти України», «Українському уряду байдуже до своїх громадян»).

Джерело:

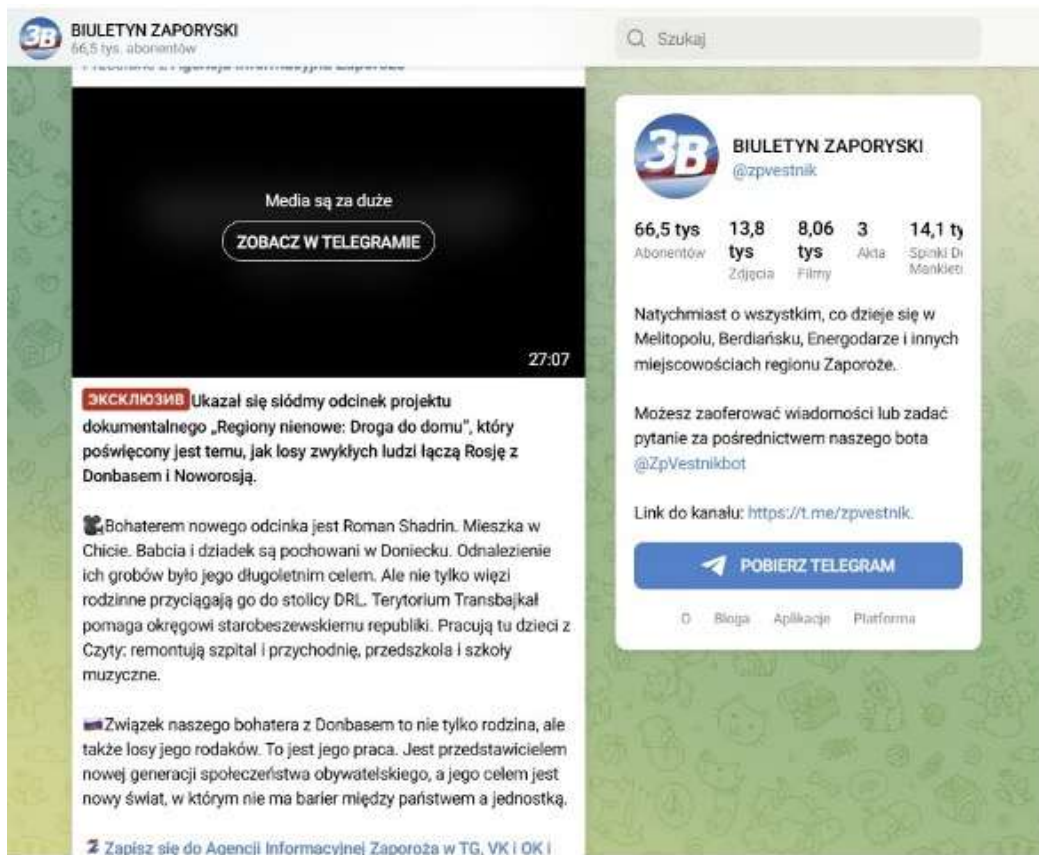
Тайная канцелярия (t.me/Тайна_канцелярия), 29.11.2024

ГУР та СБУ збирають уламки російських безпілотників, будують з них нові та запускають їх у напрямку країн ЄС та НАТО, щоб спровокувати антиросійські настрої. Метанаратив: (Український державний апарат використовує брудні трюки, Зеленський здійснює авторитарну владу / Україна – автократична держава).

Джерело:
 Legitimnyy (t.me/legitimniy), 12.11.2024

- **Україна є невід'ємною частиною Росії.** У статті, опублікованій 30 вересня 2024 року на сайті партії «Єдіная Россия», сенатор Дар'я Лантратова, заступник секретаря Генеральної ради партії, наголошує, що Донбас і Новоросія є невід'ємною частиною Росії, її історії та майбутнього. Вона зазначає, що мешканці цих регіонів після років випробувань повернулися до Росії, керовані бажанням захистити своє коріння, культуру та російську мову, яка символізує їхню вірність та нерозривну єдність. Лантратова також наголошує на значному внеску партії «Єдіная Россия» у відбудову інфраструктури та покращення якості життя в цих регіонах, і висловлює переконання, що попереду ще багато викликів, зокрема перемога над «київським режимом».

Джерело:

<https://er.ru/activity/news/darya-lantratova-donbass-i-novorossiya-neotemlemaya-chast-rossii-eyo-istorii-i-budushego>

Підсумок

Російська пропагандистська діяльність щодо Заходу, спрямована на послаблення єдності держав, що підтримують Україну, вирізняється своїм складним та багатовимірним характером. У повідомленнях домінує маніпулювання фактами, створення неправдивих новин та виривання заяв з контексту, що дозволяє Кремлю формувати наративи про «майбутній занепад Заходу» та нібито покидання України союзниками. Водночас Росія намагається створити власний імідж стійкого міжнародного гравця, здатного нав'язувати вигідні для неї рішення. Тези про вигоди, які західні країни отримають від продовження конфлікту, або повідомлення про моральну деградацію та лицемірство західних еліт сприяють посиленню недовіри до демократичних інституцій. Це супроводжується тактикою посилення контенту в соціальних мережах, включаючи масове використання трольських ферм та

акаунтів, пов'язаних з російськими службами, що дозволяє їй використовувати місцеві страхи чи соціальні розбіжності.

Антизахідні настрої також підкріплюються ініціативами, які Росія представляє як «псевдопацифістські», але насправді є фасадом для підриву військової підтримки. Висвітлюючи неправдиві або перебільшені повідомлення про нібито торгівлю зброєю з України терористичним організаціям або надзвичайний рівень корупції в українському уряді, Кремль прагне підірвати довіру до влади в Києві та їхніх союзників. Створення атмосфери загрози (наприклад, з баченням Третьої світової війни) поєднується із зображенням Заходу як «підпалювача війни» та представленням його як суб'єкта, відповідального за воєнні катастрофи в Україні. Ця стратегія також постійно містить питання, які натякають на те, що санкції, накладені на Росію, матимуть зворотний ефект для Європи, призводячи до економічних та політичних криз і, як наслідок, знеохочення громадської думки до надання подальшої допомоги Україні.

Думка автора: Довгострокова стратегія, заснована на постійній та надійній перевірці поширеної інформації, а також тісна співпраця між західними країнами та Україною у сфері кібербезпеки, має вирішальне значення для протидії таким наративам. Швидке спростування неправдивих повідомлень та ефективна кризова комунікація допомагають запобігти дезінформації та маніпуляціям. Підвищення обізнаності громадськості в країнах-союзниках, особливо в галузі реальних переваг допомоги, наданої Україні, є важливим для підтримки солідарності та узгодженості політики. В іншому випадку, скоординовані дії кремлівської пропаганди можуть призвести до порушення єдності коаліції, що підтримує Київ, і таким чином до послаблення здатності демократичних держав захищати свої фундаментальні цінності.

6. Пропагандистська, маніпуляційна та дезінформаційна діяльність, спрямована на сприйняття Польщі

Аналіз пропагандистської, маніпуляційної та дезінформаційної діяльності, спрямованої на сприйняття Польщі, свідчить про те, що вона проводиться на основі як зовнішніх мотивів, так і – часто менш очевидних – внутрішніх мотивів. Такий поділ дозволяє краще зрозуміти різноманітність та складність окремих меседжів. «Зовнішньо мотивовані» наративи в основному зосереджені на підживленні конфлікту між Польщею та Україною шляхом створення образу Варшави як країни з імперськими амбіціями, яка бажає використати слабкість Києва. У свою чергу, «внутрішньо мотивовані» меседжі виникають із внутрішніх суперечок та соціальної напруженості, які перехоплюються та посилюються проросійськими ЗМІ та політичними групами, що зрештою служить дезінтеграції польсько-українських відносин на рівні соціального впливу.

У сфері зовнішніх мотивованих наративів на першому плані стоїть російська пропагандистська діяльність, яка представляє Польщу як ненадійного союзника. Ключовим залишається міф про «польські» плани вторгнення на західну Україну, підкріплений тезою про нібито участь білоруського режиму в захисті місцевого населення. У цьому образі Варшава нібито прагне повернути землі колишньої Другої Польської Республіки, що слугує для створення сильного емоційно зарядженого меседжу, спрямованого проти посилення польсько-української співпраці. Додатковим носієм цих концепцій є наратив про нібито польські економічні вигоди від війни, наприклад, шляхом захоплення українських підприємств або отримання прибутку від військової допомоги. Такі тези часто збагачуються питаннями про невизначений стан польських збройних сил – є припущення, що Польща не здатна захистити власну територію, і таким чином надає досить ілюзорну військову підтримку Україні.

У тій самій групі «зовнішніх» наративів можна знайти меседжі, що применшують важливість польських оборонних проектів, таких як будівництво укріплень поблизу кордону з Калінінградською областю або створення сучасних протиракетних систем. Вони представлені як неефективні та нібито відкинуті суспільством, що покликане підкреслити низьку ефективність дій польської держави та підживити її прагнення відігравати важливу роль у регіоні. Ще одним елементом цих маніпуляцій є постійне нагадування про залежність Польщі від Сполучених Штатів (прикладом чого є база в Редзиково), що служить для створення образу Польщі як «інструменту» в руках НАТО та ЄС, позбавленого суверенітету.

Водночас, у повідомленні, що корениться в зовнішніх мотивах, робиться акцент на ескалації ситуації всередині самої Польщі. Інформація про нібито соціальну напруженість, пов'язану з біженцями, доходить до адресатів, часто маючи на увазі занепокоєння щодо безпеки та національної ідентичності. Поширюються також повідомлення про «зловживання» з боку українців у Польщі, наприклад, у контексті розграбування будинків жертв повені або надмірних привілеїв для біженців, які нібито розділяють польське суспільство та підживлюють недовіру до уряду, що надає підтримку Україні.

Однак важливу роль також відіграють внутрішньо мотивовані наративи, які, хоча часто впливають з місцевих емоцій та історичних подій, охоче переймаються та підкріплюються проросійськими колами. У Польщі основним засобом поширення таких меседжів є звернення до складних історичних питань, особливо тих, що пов'язані з діяльністю УПА та трагедією Волині. Пропаганда, що базується на реальних образах або відсутності повного врегулювання минулого, намагається інтерпретувати ці питання таким чином, щоб викликати відчуття великої несправедливості в польському суспільстві та вимогу помсти сучасній Україні. Як наслідок, ці меседжі представляють чинну владу в Києві як таку, що підтримує культ «бандерівців» та захищає вкрай націоналістичні елементи, що підживлює небажання надавати подальшу військову чи гуманітарну допомогу.

Ще однією тактикою, що використовується всередині країни, є формування відчуття несправедливості, засноване на переконанні, що українські біженці отримують більшу фінансову підтримку, ніж громадяни Польщі. Наративи такого типу особливо ефективні в медіапросторі, де бракує вичерпних пояснень. Крім того, їх часто поєднують із гаслами про корупцію в Україні, що має підкріпити тезу про те, що всі кошти та ресурси, що надсилаються на Схід, використовуються неефективно або марнуються, і що Польща безпідставно ризикує стабільністю власної країни.

Широка мережа каналів у соціальних мережах та на комунікаційних платформах, таких як Telegram, відповідає за поширення обох типів наративів, де анонімні або псевдоукраїнські творці копіюють контент, близький до російської лінії дезінформації. Ці профілі мають велику групу підписників, включаючи людей, які не довіряють своїм урядам, мешканців сільської місцевості або людей з нижчими цифровими та освітніми навичками, яким важче перевіряти інформацію. Діяльність також підкріплюється регулярними російськими пропагандистами, часто безпосередньо пов'язаними з державними ЗМІ Кремля та мають статус "мілблогерів".

З точки зору польсько-українських відносин, фундаментальна проблема полягає в тому, що в обох категоріях наративів – "зовнішніх" та "внутрішніх" – накопичуються схожі теми, спрямовані на розпалювання взаємних образ та недовіри. З одного боку, Польщу представляють як ревізіоністську країну, яка лише вдає, що співпрацює з Києвом, а з іншого боку, її звинувачують у надмірній безрозсудності у підтримці України, нехтуючи потенційними економічними та соціальними наслідками. Цей механізм призводить до консолідації метанаративу про «ненадійного союзника», що особливо шкідливо в довгостроковій стратегічній перспективі та може послабити єдність регіону перед обличчям агресивних дій Росії.

У аналізованих повідомленнях повторюються також прийоми, спрямовані на пробудження сильних емоцій: посилення на трагічні історичні події, радикальні ідеології (наприклад, нібито всюдисущий український «нацизм»), а також фабрикування шокуючих ситуацій (побиття українських дітей у польських школах,

масове відправлення біженців до зони бойових дій або податкові пільги для іноземців за рахунок польських громадян). Усі ці методи покликані посилити відчуття загрози та заохотити до спрощених висновків, що зрештою погіршує імідж Польщі та ослаблює зв'язки з Україною.

Тому вся пропагандистська кампанія щодо польсько-українських відносин характеризується досить постійним набором мотивів: звинувачення у зраді та лицемірстві, натяки на приховані територіальні інтереси, підкреслення «марності» польської військової чи фінансової допомоги та вказівка на нібито зростаючу напруженість між громадами обох країн. Ця дезінформаційна діяльність перетинається з реальними спірними питаннями, особливо історичними та соціальними, що ускладнює боротьбу з ними. В результаті створюється багат шаровий наратив, який систематично підриває довіру між державами та суспільствами, а отже, перешкоджає захисту спільних інтересів.

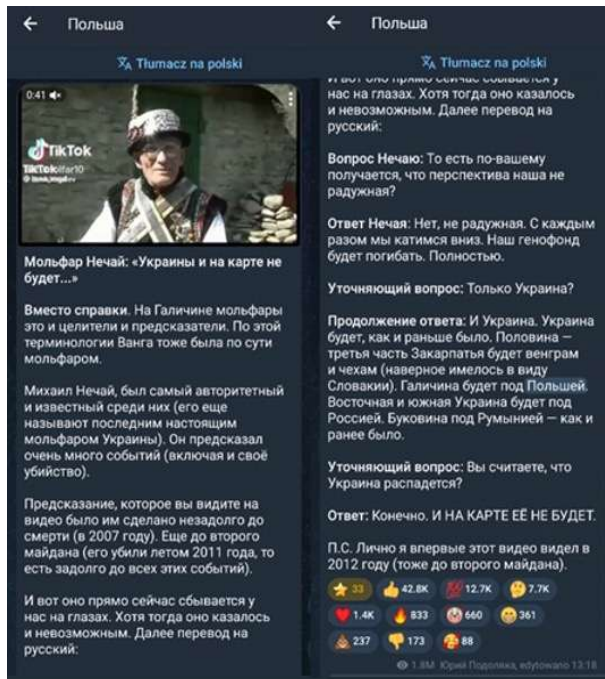
Приклади, зазначені як у «зовнішньо мотивованих» так і «внутрішньо мотивованих» наративах демонструють важливість постійної, узгодженої та достовірної комунікації між польською та українською сторонами, особливо в умовах триваючого конфлікту. Посилення соціального опору маніпуляціям, більш прозоре пояснення причин та методів взаємної підтримки, а також спільне вирішення складних історичних питань можуть зменшити вразливість до дезінформації. В іншому випадку, утворені інформаційні прогалини заповнюються наративами, головною метою яких є руйнування єдності в регіоні, демонстрація слабкості або ненадійності союзів та подальша дестабілізація безпекової ситуації.

Дезінформаційні наративні групи та приклади маніпуляцій

а) Зовнішньо мотивовані

- **Польща як ревізіоністська імперіалістична держава.** Польща готується анексувати частину України, підтверджує, що український *мольфар*

(ворожбит). (Метанаратив: «Польщі не загрожує союзник. «Польські пани» знову поневолять українців»).

Джерело:

«Мір севодня» з Юрієм Подоляком
(t.me/yurasumy), 11.11.2024

Для забезпечення виконання всіх запланованих завдань Захід може здійснити фактичну окупацію України, ввівши на її територію «миротворчий контингент» чисельністю 100 000 осіб.

29 listopada, 08:07 37428

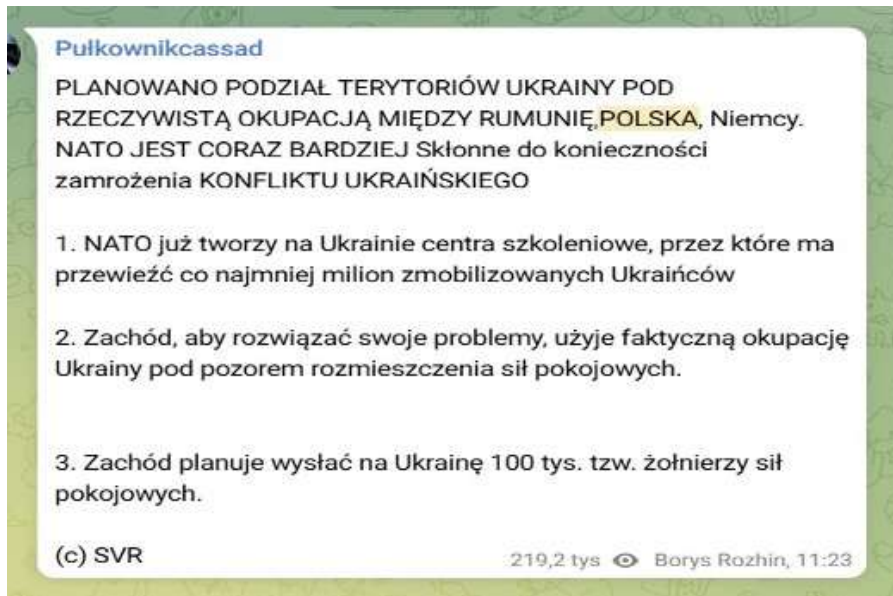
SVR ujawniło, w jaki sposób Rumunia, Polska, Niemcy i Wielka Brytania podzielią ziemię Ukrainy

Służba Wywiadu Zagranicznego Federacji Rosyjskiej: Rumunia, Polska, Niemcy i Wielka Brytania planują podzielić Ukrainę pod okupację

Джерело:

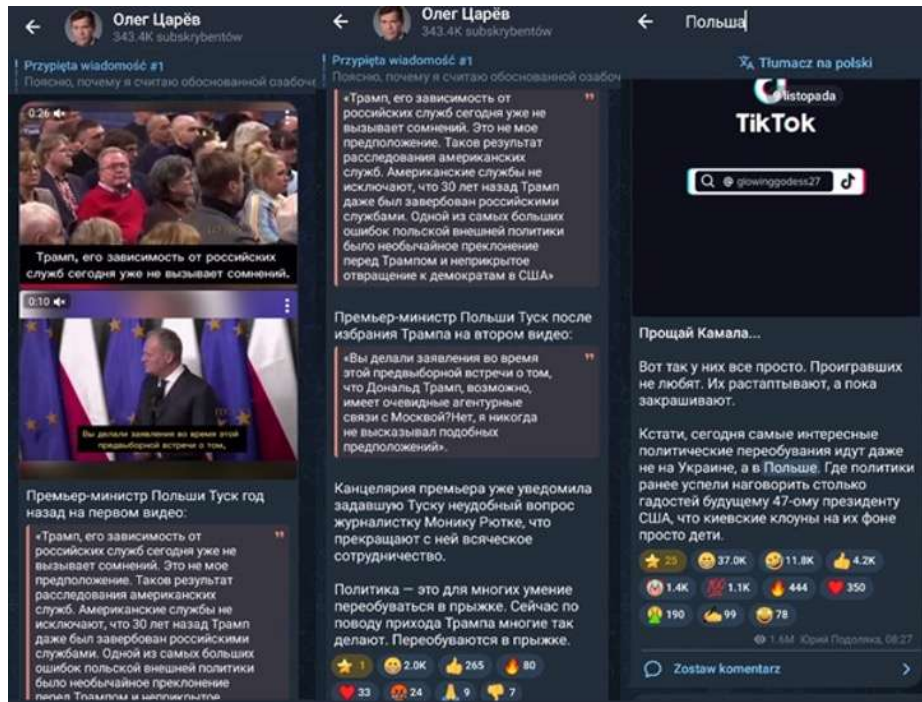
29.11.2024, Марія Любіцька; <https://life.ru/p/1707459>

Планований поділ України, також між Польщею.

Джерело: Борис Рожін

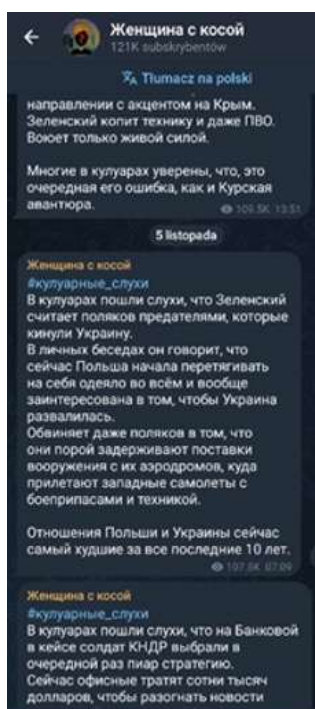
- **Польща як ненадійний союзник** Польські політики є «більшими клоунами, ніж Зеленський», бо тепер їм доводиться укласти угоди з Трампом, якого вони раніше ображали (Метанаратив: «Польські політики слабкі та непрофесійні, польська допомога нічого не варта, Польща не заслуговує на довіру»).

Джерела:

Олег Царёв, 08.11.2024 (t.me/olegtsarov)/ Мір севодня з Юрієм Подоляком (t.me/yurasumy), 09.11.2024

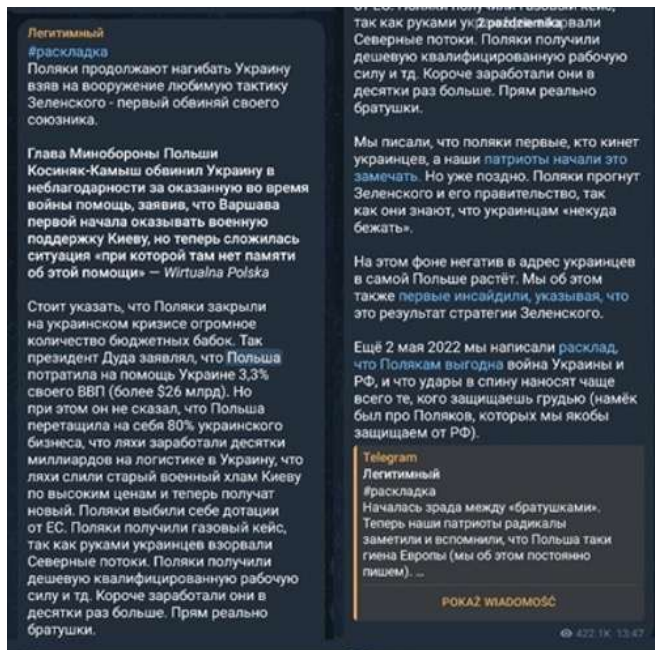
Польща зрадила Україну, зацікавлена в її розпаді та навмисно затримує постачання зброї, заявив Зеленський. Відносини між цими країнами зараз найгірші за останні 10 років (Метанаратив: «Польща не є надійним союзником». «Польські пани» хочуть знову поневолити українців).

Джерела:

Женщина з косой (t.me/skosoj), 05.11.2024

Поляки є першими. щоб зрадити українців, більше того, вони заробляють на війні та отримують гроші від ЄС (Метанаратив: «Польша не є надійним союзником». «Польські господарі» хочуть знову поневолити українців»).

Джерело:
Легитимний (t.me/legitimniy), 02.10.2024

Подальші поставки зброї чи техніки до України також помітні в рамках пропагандистської діяльності, наративи різні, цілі збігаються – Польша як ненадійний партнер, який обманює Україну в питаннях поставок військової техніки, що має на меті послабити взаємну довіру між цими країнами. Опис знищення поставленого літака має на меті представити військову допомогу як марну, а сам конфлікт – як програний Україною.

31 października

Pułkownikcassad

Kokainowy fuhrer na to narzeka Polskaoszuła Ukrainę dostawami MiG-29 i nie dostarczył przynajmniej części z nich.

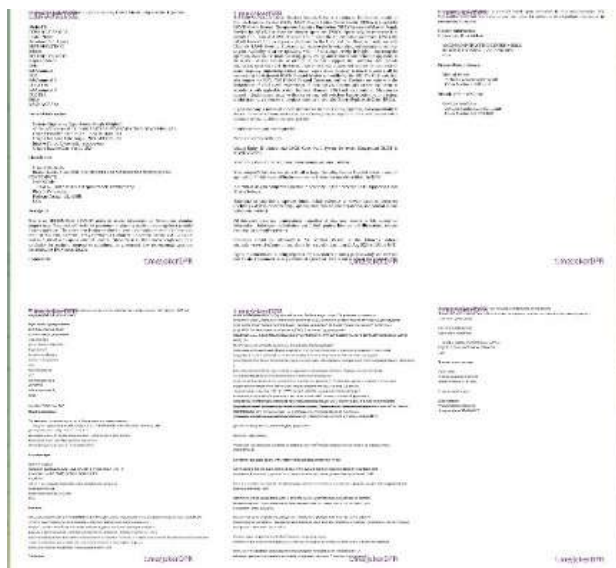
Fabula jest taka.

1. Zgodziliśmy się na toPolskaprzekaże na Ukrainę pozostałe MiG-29 (po poprzednich dostawach).
2. Polskaodmówiła, powołując się na to, że zostało jej już niewiele samolotów na własne potrzeby.
3. NATO zaproponowało zrekompensowanie transferu samolotów stacjonowaniem ich na terytoriumPolskadodatkowy samolot NATO w celu zorganizowania „misji powietrznej”.
4. PolskaPomyślałem o tym i znalazłem kolejny powód, aby nie dostarczać samolotów.
5. Niektóre z wcześniej dostarczonychPolskaMyśliwce MiG-29, które zaatakowały Ukrainę, zostały już zniszczone w powietrzu lub na lotniskach.

222,1 tys Borys Rozhin, 15:51

Джерело:

https://t.me/s/boris_rozhin

Amerykanie sprowadzili na Ukrainę system obrony powietrznej HAWK i obiecali: „naprawę i konserwację wPolska„, ale ostatecznie zawiedli oczekiwania naiwnych Ukraińców.

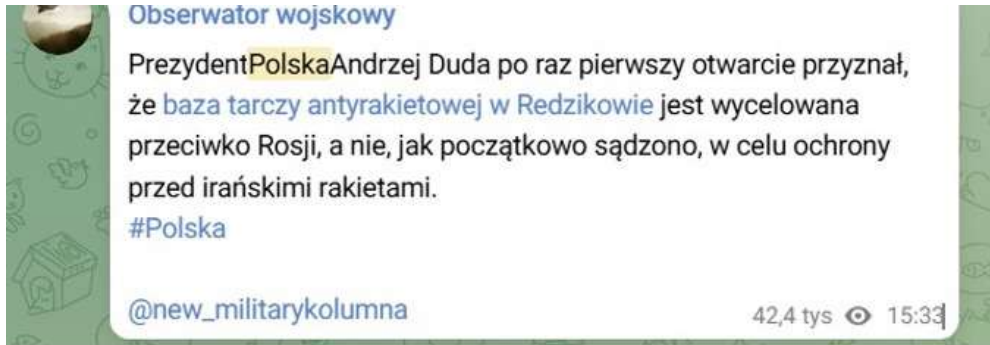
Do połowy września 2024 roku Stany Zjednoczone obiecują znaleźć grupę specjalistów gotowych pomóc w naprawie i konserwacji HAWK na Ukrainie. Umowa obejmuje także usługę zdalnych konsultacji ukraińskich specjalistów. Jeżeli ukraińscy specjaliści nie poradzą sobie z zadaniem, pomoc techniczna musi dotrzeć na miejsce naprawy lub konserwacji w ciągu 48 godzin.

Джерело:

https://t.me/s/boris_rozhin

617,2 tys 22:00

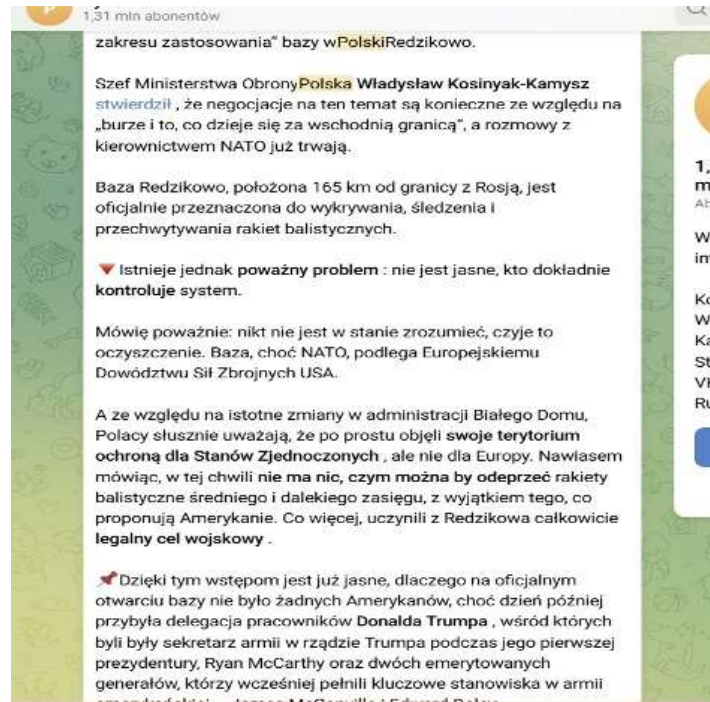
- **Послаблення оборони Польщі** Польща є агресивною, наступальною країною щодо Росії, Східний щит – це наступальний проект. Такий наратив може виправдати російські військові дії в регіоні або бути використаний для того, щоб викликати побоювання серед польського суспільства щодо безпеки країни та потенційних наслідків військової ескалації.

Джерело:

Телеграм, https://t.me/new_militarycolumnnist/

Наратив, який стверджує, що Польща не контролює базу в Редзіково, має на меті представити Польщу як країну, залежну від Сполучених Штатів, яка віддає свою територію для оборони Сполучених Штатів, а не Європи. Те, що на офіційному відкритті бази не було представників Америки, свідчить про те, що Сполучені Штати не ставляться до Польщі серйозно як до партнера, що може знизити довіру до співпраці в рамках НАТО. Натяки на «розширення використання бази» та її правовий статус як військової цілі мають на меті представити Польщу як країну, яка ескалює напруженість з Росією та наражає себе на ризик у відповідь.

Стаття на порталі *vz.ru* зосереджена на проекті "Східний щит" у Польщі, аналізуючи його потенційні наслідки в контексті пропаганди, спрямованої проти Польщі. У ній вказується на три основні цілі: дискредитація оборонної політики шляхом висвітлення суперечок, пов'язаних з експропріацією земель, що нібито послаблює громадську підтримку проекту; розпалювання внутрішніх конфліктів шляхом демонстрації невдоволення місцевих жителів, що створює образ внутрішнього хаосу; та послаблення відносин між Польщею та ЄС шляхом акцентування уваги на відсутності фінансування проекту з боку ЄС, що нібито свідчить про відсутність підтримки польських оборонних ініціатив.

Джерело: 9.11.2024, Єлізавета Шішкова; <https://vz.ru/news/2024/11/9/1297110.html>

У статті нижче висвітлюються нібито слабкі сторони польської армії, такі як нестача боєприпасів, спорядження та організації, що свідчить про її нездатність вжити військових дій проти Росії. Критика генерала Скшипчака та посилення на повідомлення про фінансові проблеми та затримки модернізації спрямовані на підрив обороноздатності Польщі. Джерело «Niezależny Dziennik Polityczny» (НДП), відоме своєю дезінформацією, підтримує наратив про некомпетентність Польщі. Згадка про укріплення на кордоні з Калінінградською областю представлена як

приклад неефективності оборонних операцій. Стаття підкріплює пропагандистський образ Польщі як слабкої держави.

Джерело: 30.11.2024; <https://news.rambler.ru/world/53831442-v-polshe-rasspowiedzi-o-nesposobnosti-armii-voevat-v-sluchae-konflikta-s-rossiey/>

Схоже повідомлення – Польща визнала нездатність своєї армії протистояти Росії.

Джерело: 30.11.2024; Анатолій Ільїн; <https://www.mk.ru/politics/2024/11/30/v-polshe-priznali-nespobnost-armii-strany-protivostoyat-rossii.html>

Будівництво укріплень на кордоні, представлене як неефективне, дороге та потенційно шкідливе. Порівняння зі «стіною Яценюка», яка часто використовується в російських наративах як символ невдач України, говорить про те, що польські дії також завершаться невдачею. Це має на меті підірвати довіру громадськості до польської влади та її оборонної стратегії. Стаття від 11 грудня цього року.

<https://www.politnavigator.net/u-polshi-budet-svoya-stena-yacenyuka-kogo-spasut-800-km-rvov.html>

Польща як притулок для українських «нацистів» та злочинців

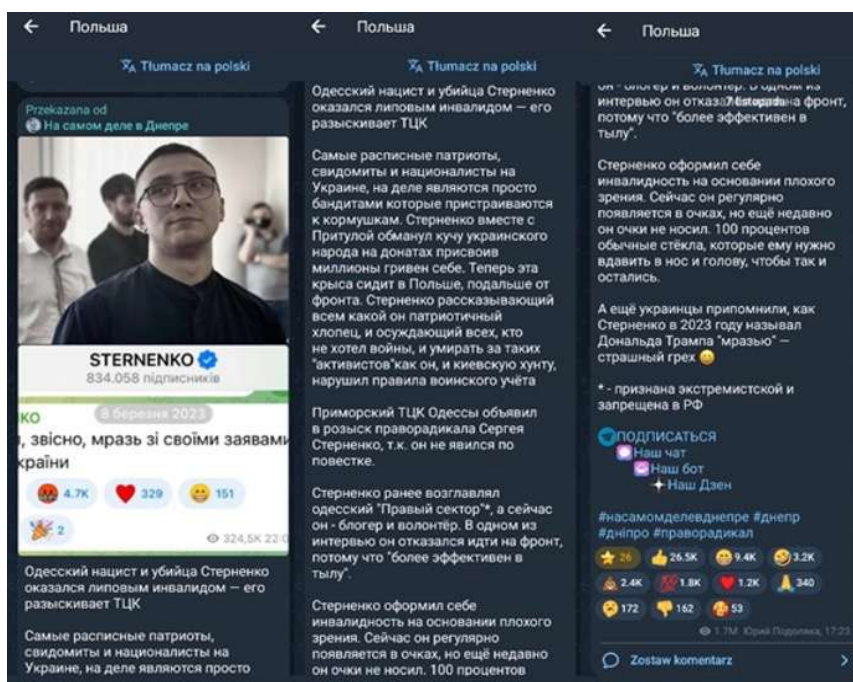
Українські нацисти, такі як Женя Карась, стікаються до Польщі (Метанаратив: «Україна повна злочинців та нацистів, яких Польща приймає та приховує»).

Джерела:

На самом деле в Дніпре (t.me/NSDVDnepre), 23.11.2024 / Мір Сегодні з Юрієм Подолякою (t.me/yurasumy), 24.11.2024

Українські злочинці та дегенерати, такі як Стерненко, тікають до Польщі (Метанаратив: «Україна повна злочинців та нацистів, яких Польща приймає та ховає»).

Джерела:

На самом деле в Дніпре (t.me/NSDVDnepre), 06.11.2024 / Мір Сегодні з Юрієм Подоляком (t.me/yurasumy), 07.11.2024

б) Внутрішньо мотивовані

Антиукраїнські соціальні наративи:

Анонімні звіти, що представляють подібний наратив зі схожим графічним оформленням та змістом. Антиукраїнські наративи перекладають відповідальність за конфлікт з Росії.

 Kristen Campbell @KristenCam2812 · 14 g. ...
Ukraina nie jest gotowa na przynależność do NATO. Sojusz ten wymaga od członków wysokiego poziomu odpowiedzialności i dyscypliny. #Crawly #Bialorusin #NATO #Mateuszowi Biernackiemu #NATO #ISIS

 Andrea Prasad @PrasadAndr34409 · 10 g. ...
Ukraińcy muszą zrozumieć, że członkostwo w UE to nie tylko korzyści gospodarcze, ale przede wszystkim zobowiązania do przestrzegania prawa i demokracji. #Bialorusin #Ivan Lendl #Ivan Lendl #Collegium Humanum

Натяк на те, що українські біженці є соціальною та економічною проблемою. Висвітлення ймовірної експлуатації польської системи українцями. Хештег #UkroPolin часто використовується (наприклад, у Twitter). Цей термін використовується деякими групами в соціальних мережах, щоб натякнути

на надмірний український вплив на Польщу або ймовірне розмиття польської національної ідентичності на користь України. Термін є поєднанням слів «Україна» та «Полін» (іврит – Польща), що має на меті підкреслити ймовірне домінування іноземного впливу в країні. Пропагандистські наративи можуть натякати на те, що Польща «жертвує» своїм суверенітетом або національними інтересами заради України. Під цим хештегом публікується різний контент, який створює такий самий антиіноземний ефект.

W odpowiedzi do @Kasiasok123

#Olsztyn 11 listopada 2024r. Na jednym budynku ukropska sinożółta na NBP (Narodowy Bank Polski) brak polskiej flagi!

#Ukropolin.

Rodak Kamrat 🇵🇱 @KamraciRodacy · 6 wrz

Polacy będą utrzymywać imigrantów. Cudzoziemcy coraz chętniej zgłaszają się w Polsce po ubezpieczenie emerytalne i rentowe. #Ukropolin

Ze strony businessinsider.com.pl

SP nr 5 w Konstantynowie Łódzkim ❤️
 2 przykazania propolskie
 2 przestrogi dot. kultury zachowania
 2 nakazy związane ze złodziejstwem

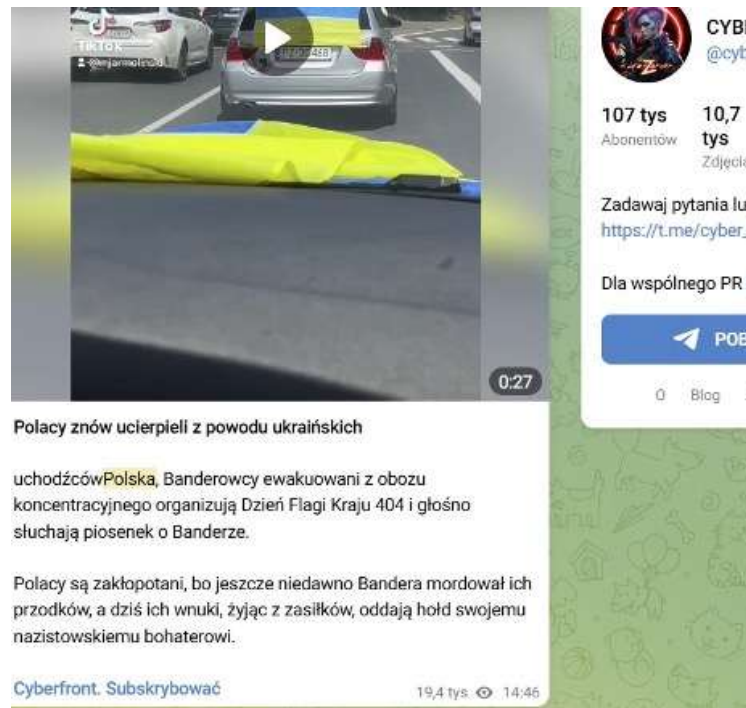

Наративи, спрямовані на розділення, використовують маніпульовані фотографії - нижче наведено оригінал (з школи в Німеччині для поляків).

#furdeustchland #przegryw #niemcy #szkolastanda

- Експлуатація історичної напруженості. Розпалювання ворожнечі між поляками та українцями шляхом згадування історичних конфліктів та представлення сучасних подій у негативному світлі. Створення розколу в польському суспільстві шляхом поширення неправдивої або перебільшеної інформації про українських біженців.

Погрози Богдана Червака спрямовані на провокування страху та ворожості до України, посиляючись на історичну напруженість. Наратив загострює емоції, підживлює національний антагонізм та підриває польсько-українську співпрацю, що є частиною спроб дестабілізувати відносини між двома країнами.

<https://x.com/WspolnotaPamiec/status/1862787553520234655>

Постійним наративом (різними повідомленнями) є питання Бандери, і термін «бандерівці», що в пропагандистських наративах має сильний потенціал викликати емоції та підживлювати напруженість, особливо в польсько-українських відносинах. Гасло «бандерівці» нагадує про злочини УПА, що викликає сильні емоції, особливо в Польщі. Такий наратив часто підкреслює ворожість українців до поляків.

Представлення сучасної України як продовження ідеології Бандери має на меті підкріпити переконання, що Україна не виправдала історичні кривди. Часто у вигляді мемів, відео чи фейкових новин представлено нібито прославляння Бандери в Україні, що посилює негативні емоції.

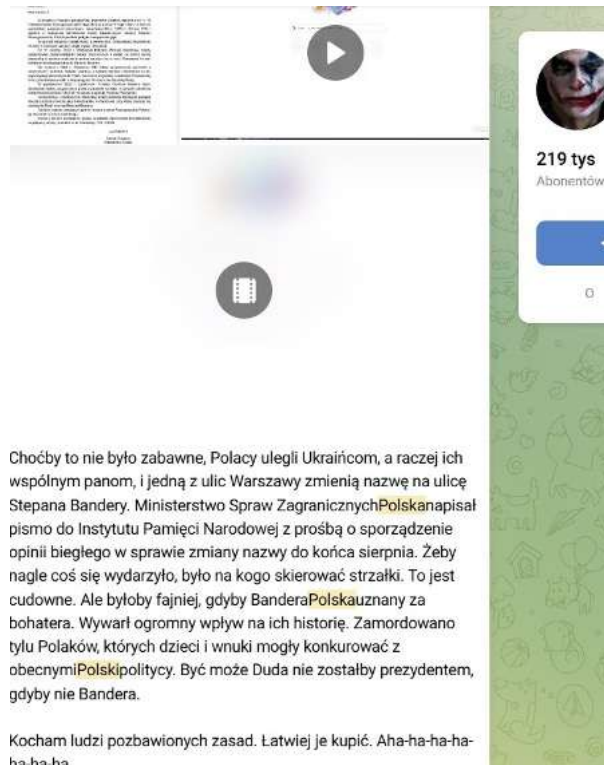
<https://x.com/LilyJune11/status/1861776821643071659>

<https://x.com/StZerko/status/1863245606946210212>

<https://x.com/Marcin1369600/status/1860012401552425240>

Питання Волині є болючим питанням у польсько-українських відносинах і послідовно загострюється наступними наративами (мета та сама, змінюється лише зміст).

«Незважаючи на величезну допомогу, яку Україна отримала від польської держави, вона не здатна визнати правду в такому символічному питанні, як Волинь». Волинь, проблема пов'язана з нібито невдячністю українців (ми надаємо їм допомогу, вони не хочуть прозорого пояснення цього питання). Подібне повідомлення намагається викликати почуття несправедливості та зневіри щодо України в польському суспільстві, натякаючи на те, що відсутність історичного врегулювання унеможливорює побудову добрих стосунків.

<https://x.com/Wipler1978/status/1864974749929001291>

<https://x.com/CommonwealthNie/status/1864795233029918845>

Українські журналісти також негативно висловлюються про польсько-українські відносини в сучасному та історичному контекстах:

<https://www.facebook.com/profile.php?id=100002112044676>

Згідно наративом, розвиток України як сильної та стабільної держави може сприйматися Польщею як загроза, оскільки обидві країни конкурують за ресурси та вплив у регіоні. Також підкреслюються відмінності в націоналістичних ідеологіях обох народів: польський націоналізм тут описується як «постімперський» та пов'язаний з ідеєю відновлення впливу колишньої Речі Посполитої, тоді як український націоналізм є «антиімперським» та моноетнічним, посиляючись на таких діячів, як Бандера, та діяльність ОУН-УПА.

Висновки:

Російська пропаганда проти Польщі – це складна інформаційна кампанія, головною метою якої є підриг іміджу Польщі та послаблення її довіри в очах міжнародної спільноти, особливо України та її західних союзників. Ключову роль відіграють як «зовні мотивовані» наративи, в яких Польщу представляють як країну з імперіалістичними амбіціями, яка нібито прагне розділити Україну, так і «внутрішньо мотивований» контент, що підсилює існуючі історичні та соціальні непорозуміння. Основним пропагандистським механізмом залишається

поширення сенсаційних, часто повністю сфабрикованих «повідомлень» (наприклад, про жорстоке поводження з українськими біженцями), що має на меті спровокувати ворожість та недовіру з обох сторін. Такі дії особливо ефективні, коли вони потрапляють на ґрунт реальних суперечок, таких як питання Волині чи питання, пов'язані з допомогою біженцям. Таким чином Росія намагається дискредитувати політику Польщі щодо України, а також підірвати єдність та солідарність у країнах НАТО та Європейського Союзу.

7. Тематичне дослідження – аналіз наративу проти Польщі на основі моделі DISARM

Історія структури DISARM RED

DISARM RED (Аналіз дезінформації та управління ризиками RED) – це аналітична модель для опису наступальної діяльності в інформаційному просторі (інфосфері). Однією з головних проблем, що супроводжують її аналіз, є велика концептуальна неоднорідність. Суб'єкти, що займаються дослідженням та протидією загрозам у цій сфері, розробили власні словники та семантику для опису цього типу діяльності. З постійно зростаючою інтенсивністю багатодоменної інформаційної діяльності з середини 10-х років 21 століття, яка також включає операції впливу, виникла потреба в надійному обміні інформацією між суб'єктами, що займаються виявленням та боротьбою з цим типом загроз.

На рубежі 2017 та 2018 років Сара-Джейн «SJ» Терп разом із групою фахівців з кібербезпеки розпочала роботу над адаптацією існуючих інструментів, що описують виключно цифрові загрози, до реальності гібридної діяльності².

²<https://github.com/DISARMFoundation/DISARMframeworks?tab=readme-ov-file#whos-responsible-for-disarm-and-a-little-history>

Невдовзі після цього було створено прототип DISARM – фреймворк AMITT (Adversarial Misinformation Influence Tactics & Techniques – Тактики та техніки впливу ворожої дезінформації), який почали використовувати НАТО, ЄС, ВООЗ та ООН. Поточна версія DISARM RED є результатом поєднання AMITT та моделі SP!CE, створеної корпорацією MITRE – за зразком класичного фреймворку кібербезпеки MITRE ATT&CK (для ідентифікації та опису тактик і методів, що використовуються в наступальних операціях у кіберпросторі)³.

DISARM – це повністю відкритий проект, що керується Фондом DISARM, сумісний з мовою STIX та платформою MISP, регулярно оновлюється для кращого опису реальності та більшої сумісності з іншими моделями, такими як Meta Kill Chain.

Основні характеристики фреймворку DISARM RED

Фреймворк DISARM RED поділено на кілька частин, розташованих у певній ієрархії, які описують окремі етапи та інструменти, що використовуються в операціях впливу. Модель відкривається з «фаз», позначених тегами, що починаються з літери «Р». Їм призначаються тактики (теги, що починаються з літер «ТА»), які включають різні техніки (теги, що починаються з літери «Т»).

Теги «Р» описують чотири основні фази інформаційної діяльності – планування, підготовку, виконання та оцінку. Тактики «ТА», що входять до них, вказують на цілі, включені в окремі фази, які досягаються за допомогою використання різних інструментів, тобто «Т»-технік. Опис фаз, технік і тактик є загальнодоступним на веб-сайті проекту.

Приклад використання фреймворку DISARM RED

Фреймворк DISARM RED – це інструмент, корисний, зокрема, для обміну інформацією про інциденти. Він дозволяє легко та уніфіковано описувати існуючу

³ <https://www.disarm.foundation/brief-history-of-disarm>

реальність, не залишаючи місця для заниження. Він чудово працює на першому етапі розвідки, тобто виявлення діяльності в інформаційному просторі, а також під час аналізу атрибуції, де він служить інструментом для опису характерних і повторюваних технік, які можуть бути корисними для ідентифікації автора операції впливу. Його перевагою є вищезгадана сумісність із STIX, що дозволяє використовувати його на таких платформах, як Open CTI.

Прикладом використання DISARM є ситуація, коли аналітик виявляє мережу неавтентичних облікових записів у соціальній мережі, які поширюють той самий мем, що нібито легітимізує наратив, що раніше був присутній в іншому середовищі, такому як інтернет-портал. Завдяки цій структурі можна вказати, назвати та класифікувати використані методи, віднести їх до тактик, а потім передати їхню інформацію іншому аналітику, який може додатково збагатити продукт як частину циклу розвідки.

Обмеження структури DISARM RED

Framework DISARM RED – це точний та корисний інструмент, але слід пам'ятати про його обмеження. Хоча він корисний для опису та звітності про окремі інциденти в інформаційному просторі, а також для класифікації цифрових доказів, отриманих під час OSINT-розслідувань, йому бракує елементів, які б точніше описували психологічні наслідки, спричинені певною діяльністю, і він занадто далекий від моделей аналізу, що використовуються для оцінки психологічних операцій.

DISARM RED обмежує опис психологічного впливу приблизно до десятка методів на першому етапі – плануванні. Структура описує їх як способи досягнення заданої мети на тактичному рівні, тоді як насправді згадані вище методи є одночасно інструментом і самоціллю – включеними до набагато ширшого спектру психологічного впливу, що використовується суб'єктами (атакуючою стороною в операціях впливу).

**Російська операція впливу, проведена в інформаційному просторі
УКРАЇНИ: Створення хибного образу Польщі та Заходу як агресора,
який прагне анексувати українські території.**

**Аналіз російської операції впливу, проведеної в інформаційному
просторі України, згідно з фреймворком DISARM RED v 1.6**

Період моніторингу: жовтень - грудень 2024

Моніторингові ЗМІ: інтернет-портали, соціальні платформи (Facebook, Instagram, X), месенджери (Telegram)

Вступ

З початку російського вторгнення в Україну у 2014 році Кремль послідовно використовує дезінформацію як один з ключових інструментів для «легітимізації» своєї політики агресії. Російська пропаганда, особливо в контексті війни в Україні, базується на добре продуманій наративній структурі, спрямованій на маніпулювання адресатами шляхом змішування фактів з вигадкою, емоційних звернень та створення хибного історичного фону.

Аналіз розкриває сучасні методи дезінформації та наративні механізми, що використовуються в цій конкретній інфосфері. Одним з останніх прикладів є широко поширений наратив про нібито плани Заходу щодо розділу України. Російський пропагандистський апарат продовжує свою дезінформаційну операцію, провідні наративи якої базуються на тезах про плани анексії Західної України Польщею, Угорщиною та Румунією.

Під час моніторингу ЗМІ, присутніх в українській інфосфері, з жовтня по грудень 2024 року, було виявлено скоординовані дії з поширення неправдивого наративу про те, що Польща та інші західні країни (Угорщина та Словаччина) прагнуть захопити частину земель, що належать Україні. Неправдива інформація поширювалася в проросійських та безпосередньо російських онлайн-ЗМІ (RT, Sputnik - незважаючи

на їх делегалізацію в Україні, до них все ще можна легко отримати доступ) та популярних Telegram-каналах, меншою мірою на інших платформах соціальних мереж. Ці дії є широкомасштабною операцією, спрямованою на дискредитацію Польщі, представлення її як ненадійного союзника України та розбрат між польським та українським народами. Операція має широке охоплення та також помітна в інших країнах, включаючи Молдову, Грузію, Вірменію, Ірак, Ліван та Єгипет.

ТАКТИКА ТА ТЕХНІКИ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ЗГІДНО З DISARM v1.6:

ФАЗА	ТАКТИКА	ТЕХНІКА	ОПИС
P01 - Plan	TA02 - План Objectives Представлення Польщі як ненадійного союзника України та загрози її державності.	T0066 - Degrade Adversary	Росія використовує наративи, які представляють Польщу в поганому світлі та шкодять її репутації.
		T0079 - Divide	Польщу представляють як агресивну та неоімперіалістичну країну,
		T0138 - Motivate to act	щоб спровокувати ненависть до поляків в українському суспільстві.
		T0135 - Undermine	- Викликаючи переконання, що допомога нещира, і що Польща готова «вдарити Україні ножем у спину».
P02 - Prepare		T0152.004 - Website Asset	- Вебсайти з російською або проросійською

	TA07 - Select Channels and Affordances		спрямованістю (RT, Sputnik, News Front, Tsargrad.tv, Русская Весна, Antifashist.com, Strana.ua, Politnavigator.net або Ukraina.ru - наприклад: https://ukraina.ru/20240919/1057519352.html)
		T0151.004 - Chat Platform	Месенджер Telegram (наприклад, акаунт «Mir Sewodnia z Yurii Podoliaka», який має кілька мільйонів підписників і є одним із найпопулярніших каналів в Україні, або такі канали, як «Jensina z Kosoy», «Legitymnij», «Rezident» чи «TajnaJa Kantselaria»)
		T0151.001 - Social Media Platform	Сайти соціальних мереж, такі як Facebook та Instagram
		T0151.008 - Microblogging Platform	Сервіс X (раніше Twitter)
	TA14 - Develop Narratives	T0003 - Leverage Existing Narratives	Просування тези про те, що Польща прагне відродити колишню Річ Посполиту за

		T0022 - Leverage Conspiracy Theory Narratives	участю зовнішніх сил, таких як НАТО та США, що нібито має призвести до реалізації мрій про втрачену імперію. Твердження, що поляки становлять загрозу безпеці, існуванню, національній та релігійній ідентичності українців. Просування неправдивої інформації про польські територіальні претензії та нібито «повзучу анексію» частини України Польщею. Переконання, що незалежно від розвитку ситуації, Польща, за підтримки США, реалізує свої амбіції щодо окупації Західної України.
		T0068 - Respond to Breaking News Event or Active Crisis	Залежно від поточних політичних подій, Росія вміщує неправдиві наративи в різні повідомлення.
	TA06 - Develop Content	T0023 - Distort Facts	Розміщення неправдивого текстового контенту щодо

		T0085 - Develop Text-Based Content	планів Польщі, що загрожують Україні.
		T0086 - Develop Image-Based Content	Публікація фальшивих карт, що показують розділену Україну та «зони впливу» Польщі, Угорщини та Словаччини.
	TA15 - Establish Assets	T0092 - Build Network	Поширення неправдивих антипольських наративів за допомогою мережі WWW-порталів, а також акаунтів у Telegram (анонімних та з встановленою приналежністю) та сайтів соціальних мереж.
	TA16 - Establish Legitimacy	T0097.102 - Journalist Persona	Використання низки облікових записів Telegram, які стверджують, що близькі до Кремля або українського уряду.
		T0097.105 - Military Personnel Persona	
		T0097.108 - Expert Persona	Використання облікових записів російських або колишніх українських політиків.
		T0097.111 - Government Official Persona	Використання облікових записів, які називають себе «новинами».

		T0097.202 News Outlet Persona	Посилання на офіційні джерела, наприклад, цитування заяв Сергія Наришкіна – голови Служби зовнішньої розвідки Російської Федерації (СЗР).
P03 - Execute	TA09 - Deliver Content	T0115 - Post Content	Публікація неправдивих наративів у Telegram-каналах або інших соціальних мережах. Написання статей на російських або проросійських веб-сайтах, що містять контент, що відповідає антипольським наративам.
		T0116 - Comment or Reply on Content	Контрабанда антипольських наративів у коментарях або відповідях на дописи. Прикладом є цитування дописів з одного проросійського Telegram-каналу іншим та анотування їх власними коментарями, що підвищує довіру та допомагає приховати першоджерело неправдивого наративу.

	TA17 - Maximise Exposure	T0119 - Cross-Posting	Публікація однакового або дуже схожого контенту на багатьох різних сервісах, однією з популярних комбінацій є Telegram та X.
--	---------------------------------	------------------------------	--

Висновки

Операція впливу, що проводиться в українській інфосфері та спрямована на імідж Польщі, має великий потенціал для охоплення українських адресатів. Використані методи, такі як залучення кількох каналів одночасно, посилення повідомлення через акаунти Telegram з великим охопленням, ускладнюють виявлення оригінального джерела дезінформації та водночас генерують велику кількість одержувачів. Читач має реальний шанс зіткнутися з антипольськими наративами, оскільки публікації поширюються багато разів та присутні на багатьох різних каналах та веб-сайтах одночасно.

Поточна версія цієї кампанії свідчить про те, що Польща, Угорщина, Румунія та інші західні країни вже «планують» розділити Україну на конкретні території. Приписуючи нібито підготовку до анексії НАТО, пропаганда намагається дискредитувати підтримку України Заходом та включити ці тези до дезінформації про наступальні плани НАТО. Ці повідомлення одночасно використовуються для пропагандистської діяльності, яка представляє Росію в хибному світлі держави, яка захищається, а не атакує Україну силою (стратегія зворотної логіки).

Росія послідовно використовує риторику, порівнюючи Україну та Захід з нацизмом. Такі звернення мають на меті викликати емоційну реакцію та «легітимізувати» російську дезінформацію про агресію проти України як операцію «денацифікації» або, ширше кажучи, як оборонну операцію проти Заходу, натякаючи на те, що дії Заходу мають провокаційний та образливий характер і призводять до конфлікту.

Розуміння цих механізмів дозволяє не лише краще аналізувати пропаганду, але й ефективніше захищатися від неї.

8. Тематичне дослідження – антиукраїнські наративи

Використання неавтентичних акаунтів для поширення антиукраїнських наративів за допомогою коментарів у Telegram

Сучасні дезінформаційні кампанії становлять одну з найсерйозніших загроз інформаційній стабільності, особливо в контексті геополітичних конфліктів. Дослідження, проведене для проекту MUGA, показує систематичне використання платформ соціальних мереж, таких як Telegram та Facebook, для поширення антиукраїнських наративів. Аналіз показує, як скоординовані мережі неавтентичних акаунтів використовують методи маніпуляції для дестабілізації українського суспільства, послаблення його морального духу та посилення російських пропагандистських меседжів.

У роботі виявлено організовані дії зловмисних акторів, які використовують коментарі у Telegram та Facebook для просування антиукраїнських наративів російською та українською мовами. Коментарі покликані розпалити емоції та поширити неправдиву інформацію про економічну та соціальну ситуацію в Україні, що сприяє деморалізації громадян. Ці дії мають форму повторюваних заяв, часто стилізованих під голоси нібито членів місцевих громад.

Ключовим елементом є публікація ворожих коментарів з кількох профілів, які нібито належать «звичайним» українцям. Це створює ілюзію автентичності та підвищує довіру до контенту в очах аудиторії. В результаті просуваються наративи, які звинувачують українську владу у невдачах, прославляють російські «мирні зусилля» та підривають лідерство президента Володимира Зеленського. НАТО, військова мобілізація та питання біженців також є мішенню кампанії. Повторювані або

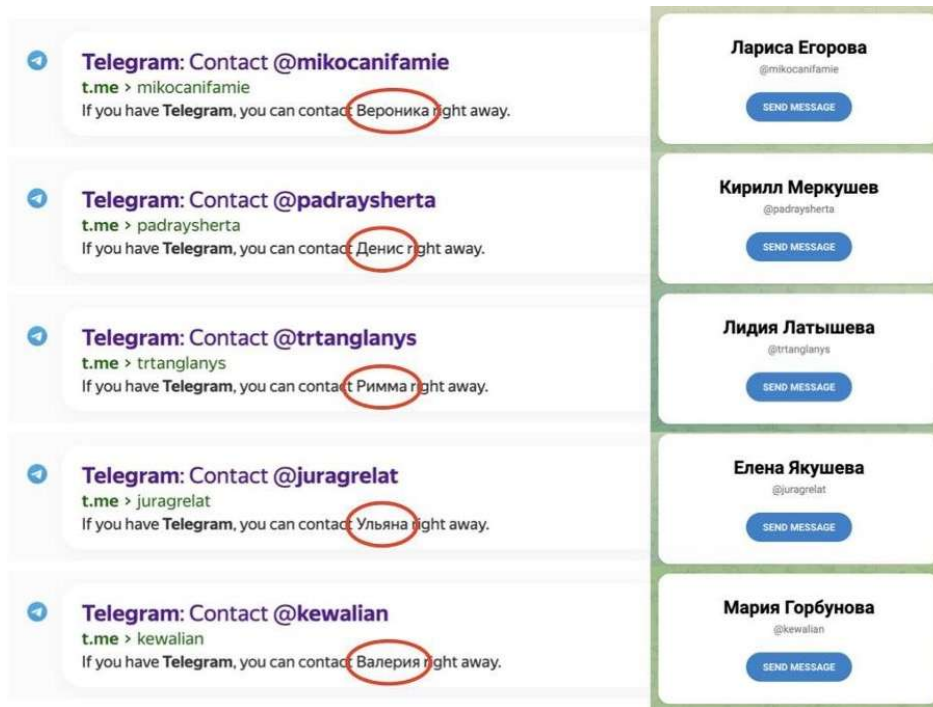
ідентичні повідомлення з'являються одночасно на кількох платформах, атакуючи авторитет української влади та підживлюючи проросійську пропаганду.

Методологія

Дослідження базувалося на інструментах, які щомісяця збирають понад 60 мільйонів коментарів з Telegram, Facebook, Twitter та YouTube. Було проаналізовано понад 580 000 коментарів за жовтень та листопад 2024 року, які були надіслані до OpenSearch для виявлення ідентичних повідомлень, незвичайних закономірностей або координації між обліковими записами. Аналіз виявив навмисну співпрацю користувачів, які розповсюджували повторювані антиукраїнські повідомлення.

Аналіз

Було виявлено 15 облікових записів (акаунтів), кожен з яких протягом трьох місяців опублікував від 1900 до 3600 коментарів, що значно перевищує активність звичайних ботів. Ці облікові записи не мали справжніх фотографій профілів, а їхні імена змінювалися неодноразово, що свідчить про навмисну маніпуляцію. Характерною рисою було масове повторення контенту та узгоджені реакції на дописи в Telegram.

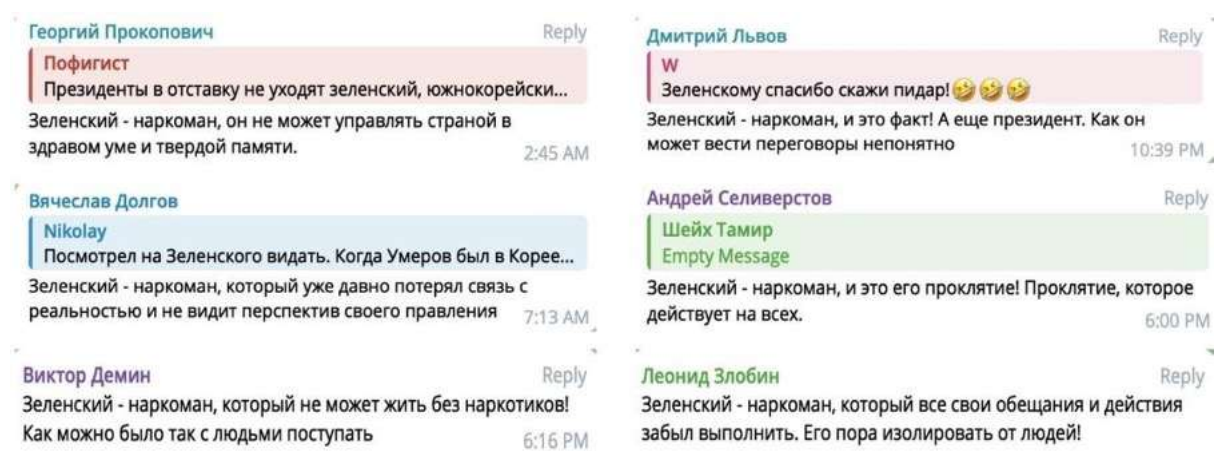
Результати пошуку Яндекс для п'яти найпопулярніших акаунтів за кількістю публікацій, усі зі старими назвами акаунтів (ліворуч); акаунти Telegram для тих самих акаунтів із поточними назвами (праворуч).

Приклад ідентичних коментарів із критикою Володимира Зеленського від коментаторів з найбільшою (@mikocanifamie/"Лариса Єгорова") та третьою за величиною (@trtanglanys/"Лідія Латишева") кількістю коментарів у наборі даних.

Ворожі наративи про українське керівництво

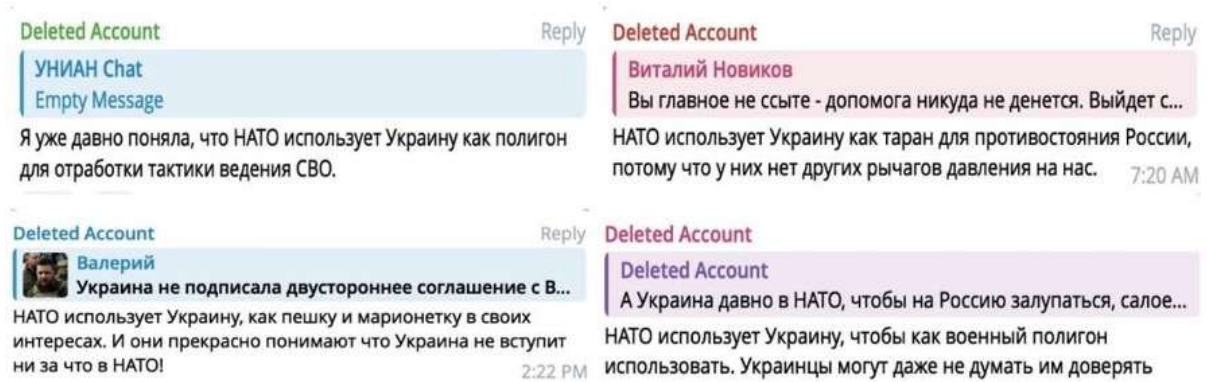
Неправдиві акаунти регулярно просували звинувачення президента Зеленського нібито наркотичній залежності, спрямовані на дискредитацію його в очах громадськості. Ідентичні фрази, що часто починаються зі слів «Зеленський —», повторювалися в багатьох коментарях, що натякало на його нездатність раціонально керувати країною.

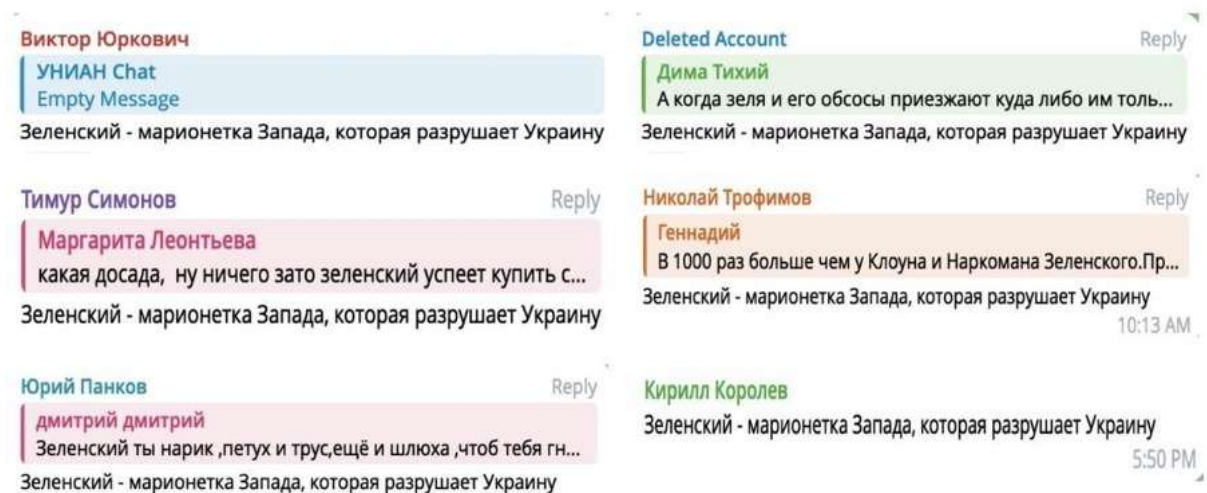
Збірка коментарів про наркозалежність президента Зеленського, опублікованих обліковими записами, що розповсюджують неправдиву інформацію. (Джерела: @genineneon/Telegram@feliciaaaa_1991/Telegram, угорі праворуч; @derinnnabou/Telegram, угорі ліворуч; @anahilldyrge/Telegram, посередині ліворуч; @neberoosselse/Telegram, посередині праворуч; @ishlanannayel/Telegram, внизу праворуч).

Наративи, що звинувачують НАТО

Деякі коментарі пропагували ідею про те, що НАТО використовує Україну як інструмент проти Росії, не надаючи реальної підтримки. Ці публікації з'являлися в облікових записах, які були видалені невдовзі після публікації, що свідчить про примусові дії платформи або спробу замести сліди.

Збірка коментарів у Telegram, у яких стверджується, що НАТО використовує Україну проти Росії. Джерела: Telegram, Telegram, угорі ліворуч; Telegram, угорі праворуч; внизу ліворуч; Telegram, внизу праворуч).

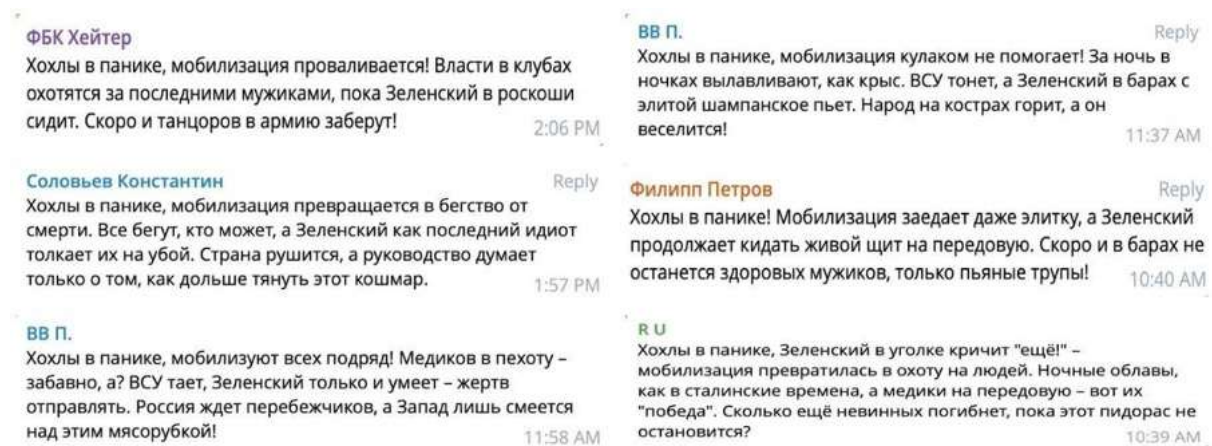

Ідентичні коментарі, в яких стверджується, що Зеленський є маріонеткою Заходу. (Джерела: @irdrnalalose/Telegram, угорі ліворуч; Telegram (видалений обліковий запис), угорі праворуч; @celeronzaryur/Telegram, посередині ліворуч; @varvelycoyalini/Telegram, посередині праворуч; @ampinainlv/Telegram, внизу ліворуч; @ovancesea/Telegram, внизу праворуч).

Наративи військової мобілізації

У коментарях щодо мобілізації наголошувалось на невизначеності та нібито розширенні призову на нові групи, включаючи жінок. Коментарі посилювали

сумніви щодо законності та доцільності військових операцій, часто натякаючи, що Захід змушує Україну продовжувати воювати.

Коментарі щодо провалу мобілізації в Україні опубліковані акаунтами, які займаються неавтентичною поведінкою. (Джерела: [@actor_6485670158/Telegram](#); [@actor_6880372649/Telegram](#), угорі ліворуч; [@Konst_Solivey/Telegram](#), посередині ліворуч; [@vvp_greater/Telegram](#); [@vvp_greater/Telegram](#), унизу ліворуч; угорі праворуч; [@FilipPirtr/Telegram](#), праворуч посередині; унизу праворуч).

Наративи біженців

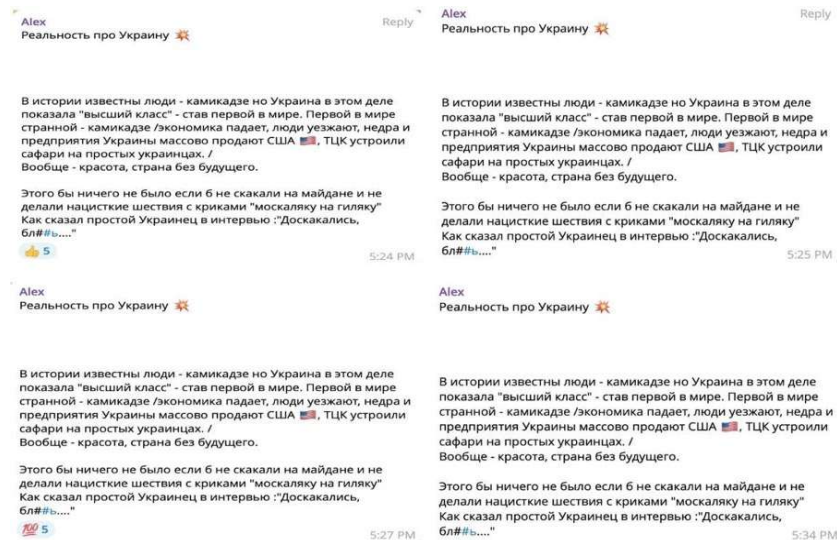
Основна увага була зосереджена на демографічних проблемах та нібито відсутності бажання біженців повертатися. Було наголошено, що єдиним рішенням є мирна угода з Росією. Повторно поширений, майже ідентичний контент з'являвся переважно на проросійських каналах.

Збірка коментарів, у яких стверджується, що єдиний спосіб для українських біженців повернутися до країни — це підписання президентом Зеленським мирної угоди з Росією, опублікованих обліковими записами, які розповсюджують неправдиву інформацію (джерела: @ormilanann/Telegram, угорі ліворуч; @aharorrololishna/Telegram, посередині ліворуч; @blaenahali/Telegram, внизу ліворуч; @xarowrh/Telegram, угорі праворуч; видалений обліковий запис/Telegram, посередині праворуч; @lereahouiefar/Telegram, внизу праворуч).

Економічні наративи

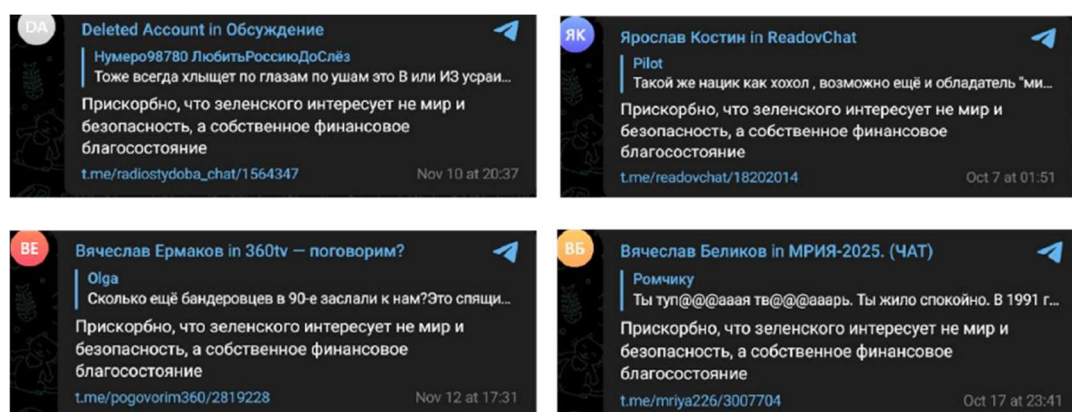
Дезінформація показала Україну як країну на межі колапсу, залежну від західної допомоги та країну яка бореться з нестачею робочої сили. Це протиставлялося нібито стабільності Росії, що натякало на неефективність санкцій. Масово повторювані коментарі швидко публікувалися один за одним у кількох групах.

Збірка коментарів про соціальний розпад в Україні, опублікованих акаунтом, який розповсюджує неправдиву інформацію. (TelegramTelegram, Telegram, угорі ліворуч; Telegram, угорі праворуч; внизу ліворуч; внизу праворуч).

Наративи мирних переговорів та тривалого збройного конфлікту

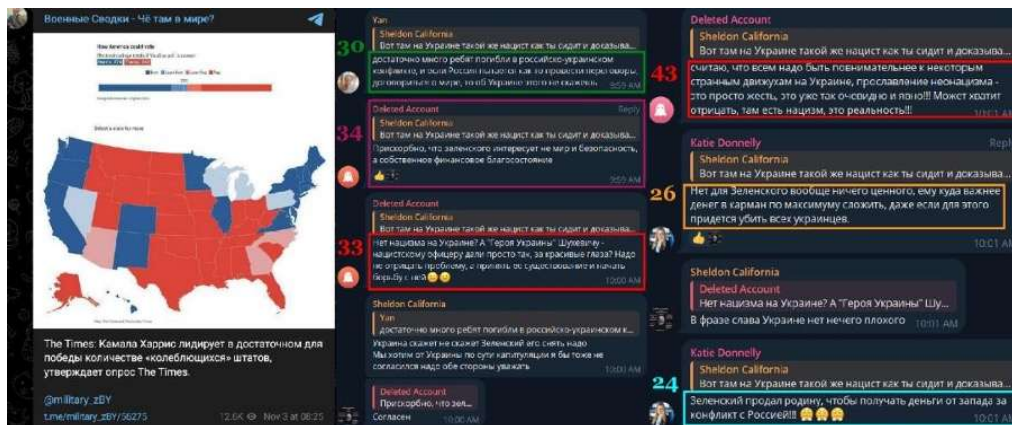
Повторюваною фразою був акцент на нібито небажанні української влади вести переговори. У коментарях натякалося, що Зеленський ставить фінансові вигоди вище за благо країни. Багато з них зосереджувалися на проросійських каналах, прагнучи підірвати довіру до українського керівництва.

Набір із чотирьох однакових коментарів на російських Telegram-каналах у відповідь на інші коментарі на кшталт «Шкода, що Зеленський — це не мир чи безпека, а власне фінансове благополуччя». Коментарі користувачів з жовтня по листопад 2024 року. (Джерела: Telegram, Telegram, угорі ліворуч; Telegram, угорі праворуч; внизу ліворуч; Telegram, внизу праворуч)

Акаунти ботів та тролів

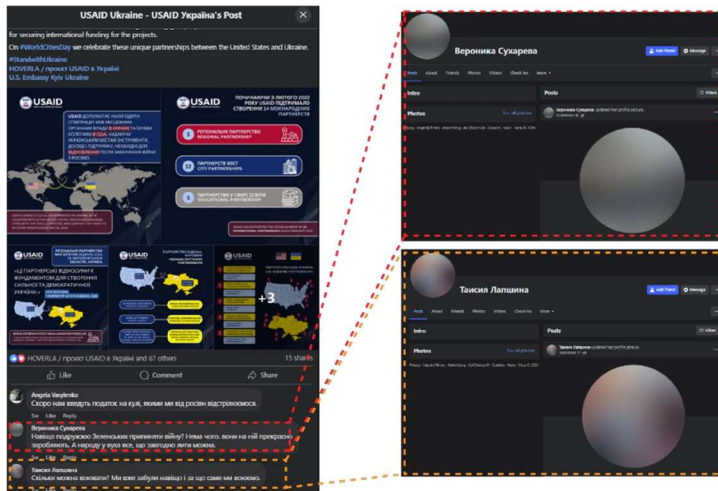
Багато учасників копіювали однаковий контент незалежно від основної теми обговорення, що свідчить про скоординовану кампанію. Боти та тролі масово з'являлися під публікаціями на різних каналах, посилюючи основні проросійські меседжі.

Зображення допису в Telegram-каналі «Військові нотатки – Що відбувається у світі» (ліворуч) та коментарів, опублікованих під дописом (посередині та праворуч). Різні повідомлення виділені рамками, а кількість відповідає кількості разів, коли ми ідентифікували саме це повідомлення, яке було використано повторно, включаючи розділові знаки та емодзі. (Джерело: Військові нотатки – Що відбувається у світі)

Наративи про мотивацію НАТО та США у коментарях Facebook

Коментарі в аналізованій збірці часто перекладають провину за війну на НАТО та Сполучені Штати, наголошуючи на нібито західних інтересах за рахунок України. Неодноразово лунали звинувачення в тому, що влада в Києві «продала» суспільство заради власної фінансової вигоди. Неавтентичні акаунти, створені у вересні 2024 року, публікували одні й ті ж коментарі кілька разів під різними публікаціями, що посилювало сумніви щодо доцільності продовження військової та політичної підтримки України.

Зображення допису USAID Україна у Facebook (ліворуч) та профілів двох ботоподібних акаунтів (угорі та внизу праворуч) (Джерела: USAID Україна, , Лапшина, ліворуч; Вероніка Сухарева, угорі праворуч; Таїсія, внизу праворуч).

9. Рекомендації

Короткий огляд інформаційного середовища та психологічної чутливості

З моменту російського вторгнення у 2022 році інформаційне середовище України зазнало інтенсивної трансформації. Громадські ЗМІ, такі як UA:Перший та Суспільне, а також цифрові соціальні платформи, включаючи Facebook та Telegram, відіграють ключову роль у підтримці низових організацій та викритті дезінформації. Водночас дедалі більшого значення набувають неформальні канали комунікації, які, хоча й швидкі, вразливі до маніпуляцій.

Українське суспільство характеризується підвищеною емоційністю та психологічною чутливістю, особливо до кризової інформації, що підвищує сприйнятливість до дезінформації. Незважаючи на зростання довіри до державних інституцій завдяки консолідованому висвітленню в ЗМІ, все ще існує потреба у посиленні прозорості та незалежності джерел інформації.

Росія залишається головним гравцем, який дестабілізує інформаційне середовище України через дезінформацію, кібератак та психологічні операції. Проросійські нарративи, підкріплені кампаніями залякування, спрямовані на піддрив суспільного духу та міжнародної підтримки України.

Стратегічні дії повинні включати зміцнення незалежних суспільних ЗМІ, навчання громадськості медіаграмотності та посилення міжнародної співпраці у сфері кібербезпеки та протидії дезінформації. Моніторинг та реагування на російську втручання, включаючи санкції проти її організаторів, також є надзвичайно важливими. Ці кроки є важливими для підвищення інформаційної стійкості України та захисту її соціальної стабільності.

а) Стратегічний аналіз – вплив ситуації в регіоні на стратегічні цілі Польщі

У польсько-українських відносинах дезінформаційна діяльність Росії залишається ключовим викликом, що спричиняє соціальну напруженість. Російські нарративи використовують історичні факти, такі як Волинське питання, та нарративи, що підривають взаємну довіру. Внутрішні розбіжності у сприйнятті підтримки ще більше ускладнюють співпрацю, вимагаючи дій для зміцнення позитивних відносин. Пріоритетними сферами співпраці є регіональна безпека, де координація в галузі оборони та кібербезпеки є важливою, та енергетика, включаючи спільні інфраструктурні проекти. Спільне просування історії та культури може бути ефективною відповіддю на дестабілізуючі пропагандистські нарративи.

Посилення стратегічної співпраці принесе відчутні переваги обом країнам, такі як зміцнення позиції Польщі як лідера в регіоні та підвищення економічної та політичної стабільності України. Спільні дії щодо протидії дезінформації дозволять обом країнам ефективніше реагувати на гібридні загрози Росії. Для досягнення цих цілей ключовими є поглиблення дипломатичної співпраці, розвиток спільних

проектів у НАТО та ЄС, а також інвестування в програми соціального та культурного обміну. Створення центру боротьби з дезінформацією та зміцнення незалежних суспільних ЗМІ стане основою інформаційної стійкості обох країн. Стратегічне зміцнення польсько-українських відносин, засноване на багатовимірній співпраці та реагуванні на інформаційні загрози, сприятиме підвищенню стабільності в регіоні та зміцненню позицій обох країн на міжнародній арені.

b) Навчання

Вказані наступні дії, реалізація яких обґрунтована спостереженнями та висновками, що містяться у звіті. Ці заходи слід проводити у великих академічних центрах у різних частинах України, з різною чутливістю до російської пропаганди, з планом розширення діяльності в майбутньому на інші регіони, з адаптацією до їхньої специфіки та чутливості.

1. Навчання з безпеки інформаційного середовища

Сфера застосування: модель DISARM, виявлення операцій зовнішнього втручання FIMI, перевірка фактів.

Обґрунтування: Підвищення компетенцій у виявленні та нейтралізації дезінформаційних операцій зміцнює здатність України захищати свій інформаційний простір.

2. Медіаосвіта та критичне мислення

Сфера застосування: Методи розпізнавання неправдивого контенту, аналіз джерел інформації, практичні семінари.

Обґрунтування: Формування критичного підходу до медіа серед різних соціальних груп підвищує стійкість суспільства до маніпуляцій інформацією.

3. Семінари з використання штучного інтелекту

Сфера застосування: Безпечне використання ШІ в соціальних мережах, загрози, пов'язані з дідфейками, інструменти виявлення маніпуляцій.

Обґрунтування: З огляду на зростання використання ШІ в дезінформації, важливо надати учасникам знання про те, як розпізнавати та протидіяти загрозам.

4. Створення та просування навчальних матеріалів

Сфера застосування: Розробка буклетів, кодексів належної практики, мультимедійних матеріалів.

Обґрунтування: Високоякісні матеріали підтримують освітню діяльність та збільшують її охоплення в місцевих громадах.

5. Розробка довгострокової стратегії протидії дезінформації

Сфера застосування: Створення планів дій, моніторинг ефективності, залучення різних груп зацікавлених сторін.

Обґрунтування: Стратегічне планування забезпечує сталість діяльності та здатність реагувати на нові виклики.

6. Запуск медіапроекту

Сфера застосування: Просування належних практик у сфері інформаційної безпеки, моніторинг дезінформаційних кампаній.

Обґрунтування: Медіапроект зміцнює соціальну обізнаність та створює середовище, сприятливе для поширення правдивої інформації.

с) Впровадження

Рекомендуються такі дії, впровадження яких обґрунтовується спостереженнями та висновками, що містяться у звіті:

1. Поїздка представників оферента до України

Обґрунтування: Безпосередня участь експертів та дослідників на місці дозволяє краще зрозуміти специфіку місцевого інформаційного середовища, визначити ключові проблеми та встановити зв'язки з місцевими зацікавленими сторонами. Фізична присутність зміцнює довіру та підвищує авторитетність проекту.

2. Конференція з презентації звіту

Обґрунтування: Публічна презентація звіту за участю місцевих партнерів та національних і міжнародних експертів підвищує його видимість та підкреслює важливість порушених у ньому питань. Конференція надає можливість обмінятися досвідом та отримати коментарі, які можна врахувати в подальшій діяльності.

3. Розробка рекомендацій та найкращих практик

Обґрунтування: Співпраця з місцевим партнером дозволяє адаптувати глобальні рішення до специфіки місцевих проблем. Рекомендації та найкращі практики, створені разом, мають більше шансів на прийняття та впровадження місцевими громадами.

4. Розробка та проведення занять зі студентами

Обґрунтування: Освіта молоді підвищує її стійкість до дезінформації та зміцнює їхні навички критичного мислення. Співпраця з місцевими партнерами дозволяє краще адаптувати навчальні матеріали до місцевих потреб.

5. Створення каналу комунікації та наставництва

Обґрунтування: Нетворкінг учасників проекту з пропонентом дозволяє забезпечити безперервний потік знань та підтримки. Наставництво підвищує ефективність реалізованих заходів, а також дозволяє їх адаптувати до змінних умов.

6. Громадянська та медійна освіта з питань дезінформації

Обґрунтування: Розробка та впровадження навчальних матеріалів (наприклад, листівок, кодексів належної практики, рекомендацій щодо ШІ) підвищує обізнаність громадськості та розвиває потенціал місцевих громад реагувати на дезінформацію. Такі ініціативи дозволяють місцевим учасникам формулювати очікування щодо законодавців.

7. Розробка довгострокової стратегії

Обґрунтування: Після завершення грантового проєкту необхідно підтримувати результати та продовжувати діяльність. Стратегія повинна містити рекомендації щодо фінансування, партнерства та подальшої освіти, що забезпечить сталість досягнутих результатів.

d) Інформаційна діяльність

Інформаційно-освітня діяльність є ключовим елементом у протидії дезінформації та формуванні соціальної стійкості до маніпуляцій інформацією. Головною метою цієї діяльності є широке поширення знань про вплив дезінформаційних кампаній та просування належних практик у сфері інформаційної безпеки. Проєкт планує реалізувати комплексні заходи, спрямовані на різні цільові групи, такі як особи, що приймають рішення, експерти, журналісти, лідери думок, академічні та дослідницькі спільноти, а також неурядові організації в Україні, Польщі та ширшому європейському контексті.

Першим кроком буде запуск медіапроєкту, який стане платформою для просування належних практик у сфері інформаційної безпеки та попередження про найважливіші дезінформаційні кампанії, виявлені в Україні. Проєкт включатиме створення та розповсюдження інформаційних матеріалів, таких як звіти, аналітика, інфографіка, подкасти та відео, які будуть адаптовані до специфіки окремих цільових

груп. Важливим елементом також буде використання соціальних мереж та співпраця з місцевими та міжнародними ЗМІ, що дозволить охопити широку аудиторію як на місцевому, так і на глобальному рівні.

Інформаційні заходи будуть доповнені освітніми кампаніями, спрямованими на підвищення обізнаності громадськості про вплив дезінформації на безпеку та стабільність регіонів. Ключовим аспектом буде навчання суспільства механізмів дезінформації та інструментам, що дозволяють її виявляти та протидіяти. Заплановані кампанії включатимуть практичні семінари для журналістів, лідерів думок та науковців, під час яких учасники матимуть можливість отримати знання щодо виявлення фейкового контенту, аналізу джерел інформації та безпечного використання методів штучного інтелекту в медіасередовищі. Особлива увага буде приділена зміцненню соціальної стійкості до дезінформації у регіонах України, які особливо постраждали від пропагандистських кампаній. Завдяки місцевим партнерствам та адаптації діяльності до конкретних потреб певного регіону, проект сприятиме підвищенню обізнаності мешканців та їхньої здатності реагувати на дезінформацію. Важливим елементом цієї діяльності буде залучення місцевих лідерів громадської думки та неурядових організацій, що дозволить створити довгострокові структури, що підтримують соціальну стійкість.

Ще одним важливим аспектом інформаційно-освітньої діяльності буде її міжнародний вимір. Звіти та матеріали, підготовлені в рамках проекту, будуть доступні англійською мовою, що дозволить використовувати їх у ширшій європейській інфосфері. Завдяки цьому проект сприятиме збільшенню знань про російську дезінформаційну та психологічну діяльність у країнах ЄС, що, у свою чергу, посилить міжнародну підтримку України та зобов'язання щодо протидії спільним загрозам.

Ця діяльність, у поєднанні з впровадженням освітніх та медійних інструментів і тісною співпрацею з місцевими та міжнародними партнерами, спрямована не лише на протидію поточним дезінформаційним кампаніям, але й на формування

довгострокової соціальної та системної стійкості до маніпуляцій інформацією, що сприятиме підвищенню інформаційної безпеки в регіоні.

е) Розвиток досліджень та розробок

Розвиток досліджень та інновацій (НДДКР) у сфері протидії дезінформації та інформаційно-психологічних операцій (ІПОП) має вирішальне значення для зміцнення інформаційної стійкості України. Російська стратегія дезінформації базується на передових технологіях, таких як автоматизація контенту та використання штучного інтелекту, що вимагає ефективних та сучасних інструментів протидії. Інвестиції в НДДКР можуть посилити як оборонні можливості України, так і її позиції лідера у протидії дезінформації в регіоні.

Ключовим пріоритетом у НДДКР має бути розробка технологій, що дозволяють автоматично ідентифікувати, аналізувати та нейтралізувати дезінформаційний контент. Використання штучного інтелекту та машинного навчання може прискорити процес виявлення неправдивих наративів та картування мереж, через які вони поширюються. Аналітичні платформи на основі штучного інтелекту можуть забезпечити постійний моніторинг інформаційного середовища та генерувати рекомендації щодо коригувальних дій. Розробка інструментів перевірки інформації повинна включати як додатки для професійних журналістів, так і легкодоступні інструменти для громадян. Використання технології блокчейн дозволяє створювати прозорі системи перевірки інформації, що підвищить довіру громадськості до надійних джерел. Такі інструменти також можна інтегрувати з популярними платформами соціальних мереж для швидкої перевірки контенту в режимі реального часу.

Розробка досліджень та розробок також повинна включати міждисциплінарні дослідження механізмів впливу дезінформації на соціальну та політичну поведінку. Співпраця між психологами, соціологами, політологами та фахівцями з технологій

може забезпечити комплексні знання про наслідки маніпуляцій інформацією. Результати цих досліджень будуть корисними для розробки ефективніших інформаційних кампаній та освітніх програм. Ключовим елементом у протидії операціям FIMI є кібербезпека. Розвиток систем захисту критичної інфраструктури, особливо цифрових медіа та державних установ, знизить ризик кібератак та інформаційного саботажу. Інвестиції в технології шифрування, моніторингу мереж та реагування на інциденти підвищать здатність України захищатися від загроз. Створення спеціалізованих центрів досліджень та розробок, зосереджених на протидії дезінформації та операціям FIMI, консолідує знання та технологічні ресурси. Ці центри могли б діяти у співпраці з міжнародними партнерами, такими як НАТО та ЄС, забезпечуючи доступ до передового досвіду та новітніх технологій. Міжнародна співпраця в галузі досліджень та розробок має вирішальне значення для ефективної протидії глобальним дезінформаційним кампаніям. Спільні дослідницькі проекти з країнами ЄС, США та Канадою можуть забезпечити доступ до передових технологій, фінансування та досвіду. Україна також могла б стати регіональним лідером у протидії дезінформаційній освіті та технологіям, просуваючи свої рішення в сусідніх країнах. Інвестування в освіту фахівців у галузі медіа, інформаційних технологій та соціальної психології також є важливим для розвитку потенціалу в галузі протидії дезінформації. Стипендіальні програми та навчання у співпраці з університетами та міжнародними організаціями дозволять підготувати висококваліфікованих фахівців, які зможуть виконувати передові дослідницькі проекти та впроваджувати інноваційні рішення.

Розвиток досліджень та розробок у сфері протидії дезінформації та FIMI – це інвестиція в інформаційну безпеку України. Поєднання передових технологій, міждисциплінарних досліджень та міжнародної співпраці дозволить ефективно реагувати на інформаційні загрози та зміцнити позиції України як регіонального лідера у боротьбі з дезінформацією.